

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

• Ο χορὸς τοῦ Ζαλόγγου (Συλλογὴ Ἑθνικῆ Ἰστορικῆ Μουσεῖου).

ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Τριμηνιαίο Περιοδικό ποικίλου
προβληματισμού

Έκδοση ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΔΡΑ: ΠΡΕΒΕΖΑ

Διευθύνεται από Σπιτροπάνη

Υπεύθυνος ΣΠΥΡΟΣ Β. ΝΤΟΥΣΙΑΣ
Ζαλόγγου 33 τηλ. 28375

ΠΡΕΒΕΖΑ

ΧΡΟΝΙΑ Β'

1985

Η Σπιτροπάνη

Ντούσιας Σπύρος Συντήχος Δάσκαλος
Κατσάνος Ορέστης Καθηγητής
Τζίμας Κώστας Δάσκαλος
Ζιανίκας Λάμπρος Δάσκαλος
Κολοβός Θεόδωρος Καθηγητής
Κολιός Βαγγέλης Δάσκαλος

Υπεύθυνος ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΕΟΚΑΣ
Τυπογραφείου Λ. Βίρωνος 7 - τηλ. 28522
Πρέβεζα

Εμβάσματα-επιτογές: Λάμπρος Ζιανίκας Πάροδος Χαονίας τηλ. 22110

Συνεργασία-Επιστολές: Βαγγέλης Κολιός Ζαλόγγου 9 τηλ. 27206

Σημ. Τα ενυπόγραφα άρθρα κ.λ.π. εκφράζουν
τη γνώμη του συγγραφέα τους.

Συνδρομές Ιδιωτών δρχ. 800

Εταιριών, τραπεζών, Ν.Π.
Δ.Δ. κ.λ.π. δρχ. 1600

Εξωτερικού δολ. 20

Τιμή τεύχους δρχ. 200

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ '85 ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	σελ. 5
2. ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ 21 Ο ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΣ ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ 21 ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΑΝΤΡΟΥΤΣΟΣ, Γιάννη Μπενέκου	" 14
3. "ΖΗΤΕΙΣ ΜΑΘΕΙΝ ΑΝΘΡΩΠΕ...", Σπ. Μαρκόπουλου, δάσκαλου	" 22
4. ΤΡΕΙΣ ΔΩΡΗΤΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ, Γιώργου Μουστάκη	" 26
5. ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ - ΖΑΛΟΓΓΟ Σπ. Ντούσια	" 30
6. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΗΑΣ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ ΣΤΟΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟ, Δημήτρη Λαπαδημητρίου, δάσκαλου	" 48
7. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΑ, Χρ. Αλ. Κατσάνου	" 53
8. ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ, Οδ. Μητσου, δάσκαλου	" 55
9. ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ: ΑΠΕΙΛΗ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ (Γ' μέρος από την έκδοση της Ε.Σ.Η.Ε.Α.	" 70
10. Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ Χρήστου Σαραντουλάκου, Προϊσταμένου ΙΓΜΕ Παραρτήματος Πρέβεζας	" 75

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ '85 ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Τα Π.Χ. ανταποκρινόμενα στους αρχικούς τους στόχους να μπορέσουν να φιλοξενήσουν μες στις σελίδες τους κάστοιους απ' τους σύγχρονους προβληματισμούς του τόπου μας δίπλων απ' το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Πρέβεζας την όλη του δράση του 1985.

Το Π.Κ. μας έδωσε άλλα τα στοιχεία που σχετίζονται με τις δραστηριότητες γύρω απ' το Πολιτιστικό πρό-

βλημα του Δήμου μας όπως τις είδε, τις μεθόδους και τις προγματοποίησε.

Πέριοδοι οι αναγνώστες του Περιοδικού θα χουν την ευκαιρία να γνωρίσουν τις θέσεις της Πολιτιστικής δράσης στο Δήμο Πρέβεζας, όπως αυτές διαμορφώθηκαν στην "Πολιτιστική Συνάντηση" τον Απρίλιο του 1985 κι έγιναν πραγματικότητα στη συνέχεια.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΝΟΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΑΠΡΙΛΙΣ 85

- Ερασιτεχνική Δημιουργία (Στόχοι - προοπτικές)
- Β' Πανηρειρυτικό Φεστιβάλ Ερασιτεχνικής Δημιουργίας (Συμπεράσματα από το Α' προτάσεις για το Β.)

Οι ερασιτέχνες έχουν μια αρκετά μεγάλη πορεία, ενώ παράλληλα είναι

Τα "Π.Χ." δητούν απ' τους συνδρομητές τους:

- Να το αγιεπίσουν.
 - Να το συστήσουν και στους φίλους τους.
 - Να το γνωρίσουν στα παιδιά τους.
 - Να μας δίνουν εργασίες για να βελτιώσουμε τα περιεχόμενα.
- 'Ολ' αυτά είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να γίνουν τα "Π.Χ." ένα σύγχρονο και αφέλιμο περιοδικό.

καλνούργιοι - Γιατί ενώ το ερασιτεχνικό κίνημα μεγαλώνει οι ερασιτέχνες είναι νέοι - Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μια σειρά νέα ερασιτεχνικά σχήματα ψιλάζονται, ενώ πολιότερα διαλύονται.

Το ερασιτεχνικό κίνημα είναι σήμερα μαζικό και πολοτικά συνεβοσμένο. Δείγμα της συνέπειας αυτού του κινήματος είναι το φελλάρι του σ' όλες τις περιοχές της χώρας και το φαινόμενο της διοργάνωσης φεστιβάλ.

ερωτευτικής δημιουργίας ο' διη την Ελλάδα. Τα φεστιβάλ προβάλλουν την ερωτευτική δουλειά, αλλά αποτελούν συγχρόνως ένα βήμα ανταλλαγής πείρας και αλληλογνωμίας των ερωτευτικών.

Αυτό το σύλλαμψη της καλλιτεχνικής δημιουργίας δεν υποκοινωνεί βέβαια την προσφορά των γνωστών καταξιωμένων καλλιτεχνών. Ούτε αποτελεί ένα παράλληλο δρόμο και τρόπο καλλιτεχνικής ανόδου όπως αυτό να σημαίνει πως μέσα από τέτοιες συλλογικές διαδικασίες δεν μπορούν να ξεπροβλήσουν οι αριστονομούμενοι καλλιτέχνες. Η ερωτευτική δημιουργία αποτελεί θετική διέξοδο στη δημιουργικότητα του ατόμου και ιδιαίτερα των νέων. Διασπαρτούμενή τη θετική στάση απέναντι στη ζωή καθίς και το πνεύμα συλλογικότητας και συνεργασίας μέσα σε μια κοινωνία όπου οι τάσεις ανησυχίας και παθητικότητας, απομικρούμενης και μοναχιάς, παρουσιούμενης και περιβάρυλοποίησης της νεολαίας ενσυγχύονται σύμμαχα με το δυτικό Ευρωπαϊκό και Αμερικανικό μοντέλο.

Σήμερα η ερωτευτική δημιουργία αποτελεί θέμα συζητήσεων από καθοθελητές και μη. Διό είναι κατά τη γνώμη μας τα θέματα που κυριαρχούν. Το θέμα της ποιότητας της ερωτευτικής δημιουργίας και το θέμα της σχέσης ερωτευτικής και επαγγελματικής δουλειάς.

α) Ποιότητα. Όποιος όμικς θέλει να τη βλέπει μόνο σαν ποιότητα δηλ., τεχνική αρτιότητα του αποτελέσματος πιστεύουμε πως σπουδαία θελήμενα κι αθέλητα δεν θέλει να τη βλέπει καθόλου. Και είναι αλήθεια πως με πρόσχυμη την ποιότητα κτυπούν την αναστυχή της ερωτευτικής δουλειάς.

Πρέπει να ξεκαθαριστεί πώς τα κριτήρια της ποιότητας της ερωτευτικής δημιουργίας διαφέρουν πολύ από την αντίστοιχη της επαγγελματικής.

Στην ερωτευτική δημιουργία παίζουν ρόλο η διαδικασία που ακολουθήθηκε, οι σχέσεις των μελών, το μερόκι, οι γενικότεροι στόχοι. Όλη αυτή η διαδικασία μέχρι και το αποτέλεσμα καθορίζουν για μας την ποιότητα.

β) Ερωτεύχνες κι επαγγελματίες: Συχνά τελευταία, μπροστά στο αντικειμενικό οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι δήμοι και οι σύλλογοι, οι επαγγελματίες παραγκωνίζονται και στη θέση τους καλούνται ερωτεύχνες. Έτοι με μικρό κόστος γίνονται καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Υπάρχουν νέοι που μέσα από την ερωτευτική ομάδα επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τις προσωπικές τους καλλιτεχνικές φιλοδοξίες. Μια αλτία γνωστό είναι η ανεργία που υπόφερε στους νέους, και πιθανόν πικθύρια σου να σε βοηθήσει να βρεις μεροκάμποτο.

Άλλος λόγος είναι το επίπεδο που θέλουν να δημιουργήσουν στη τέχνη. Όταν δεν χρειάζεται μόρφωση, παλαιότερα, όταν τα κριτήρια είναι το κέρδος της μουσικής εταιρίας, είναι φαστικό εύκολο να γίνεις επαγγελματίας.

Βέβαια δεν πρέπει να παραβλέψουμε και ότι από την ερωτευτική δουλειά είναι δύνατό να μπορούν να ξεπροβλήσουν ταλαντούχοι επαγγελματίες.

Έτοι τελικά προσπαθούν όσοι τελικά είναι αντίθετοι και με την επαγγελματική και με την ερωτευτική δουλειά να φέρουν ρήγη ανάμεσα σε επαγγελματίες και ερωτεύχνες. Εμείς πιστεύουμε ότι οι ερωτεύχνες οικείλουν πολλά στους επαγγελματίες. Οι σχέσεις τους είναι στενές. Συνεργάζονται τόσο μέσα από το έργο των δημιουργών, όσο και μέσα από σεμινάρια βοηθούν στο ανέβασμα θεατρικών έργων, στήσιμο μουσικής ή χορευτικής ομάδας.

Σ' αυτό μπορούν και πρέπει να βοηθήσουν οι προσδετικοί καλλιτέχνες και οι πνευματικοί άνθρωποι του τόπου μας γενικότερα, σπαστείται όμως η ολόπλευρη ηθική και υλική υποστήριξη από την πολιτεία και τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για την παραπέρα ανάπτυξή της.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1985

Το Π.Κ. του Δήμου Πρέβεζας οργάνωσε και φέτος το καλοκαίρι εκδηλώσεις που χωρίζονται σε τρεις ενότητες. Α. Πανηπειρωτικό Φεστιβάλ Ερωτευτικής Δημιουργίας από 12 μέχρι 21 Ιούλη. Β. Βαλκανικό Φεστιβάλ από 29 Ιούλη μέχρι 4 Αυγούστου και Γ. Νικοπόλεια από 6-16 Αυγούστου.

Τις εκδηλώσεις του καλοκαριού άνοιξε το Β' Διεθνές Χοροδιακό Φεστιβάλ που πραγματοποιήθηκε στις 6 Ιούλη στο Λροχάιο Ωδείο της Νικόπολης' και στις 7 στο Κηφοθέατρο του Δήμου. Έλαβαν μέρος 3 χορωδίες από το Εξωτερικό και 5 από την Ελλάδα.

Το Πανηπειρωτικό Φεστιβάλ Ερωτευτικής Δημιουργίας οργανώθηκε για δεύτερη χρονιά σε συνεργασία με την Πανελλήνια Σολιτευτική Κίνηση. Σκοπός του Φεστιβάλ ήταν η ενίσχυση και η προβολή των ερωτευτικών της περιοχής Ηπείρου-Λευκάδας.

Έτσι έλαβαν μέρος ερωτευτικοί σύλλογοι από την γύρω περιοχή και παρουσίασαν χορό-θέατρο-Μουσική-Τραγούδι. Λειτούργησε και έκθεση Ζωγραφικής από τις 14-21 Ιούλη με έργα Ηπειρωτών καλλιτεχνών. Όσοι σύλλογοι έλαβαν μέρος προβάλλουν σε κάθε τομέα της τέχνης την πολιτιστική τους ταυτότητα. Στην διάρκεια του Φεστιβάλ έγιναν επίσης και δύο ομιλίες. Μια με θέμα: "Πολιτιστική

αποκέντρωση και τα δικαιώματα των νέων στην μόρφωση, την δουλειά και την ψυχομορφία από εκπρόσωπο της Π.Α. Π.Ο.Κ. και μια δεύτερη με θέμα: "Πολιτιστική ανάπτυξη και νεολαία", από τον Κοσμήτορα Καθηγητή του Αριστοτελείου Παν/μίου θεα/νίκης κ. Γ. Χουρμουζιάδη.

Η Διακήρουση του Β' Πανηπειρωτικού Φεστιβάλ Ερωτευτικής Δημιουργίας είναι:

1. Θεωρώντας την Ειρήνη προύποδεση για την υπορή του πολιτισμού, και το κυνηγητό των εξοπλισμών τροχόπεδη στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη των λαών με άμεσες συνέπειες την ανεργία και την κοινωνική ανασφάλεια.

2. 'Έχουμε αφιερώσει το Β' Πανηπειρωτικό Φεστιβάλ Ερωτευτικής Δημιουργίας στην ΕΙΡΗΝΗ. Το ιδιαίτερο σύνθημα είναι: ΔΗΜΟΥΡΓΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ - ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΟΥΜΕ ΤΟ ΛΑΪΚΟ ΜΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ.

3. Συμμετέχουμε στις αγονίες, στις ελπίδες και στον αγώνα του λαού μας για τη διαστήρηση της ειρήνης στην περιοχή μας και στην πανεθνική αξίωση της απαλλαγής η πατρίδα μας από τις ξένες βάσεις και τη έξιτη εξάρτηση.

'Έχουμε παράλληλα την πεποίθηση ότι το ιδανικό της ειρήνης συνδέεται άμεσα με τη δημιουργική προσπάθεια όχι μόνο των καλλιτεχνών αλλά και των ερωτευτικών δημιουργών.

Η Ειρήνη μπορεί να υπηρετηθεί από την τέχνη τους, αλλά και να τους βοηθήσει στην έμπνευση, στην ποιότητα και την καλύτερη κατεύθυνση της δουλειάς τους.

Πιστεύουμε ότι η ερωτευτική δημιουργία δικαιούται την αμέριστη υποστήριξη όλων μας, της πολιτείας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των αριθμών πολιτιστικών φορέων για την παραπέρα ανάπτυξή της.

Οι ερωτήσεις έχουν μια αρκετά μεγάλη πορεία, ενώ παρόλο πόλα είναι

ΚΑΙ ΒΟΥΦΥΛΟΙ. ΠΩΤΙ ΕΝΩ ΤΟ ΣΡΑΒΙΤΑ
ΥΛΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΜΕΝΟΛΕΝΕΙ ΟΙ ΕΡΩΤΕΧ-
ΝΕΣ ΕΙΝΑΙ ΝΕΟΙ. ΑΥΤΟ ΔΙΡΕΙΛΕΤΑΙ ΟΤΟ
ΓΕΓΟΝΟΣ ΌΤΙ ΉΛΑ ΣΕΙΡΑ ΝΕΑ ΕΡΩΤ-
ΤΕΧΝΙΚΑ ΟΣΗΜΑΤΑ ΦΥΛΑΧΩΝΟΝΤΑΙ ΕΩΝΤΑ-
ΛΟΤΕΡΑ ΒΙΑΛΩΝΤΑΙ. ΤΟ ΕΡΩΤΤΕΧΝΙ-
ΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΕΙΝΑΙ ΟΣΗΜΕΡΑ ΗΑΖΙΚΟ ΚΑΙ

πολοτικά ανεβασμένο. Δεγμα της ανέτυχης αυτού του κινήματος είναι το άσθμα του σ' όλες τις περιοχές της χώρας και το φαινόμενο της διοργάνωσης φεστιβάλ εραστηκούτικης δημιουργίας σ' όλη την Ελλάδα. Τα φεστιβάλ προβάλλουν την εραστεχνική δουλειά αλλά εποτελούν συγχρόνως ένα βήμα ανταλλαγής πείρας και αλληλογνωμίας των εραστηκούτικων.

Η ερευνητική δημιουργία αποτελεί θετική διέξοδο στη δημιουργία κόπιτα του απόμου και ειδιαίτερα των νέων. Διασπαλδαγμένη στη θετική στάση παίνενται στη ζωή καθός και στο πνεύμα αυλλογικότητας και συνεργασίας μέσω σε μια κοινωνία όπου οι τάσεις (ιμήνις και παθητικότητας, ατομικισμού και μοναχιάς, παροπλισμού και περιθωριοποίησης της νεολαίας εντοπίζονται σύμφωνα με το δυτικό Ευρωπαϊκό και Αμερικανικό μοντέλο.

Δεύτερη χρονιά είναι επίσης καὶ οργάνωση του Β' Παιδικού Βαλκα-
νικού Φεστιβάλ στη μουσική και στο
χορό. Είχε σαν ακοπό ν' αναπτύξει
την πολυτελεστική παράδοση του τόπου
μας και τη σύντομη ένταση των σχέσεων με
τους γειτονικούς λαούς. Ήλθαν μέ-
ρος παιδιά μέχρι 15 χρονών από τις
χώρες Αλβανία, Βουλγαρία, Γεωγκο-
σλαβία, Κύπρος, Ρουμανία και Ελλά-
δα. Στη διάρκεια του Φεστιβάλ ορ-
γανώθηκαν και αθλητικές εκδηλώσεις
τουρμουά μπάσκετ στο κολυμβητήριο
και κολυμβητικός αγώνας 'Άκτιο Πρέ-
βεζα.

Τα παιδιά τηρούν σ' εποικία, συζήτηση -

τησαν αντάλλαξεν δύρα και διευθύνσεις και υποσχέθηκαν "καλή αντίδραση".

Στο κλείσιμο του Βαλκανικού Φεστιβάλ τα παιδιά όλων των χωρών μαζί με τα Ελληνόπουλα κατέθεσαν στεφάνι στο Μνημείο Ηρώων και φύτεψαν συμβολικά μια ελιά σε ένδεξη "φιλίας και Ειρήνης, με όλους τους λαούς".

Τα Νεκοπόλεια πλαισιώθηκαν φέτος από Ελληνικά και ξένα συγκροτήματα ποιότητας και παρουσίασαν τα πρόγραμμά τους μέσα σε κλίμα ζεστασιώς και επιβράβευσης για τη δουλειά τους που το πράσιφερε ο Πρεβεζιάνικος λαός.

Αποκορύφωμα των Νικοπολείων ήταν η "Τιορτή της Σαρδέλλας" που συγκεντρώνει κάθε χρόνο κατοίκους από όλη την περιοχή και διασκεδάζουν τραγουδάς και πίνοντας μέσα σε ένα κλίμα γνήσιου Ελληνικού γλεντού. Είναι από τις παραδοσιακές γνήσιες γιορτές που γίνονται στον Ελληνικό χώρο.

Το Π.Κ. πιστεύει ότι συνέβαλε στην πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου μας, βοήθησε τους ερασιτέχνες της περιοχής, συνέβαλε στη σωτηρία των σχέσεων με τους γειτονικούς λαούς, έδωσε μηνύματα Ελλήνης και φυλαίς, έδωσε τη δυνατότητα στο λαό της Πρέβεζας και της γύρω περιοχής να γνωρίσει την πολιτιστική κληρονομιά άλλων λαών και να ψυχαγωγήθει μέσα σ' ένα γνήσιο κλίμα παραδοσιακού γλεντιού.

Λε δούμε όμως κάνε τομέα της τέχνης που αποτελεί σημείο αποσχόλησης των εραστηριών με τις ιδιαιτερότητές του.

α) θέατρο. Η επιλογή ρεπερτορίου - η ανάθεση ρόλων, η συλλογική ή ατομική σκηνοθεσία, πρόβεις κλπ. Ή στεύουμε ότι δύο αφορά το ρεπερτόριο πως είναι μεγάλο κέρδος για τη διάδοχη τη ψάλιμη, τη συλλογική διά-

βιωσμα των έργων, το γραμμικό έργον
από την ίδια την ομάδα σε συγκε-
κριτικένα προβλήματα του χώρου τους,
εκόπι και η μεταφορά λογοτεχνικών
κειμένων για το θέατρο. Τα υπόλοιπα
αναφέρονται στην οργάνωση της
ομάδας και από την εμπειρία αντε-
μετωπίζονται.

β) Χορός. Η μεγάλη διάδοση των λαϊκών μως χορών κύρια στην εποχή πέρα από το θετικό στοιχείο που περιέχει θέτει μερικά ερωτήματα:

Πόλες θα αντικεμετωπίσουν οι εραστές τέχνες τη λαϊκή μας παράδοση τα τραγούδια τους χορούς τα ήθη και τα έθιμα; Μάθαμε από το σχολείο τη μουσική ανεπαφάσταση. Το να σταθούν οι εραστέχνες δημιουργικά μπροστά σ' ό,τι κληρονομήσαμε, να μελετηθούν τις κοινωνικές και ιστορικές συνθήκες που γέννησαν αυτή τη παράδοση και αυτή τη γνώση, να μεταδόσουν στους θεατές είναι το ζητούμενο. Ισις από μπορεί να γίνεται δείχνοντας όχι απασποματικά κάποιους χορούς, αλλά παρουσιάζοντας χορογραμμένα σύνολα πάνω σε ιστορικά γεγονότα ή αλοκληρωμένα έθιμα σε πινδικόπιο με δημοτική ποίηση.

γ) Μουσική. Εκατοντάδες μουσικές ερωτητικές συγκροτήματα σήμερα σχολούνται με το λαϊκό μας τραγούδι, το έντεχνο, το λαϊκό και το ρεμπέτικο. Είναι κι αυτό μια απόδειξη του πόσο ζωτανό είναι το ελληνικό τραγούδι και πόσο δεμένο με τα κοινωνικά μας βιέμετα.

Όμως πόσο κάθε φορά αποψήσατε την εραστική ομάδα η μελέτη των λαϊκών μας οργάνων ο ρόλος και ο συνθήκες ανάπτυξης του κάθε είδους μουσικής πόσο ψάχνουν και μελετούν τη νομική μας κληρονομία;

Πλοεύουμε ότι θα διεργάνωνται σημαντικά τό επίτευχο της γνώσης τους και της καλλιτεχνικής παρονόμης τους, αν μελετούσαν της λαϊκές μουσικές και έδωσαν γνώσην της Ευρώπης.

πης και της Αμερικής, μουσικές που έκφρασαν στον ένα ή στον άλλο βαθμό τον αγώνα των έργαζομένων των χωρών αυτών για ζωή δουλειάς και ειρήνη (π.χ. εργατικό τραγούδι H.P.A Country, μουσική των μάρκιν, νοτιο-αμερικανικό τραγούδι κλπ).

Φυσικά δεν είναι μόνο οι παραπάνω τομείς της τέχνης που απασχύλασαν τους ερασιτέχνες. Η φωτογραφία, τα εικαστικά η λογοτεχνία αλλά και ο κινηματογράφος παρά όλες τις ιδιομορφίες τους, αποτελούν αντικείμενο ενδιαφέλησης των ερασιτεχνών. Δεν έχουν όμως την ευρύτητα διάθεσης που έχει το θέατρο, η μουσική κι ο χορός. Όμως οι πολιτιστικοί σύλλογοι και τα Πνευματικά Κέντρα, πρέπει να επιμείνουν και να τολμήσουν περισσότερο τη δημιουργία τέτοιων τμημάτων, είτε μ' ένα εργαστήρι φωτογραφίας, είτε μιας κινηματογραφικής λέσχης, όχι όμως για προβολές και πλεινόν κριτική της ταινίας που προβάλλεται αλλά με εργαστήρι Super 8. Η κινηματογραφική μπορεί να γίνει στα χέρια των ερασιτεχνών ένα πολύτιμο όπλο ενεργητικής παρέμβασης στην ίδια τη ζωή μας. Μπορεί να καταγράψει την πραγματικότητα του εργοστάσιου των συνηθικών δουλειώς, μόρφωσης, της κοινωνίας της μάλινσης, μπορεί να δεξιούσσει σε κάθε μικρή

και μεγάλη πτυχή της καθημερινότητος. Ιδιαίτερα το "SUPER 8" είναι εύχρηστο εργαλείο για κάτι τέτοιο. Σε συνεργασία με την Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών, τους τεχνικούς του κινηματογράφου και τους όλους επογγελματίες κινηματογραφιστές μπορούμε να οργανώσουμε τεχνικά σεμινάρια για βοήθεια των ερωτικών που θα ήθελαν ν' ασχοληθούν με το θέμα.

Β. Ας δούμε λοιπόν τώρα το Πεντηετρωτικό Φεστιβάλ.

Η περιουσιακή οργάνωση του φεστιβάλ

απέδειξε ότι το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Πρέβεζας μέκανε ένα μεγάλο τόλμα και τα κατόπιν. Τα κατόπιν βέβαια με όλα τα λάθη της πρώτης φοράς που φέτος ελπίζουμε ν' αποφύγουμε.

Η προσφορά των εραστικών οχημάτων ήταν πολύ μεγάλη. Στο κάλεσμά μας ανταποκρίθηκαν πάνω από 100 πολιτιστικοί Σύλλογοι της περιοχής Ηπείρου και Λευκάδας. Λυπηθήκαμε δε προγματικά όταν πολλοί για οικονομικούς λόγους δεν έλαβον μέρος. Η χρονική διάρκεια του Φεστιβάλ και η συγκεκριμένη συμποσίου των συλλόγων καθορίστηκε από τη χαμηλή οικονομική ενίσχυση που πήρε το Π.Κ. μετά από πολλές προτάσεις και μετά τη λήξη των εκδηλώσεων.

'Εταν βρεθήκαμε στη δύσκολη θέση ν' αρίστουμε έδω εραστικές που είχαν δηλώσει συμμετοχή.

Τελικά στο Α' Πανηπειρυτικό Φεστιβάλ πήραν μέρος 20 χορευτικά συγκροτήματα 5 θεατρικά σήματα διαυτικά συγκροτήματα ενώ στην έκθεση ζωγραφικής και αυτογραφίας έφεραν έργα τους 25 καλλιτέχνες μεμονωμένοι ή μέσω των συλλόγων τους.

Σαν απόχρονο είχαμε βάλει την προβολή και ανάπτυξη της εραστικής δημιουργίας στα πλαίσια της πάλης για ουσιαστική πολιτιστική αποκέντρωση. Πιστεύουμε ότι τον στόχο αυτό αρχίσαμε να τον κερδίζουμε από την οργάνωση του Α' Πανηπειρυτικού Φεστιβάλ, σκοπός μας να τον πετύχουμε στο Β' Φεστιβάλ που το Πνευματικό Κέντρο αποδέσμευσε να οργανώσει και φέτος. Και μη γνωρίστε ότι η όλη οργάνωση είναι εύκολη υπόθεση. Όλοι εμείς που δουλέψαμε πέρσι, όλη η οργανωτική επιτροπή που εκδόμη μια φορά την ευχαριστούμε, αιωνιάσκαμε αρκετά από το χρόνο μας, τοξόντας κυριολεκτικά για να το φέρουμε σε πέρας. Και γνωρίζουν

όλα τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής τι δυσκολίες υπάρχουν σε τέτοιου είδους οργανώσεις, όπως γνωρίζετε όλοι όσοι έχετε αιχθοληθεί στους συλλόγους σας με πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Η οργανωτική επιτροπή του Α' Πανηπειρυτικού θυγίκε μέστι από σύσκεψη πολιτιστικών φορέων του Νομού που έγινε πέρσι τον Απρίλη και σ' αυτή συμμετείχαν μαζικοί φορείς της πόλης, εκπρόσωποι συνοικιακών συμβούλων και εκπρόσωποι πολιτιστικών συλλόγων του Νομού. Μετά από ένα απολογισμό που έκανε η οργανωτική επιτροπή επεσήμανε ορισμένες αδυναμίες της οποίες θα συναφέρω κατα της οποίες θα προσπαθήσουμε φέτος να μην επανειλθόσουμε.

α) Πρώτα δεν καταφέραμε να αποκεντρώσουμε τις εκδηλώσεις στις συνοικίες και στον υπόλοιπο Νομό.

β) Ο χώρος παρουσίασης των εκδηλώσεων του Φεστιβάλ υστερούσε και από διαμόρφωση της περιοχής και από τους λογής - λογής θορύβους (μηχανάκια-αυτοκίνητα κλπ.)

γ) Δεν καταφέραμε να υλοποιήσουμε τις προγραμματισμένες συζητήσεις γύρω από τα προβλήματα της Εραστικής Δημιουργίας στη περιοχή.

δ) Η κρατική επιτροπή για το διαγωνισμό χορού πιστεύουμε ότι δεν δούλεψε σωστά.

Αρχίζοντας λοιπόν την οργάνωση του Β' Πανηπειρυτικού Φεστιβάλ, σκοπός μας να τον πετύχουμε στο Β' Φεστιβάλ που το Πνευματικό Κέντρο αποδέσμευσε να οργανώσει και φέτος. Και μη γνωρίστε ότι η όλη οργάνωση είναι εύκολη υπόθεση. Όλοι εμείς που δουλέψαμε πέρσι, όλη η οργανωτική επιτροπή που εκδόμη μια φορά την ευχαριστούμε, αιωνιάσκαμε αρκετά από το χρόνο μας, τοξόντας κυριολεκτικά για να το φέρουμε σε πέρας. Και γνωρίζουν

πέρισσα ότι συνεργάστούμε με τη Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση που θα μας βοηθήσει με την πείρα της από την οργάνωση των όλων Εραστικών κώνων Φεστιβάλ στην Υπόλοιπη Ελλάδα.

Εμείς σαν Π.Κ. προτείνουμε:

α) Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του Β' Πανηπειρυτικού να διαρρηγίσουνται και όλες εκδηλώσεις στα χωριά, στις συνοικίες στα εργατικά συμπλέγματα, συλλόγους γυναικών, σαν μια προσπάθεια να αφιλαθεί περισσότερο το μήνυμα του Φεστιβάλ.
β) Σαν κεντρικό σύνθημα των εκδηλώσεων το "Δημιουργούμε για την ερήμη, υπερασπίζουμε το λαϊκό μας πολιτισμό!"

γ) Να καθορισθεί το περιεχόμενο δουλειάς των χορευτικών συγκροτημάτων και μουσικών συγμάτων. Τα χορευτικά να παρουσιάσουν χορούς της περιοχής τους σε συνδυασμό με ήθη

και έθυμα του τόπου τους. Τα μουσικά σχήματα να δώσουν αλοκωμένα αφερέστα...σε ομάδες τραγουδιών (Ρεμπέτικο-δημοτικό-μελοποιημένη ποίηση Ελλήνων ποιητών-Εργατικό τραγούδι-αντιμαστικό-ερατικό κλπ)

δ) Η ζωγραφική και η φωτογραφία να έχουν συγκεκριμένα θέματα αφερέστα μέντον στα κοινωνικά προβλήματα της περιοχής τους.

Όλα αυτά βέβαια στο μέτρο που είναι δυνατό να γίνουν χωρίς να αποκλείσουμε ή να απορρίψουμε όλες τις ιδέες.

Πιστεύουμε ότι φέτος το Β' Πανηπειρυτικό Φεστιβάλ θα δώσει μεγαλύτερη ώθηση στην Εραστική δημιουργία για να παίξει το ρόλο που της αρμόζει στη πολιτιστική πρόσοδο της περιοχής και του λαού μας γενικότερα.

χαμαγούνται, πώς αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους.

Για να αρχίσουμε από τη πιο μαζική τέχνη, του κινηματογράφου σημειώνουμε, τις αίθουσες λειτουργούν μόνο στην Πρέβεζα, στη Φιλαππάδα, στο Θεατρικό, στο Κανελάκι. Ενώ τα έργα που προβάλλονται, πολύ συχνά αναφέρονται σε "υπναρπατικά" θέματα όπως το τζεύντο, το καράτε, οι "παρθένες".

Τα στέκια με τα ποδοσκαράκια και τα UFO ανθούν. Κάθε τόσο βλέπουμε ν' ανοίγουν νέα μπαρ, οι ντίσκο ζητούν κι' αυτές το μερίδιό τους στη νεολαία.

Διαπιστώνεται ότι τα λαϊκά στρώματα και εδιαιώτεραι οι πολλοί νέοι τανάλωνται τον ελεύθερο χρόνο τους και κάποιες φορές το χρόνο μας για εργασία χρόνο τους σε μορφές υποβαθμισμένης διασκέδασης, όπου τους αθεί η νοοτροπία της εύκολης ζωής.

Λείξουμε όμως αρχικά μια ματιά στο "πολιτιστικό" περιβάλλον όπου διασπάθεται σήμερι η προσωπικότητα των κατοίκων του Νομού, στο πώς α-

η παραγνώριση της αείας της ουλογυκτής προσπάθειας για κάτι καλύτερο, η απομόνωση και η μοναχικότητα ξενόφρετα φρούτα, ξένα στην ελληνική πολιτιστική παρέδοση, που στοχεύουν στη διαδιρροωση ανθρώπων προτύπων της κατανολατικής κοινωνίας.

Απέναντι σ' αυτήν την ελκόντα τι αντιπαραθέτει το κρίτος στο νομό μας; Πόσα κτίρια για πνευματικά κέντρα κτίσθηκαν; Ήδεις αίθουσες πολλαπλής χρήσης λειτουργούσεν; Μήπως Δημοτικό Θέατρο; Μήπως νοικλαστηκον για λογοτεροποίηση των πολιτιστικών φορέων αίθουσες ή μήπως δημιουργήθηκαν βιβλιοθήκες; (και εδώ ενοούμε βέβαια βιβλιοθήκες με κάποιο επίπεδο και όχι με αμφιβολίτοιμο "μουσειακό" περιεχόμενο). Κανένα απ' αυτά τα προβλήματα δεν λύθηκε Αντίθετα, κάπως από τη πλεονόλην των γεγονότων μια σειράς πολιτιστικού σύλλογοι του νομού μας που δημιουργήθηκαν σίγουρα με καποιες ευγενικές ψιλοδοξίες, αδρανοποίηθηκαν.

Πενήντα είναι περίπου οι καταχρημάτων στο Νομό μας πλήγματικοι σύλλογοι. Αci αυτούς ενεργοποιούνται ελάχιστοι και αυτοί με δυσκαλεία.

Καθοριστικός αναστατωτικός παράγοντας της διάθεσης των ανθρώπων που ξεκινούν ένα σύλλογο, είναι πρώτα απ' όλα τα οικονομικά προβλήματα και οι πολύ χαμηλές επιχορηγήσεις, δύοι αυτές έχουν γίνει από τη σημερινή Υπουργεία.

Έτοι μέσα στο 1984 επιχορηγήθηκαν ελάχιστοι αύλιοι, ενώ στο τομέα υποδομής, δύος αναφέρομε δεν διατέθηκε δροσιά.

Η συντριπτική πλειοψηφία των αὐλόγων μένει σε νοεκτισμένες αίθουσες, μεκρές, πορά τα πεντεχρά οικονομικά τους. Περί όλα αυτά το περίσσει και η επιμονή των ανθρώπων που δουλεύουν στας πολιτιστικούς αὐλό

λόγους δημιούργησε σειρά πολιτεία-
στικών εκδηλώσεων στους Δήμους και
στα χωριά του Νομού. ΑΕΙΖΕΝ ονόμα
αναφέρει κανείς την αξέπαλη πρα-
στάθεια των πολιτειοκάν της Πρέβεζας, Φιλιππιάδας, Θεοπρε-
τικού, Καναλακίου, Πέρφυρας και άλ-
λων συλλόγων στα χωριά που παρου-
σίασαν θέατρο, χορευτικά, καραγκύ-
όζη, μουσικές βραβεύσεις, Αποκριάτικα
ήθη και έθιμα, αλλά και εκδηλώσεις
απ' άλλους μαζικούς φορείς, όπις
τα παιδικά πανηγύρια που διοργάνω-
σαν οι γυναικείου σύλλογοι, οι εκ-
δηλώσεις του Εργατικού Κέντρου κλπ.

Όσο αφορά το Πνευματικό Κέντρο Δήμου Πρέβεζας έχει ν' επιδείξει μια πλούσια και πολικιλόδωρη δραστηριότητα πολλιτοτεκνίκης δουλειώς.

Στο φάκελο θα βρείτε όλες τις πολυτιστικές εκδηλώσεις του Π.Κ. από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα.

Εδώ να σταθούμε λίγο στο περιεχόμενο και στη μορφή των εκδηλώσεων αυτών.

I) Πολλές απ' αυτές, ίσως και οι περισσότερες, ήταν μετακλητικές κι ενώ είναι ανάγκη να φέρουμε τα προ-οδευτικά έργα και τους δημιουργούς τους σε επαφή με το λαό της περιο-χίας μας, είναι κακό να πέφτουμε σε μονομέρεια, γιατί έτοι δεν υλοπο-είται ο στόχος του συλλόγου για α-νάβειξη των ικανοτήτων του ντόπιου ανθρώπινου δυναμικού και δημιουρ-γική αξιοποίηση του ελεύθερου χρό-νου.

11) Ιδιαίτερα όσο αφορά τις μουσικές εκδηλώσεις, μερικές φορές το κριτήριο που επικράτησε ήταν το "όνομα" και όχι οι πραγματικές ανάγκες του κόσμου της περιοχής μας.

Καὶ δεν είναι λίγες οι φορές που
αρκετοί σύλλογοι, απόνη προσπάθειες
τους να προσφέρουν θέαμα και ψυχα-
γνωμία στα μέλη τους αναδείχνοντας
τις επιδόμες διατελείτες εισιτηρίουν πε-
πλοφέροντας. Ή σήμερα, όπως γνωρίζετε,

στυγώς αποτελέσματος

III) Συνήθως οι εκδηλώσεις αυτές δεν ήταν ενταγμένες σ' ένα γενικότερο χρονιάτικο πρόγραμματισμό των φορέων (με ελάχιστες εξαιρέσεις).

Κι εδώ πρέπει να προβληματισθούμε και να σημειώσουμε την αναγκαότητα

α) να φτιαχτούν τέτοια χρονιάτικα προγράμματα, γιατί πιστεύουμε ότι διευκολύνουν την ίδια την λειτουργία του μαζικού φορέα, την ανώστρυξη και όλων δραστηριότητων πέρα από τις συνηθισμένες εκδηλώσεις, τον συντονισμό δράσης με τους υπόλοιπους μαζικούς φορείς και, τέλος, έχοντας ένα τέτοιο πρόγραμμα στα χέρια του ο μαζικός φορέας επειτήν αρχή του χρόνου μπορεί πιο αποτελεσματικά να διεκδικήσει την αναγκαία επιχορήγηση για την υλοποίηση του από τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

β) Να εμπλουτισθεί το περιεχόμενό τους με διαφόρων μορφών δραστηριότητες όπως: ανάπτυξη εραστικών νικών σχημάτων με βάση την καταγραφή των δυνατοτήτων της κάθε περιοχής. Η εραστική δημιουργία είναι μια ιδιαίτερη νότα στη δουλειά των συλλόγων, που κλυπτούονται περισσότερες απ' υπόλιαδήποτε άλλες λειτουργίας του συλλόγου δυναμεις και μάλιστα σε δημιουργική κατεύθυνση, που αλλιώς θέμενον ανεκμετάλλευτος και αναπτυξιακός.

— διοργάνωσε ακόμα διάλεξεις, πορ-
φυτικές εκδρομές, εκθέσεις βιβλίων
ζωγραφικής, οδηγητικές δραστηριότη-
τες κ.λ.π.

Απ' όλα αυτά που αναφέρομε περι-
πάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι βα-
σική προϋπόθεση για την "ευόδωση"
της δουλείας των συλλόγων είναι η
συνδρομή του ίδιου του κράτους.

Εμείς, σαν Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Πρέβεζας, ζητάμε απ' όλους τους συλλόγους του νομού να παρουσιάσουν τις ανήκεις τους. Με τα στοιχεία που θα συγκεντρώσουμε σας προτείνουμε να βγει ένα διεκδικητικό πρόγραμμα, που μια συντονιστική επιτροπή απ' όλους τους πολιτιστικούς φορείς του νομού θα το διεκδικήσει απ' όλα τα Αρμόδια γουργεία με κάθε τρόπο που μας έχει δείξει η μέχρι τώρα πείρα μας.

Εμείς από τη πλευρά μας προσει - νουμε τα πιο κάτω:

ΔΙΕΚΔΙΚΗΤΙΚΟ πρόγραμμα

- I) Επιχορήγηση όλων των πολετιστικών φορέων του Νομού με βάση αντεκιμενικά κριτήρια (δραστ., συνθήκες δροσίσ., μαζικότητα)
 - II) Αύξηση στο 2% του κρατικού προϋπολογισμού του κονδυλίου για το πολετισμό,
 - III) Κτίριο για στέγωση του Πνευματικού Κέντρου και οικονομική ενίσχυση για εξοπλισμό του Πνευματικού Κέντρου.
 - IV) Αίθουσα για στέκι νεαλαίας και εξοπλισμό του στεκιού
 - V) Δημοτικό θέατρο.
 - VI) Αίθουσα πολεοπλάνη χρήσεων.
 - VII) Οικονομική ενίσχυση για διαμόρφωση χώρων οθλοπατιδών και ψυχαγωγίας.
 - VIII) Οικονομική ενίσχυση για διαμόρφωση χώρου για κατοικόθεατρο στο χώρο του Δημοτικού Καρφενέου.

ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ 21

Ο ΠΡΕΒΕΖΑΝΟΣ ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ 21 ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΑΝΤΡΟΥΤΣΟΣ

Ομιλία του ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΕΝΕΚΟΥ Γ

Α' ΜΕΡΟΣ

Κύριε Δήμαρχε, αγαπητοί πατριώτες,
Βαθύτατη είναι η συγκίνηση μου κι η
χορδή μου, που βρόκουμε σήμερα ανάμε-
σο σας. Κι ο λόγος είναι που λέιπε α-
πό την 'Ηπειρο, πάνω από μεσόν αιώνα.
Πεταχτά έχει έρθει μερικές φορές και
κάθε φορά ένιμθα την ίδια συγκίνηση,
την ίδια χαρά. Για το λόγο αυτό, ευ-
χαριστώ θερμότατα τον κύριο Δήμαρχο,
που με την προσκλήσή του για τη σημε-
ρινή ομιλία, μούδισε την ευκαρίστη
αναπνεόων, ακόμα μια φορά, ππειρωτ-
κόν αέρα.

Θέμα της ουλής μας είναι **«Ο Πρε-
βεζάνος ήρωας του 21 Οδυσσέας Αντρού-
τος»** (δείχνει στο ακροτήριο την πό-
λη, φεύγει φωτογραφία του Οδυσσέα).
Όχι τούτος εδώ. Τούτος ο κακομούσαν-
νος άντερας, που βλέπετε. Δεν είναι ο
Οδυσσέας. Η ελκόνα τούτη γίνεται πολλό

χρόνια μετά το θάνατο του Οδυσσέα, κα-
τό φαντασία. (Δείχνει την αληθινή ελ-
κόνα του Οδυσσέα) Να ο αληθινός Οδυ-
σσέας. Ήγινε από το Μπουβιέ, εκ του
φυσικού κι όταν ζούσε φυσικά ο Οδυ-
σσέας. Άτυχώς, στην πόλη σας είναι στη-
μένος ο ανδριάντας του φεύγεικου, του
κακομούσανου Οδυσσέα. Το αφάλειν αν-
θρώπινο, το αμολογείν θείο. Χρέος και
τιμή, λοιπόν, είναι για τον εξαίρετο
από κάθε πλευρά, προοδευτικό, δραστή-
ριο κι ικανότατο δήμαρχό σας να επα-
νορύθσετε το λάθος και να στήσετε στην
πόλη σας τον ανδριάντι του αληθινού Ο-
δυσσέα.

Στη σημερινή ουλή μας, δε θ' αντορίσουμε, δῆλη τη ζωή του Οδυσσέα.
Είναι αδύνατο να γίνεται αυτό, από έλ-
λειψόν χρόνου. Θ' αρκεστούμε, λοιπόν,

στην αντίκρουση μιας θαρεάς κατηγορί-
ας που θαραινεί τον ήρωα.

Πριν απ' αυτό, λίγα λόγια για την
καταγωγή του είναι απαραίτητα.

Δίνουμε το λόγο στον ανώνυμο λαό:
— Αντρούτος ο', που ξεχείμασε τον
περσινό χειμώνα, πούτων τα χιόνια τα
πολλά, τα κρά τα μεγάλα;
— Στην Πρέβεζα ξεχείμασα, στου Τσαρ-
λαμπά τα σπίτια.

Το τραγούδι αναφέρεται στον πατέρα
του Οδυσσέα. Και γιατί ο Αντρούτος
ξεχείμασε στου Τσαρλαμπά τα σπίτια;
Ήταν, τάχα τόσο πολύ ευήλια και ευά-
ερά; Ναι, ήταν. Γιατί μέσα σ' αυτά έ-
λαμπε κάποιος ήλιος. Η κόρη του Τσαρ-
λαμπά. Τη λέγαν Ακριβή. Ο Αντρούτος
τη συμπαθαδίσε. Τον αιματιθούσε κι αυτή.
Όσο για τον πατέρα της, τι καλύτερο
ήθελε από του να κάμει γαμπρό του τον
ξακουστό α' δήλη την Ελλάδα καπετάνιο;
Ο γάμος γίνηκε στις 13 του Μάρτη 1786,
εδώ, στην Πρέβεζα παλιότερα, σύζονταν
στην Εθνολογική Εταιρία και το προ-
κούστυρινο, με αριθμό 2. Μετά τέσσερα
χρόνια, στα 1790, γεννήθηκε το πρώτο
και μοναδικό τους παιδί, ο Οδυσσέας,
εδώ, στην Πρέβεζα. Το βεβαίων αυτό
πολλοί λατορικοί, το αναγράφουν οι Εγ-
κυκλοπαίδεις. Ακόμα κι η Σοβλετική.
Την πάθανε, όμως, μερικοί από τους λα-
τορικούς παρασυμένοι από τον τόπο
βάφτισης του Οδυσσέα, γράψανε, πια
γεννήθηκε στην.... Ιθάκη! Όχι! Στην Ι-
θάκη βαφτίστηκε ο Οδυσσέας. Νοινά του
ήταν η γυναίκα του Λάμπρου Κατούνη,
Μαρία και ταύδηκε το άνομα Οδυσσέας,
ακριβώς γιατί η βάφτιση έγινε στην Ι-
θάκη, την πατρίδα του πασίγνωστου ο-
μπρικού ήρωα Οδυσσέα. Διό στοιχεία,

λοιπόν, βεβελώνουν τον πειρυτιόδο
του Οδυσσέα. Γεννήθηκε από μάνα Ηπει-
ρότισσα, στην Ηπειρο. Πατέρα για τον
καθένα μάς δεν είναι ο τόπος της γέν-
νησής μας; Και κάτι ακόμα. Ο Οδυσσέας
έζησε στην Ηπειρο από τη μέρα που
γεννήθηκε ως τα 26 του χρόνια. Ότε
αυτό λογαριάζεται; Βα προσθέσουμε και
κάτι ακόμα, δος κι αν δεν έχει θαρ-
νουσα ασμασία. Παντρεύτηκε γυναίκα Η-
πειρότισσα, την Ελένη του Χρήστου Κα-
ρέλη, από το χωριό Καλαρρύτες.

Μ' όλα αυτά μερικοί λένε:
— Άφου ο πατέρας του ήταν Ρουμελι-
της, Ρουμελιώτης είναι κι αυτός.

Πριν αντικρώσουμε τον παράλογον αυ-
τόν τον χωρισμό, θ' ανοίξουμε μια πα-
ρένθεση:

Στο Μεσαίνα αυνάρτηκαν σε σύνδο-
ση παρδινάλιο της άλσης, για ν' απο-
φασίσουμε, αν οι γυναίκες είναι...άν-
θρωποι. Αν η μια αυτή άνθρος δίνονταν
υπέρ της αντίθετης άποψης, οι γυναί-
κες θα θεωρούνταν, πλα, όω, κτήνη,
ζωντάσιλα, χωρίς δικαίωμα ελευθερίας,
περιουσίας, σύτε κι αυτής της ζωής
τους. Η θέση τους θα ήταν στο στάβλο.
Με τα όνα μαζί. Στο στάβλο η Μαντώ
Κλουρί, η Μεγάλη Αικατερίνη, η Μπου-
πουλίνα, η Ρίτα Μπούμη - Παπά, οι με-
ριάδες γυναίκες που δρουν σήμερα και
διαπρέπουν σ' όλες τις επιστήμες και
τις τέχνες, ακόμα και στα κοινωνικά.
Κι έφτασαν μερικές απ' αυτές να γί-
νουν και πρωθυπουργίνες μεγάλων κρα-
τών. Στο στάβλο ο μείστος πληθυσμός της
γης!

Θα με ρωτήστε:
— Και τι σχέση έχουν αυτά με το θέμα
μας;

— 'Έχουν και παρέχουν. 'Οσοι θέλουν τον Οδυσσέα Ρουμελιώτη κι όχι Ηπειρώτη, από μια τέτοια ταπεινωτική αντίληψη για τη γυναικα κυριαρχούνται. Ρωτούμε, όμως:

— 'Έχει περισσότερη αξία η ελαχίστων δευτερολέπτων συμμετοχή του άντρα στη γέννηση του παιδιού, από τη συνεισφορά της γυναίκας, που, επί πλέον, το κρατάει στην κοιλιά της εννιά ολόκληρους μήνες; Ποι είναι τότε, η λαθτητική των δύο φύλων; Συγκεφαλαύνουμε: Ο Οδυσσέας γεννήθηκε στην 'Ηπειρο, από μάνα Ηπειρώτισσα, έζησε τα πρώτα 26 χρόνια της ζωής του στην 'Ηπειρο, παντρεύτηκε Ηπειρώτισσα. Είναι, λοιπόν, αναμφιθίτητη Ηπειρώτισσα. Πρεβεζάνος. Μπορείτε νάστε περήφανον γι' αυτόν, αλλά και τη συνέπονή σας νάχετε ήσυχη, πως, μεταφέροντας τα οστά του εδώ, ασκήσατε νόμιμο δικαιώμα σας και εκπληρώσατε ηθικό σας χρέος. Το λέμε αυτό, γιατί, σε μια εκδρομή μας στη Λευβούλα, μας είπε κάποιος:

— Μας τον άρπαξαν οι Πρεβεζάνοι κρυφά και τον κουβάλησαν στην Πρέβεζα. 'Όχι! δεν τον "άρπάζετε κρυφά". Μεταφέρατε τα οστά του στην πόλη σας πανηγυρικά. Άλλα και δικαιωματικά. Εδώ έφερε να ταφούν τα οστά του Οδυσσέα, γιατί εδώ είναι η πατρίδα του. Η Πρέβεζα είναι η πατρίδα του Οδυσσέα.

ΕΡΧΟΜΑΣΤΕ, τώρα, στο κύριο θέμα της συλλίγιας μας. Θέμα σοβαρότατο. Ο ήρωας της Γραβιάς κατηγορήθηκε από τους αδισταχτούς κι αιλαχρούς αντιπάλους του, όπτε ήλγα, όπτε πολύ, σαν προδότης του Ιερού Αγύνα. Βαριά η κατηγόρια, πολύ βαριά. Βαρύ και το χρέος μας ν' αποδέσουμε τη συκοφαντία. Κι είχαστε βέ-

βατοί, πως, μ' όσα θα εκθέσουμε στην συιλία μας ταῦτη, θα λάμψει η αλήθεια.

Αρχίζουμε μ' ένα γράμμα, που έστελλε ο Οδυσσέας προς τους Γαλαξειδιώτες, στις 22 του Μάρτη του 1821. Το Ξαναλέμε. Το γράμμα στάλθηκε στις 22 του Μάρτη 1821, δηλαδή πριν καλά-καλά αρχίσει η επανάσταση.

Να το γράμμα:

"Ηγαπημένοι μου Γαλαξειδιώτες,

"Ήτανε βέβαια από το θεό γραμμένονα αδρέσουμε τα άρματα και να χιθούμε καταπάνυ στους τυράννους μας, που τόσα χρόνια ανεκέλημονα μας τυραγγεύουν.

Τι τη θέλουμε, αρέ αδέρφια, αυτήτην πολυπτυκραμένη ζωή, να ζούμε από κάτου στη σκλαβιά και το σπαθί των Τούρκων να ακοντέται στα κεφάλια μας; Δεν τηράτε που τέποτα δεν μας απόμεινε;.... Δεν είναι πρέποντας να σταυρώσουμε τα χέρια και να τηράμε τον ουρανό. Ο θεός μας έδωκε χέρια, γνώση και νοού. Ας ρωτήσουμε την καρδιά μας και δι, τι μας απαντυχαίνεις ας το βάλουμε γρήγορα σε πρόξι... 'Ο, τι θα κάμψεις, πρέποντας είναι να το κάμψεις μια ώραν αρχήτερα, γιατί ώστερα θα χτυπάμε τα κεφάλια μας Τάρα, η Τουρκιά είναι υπερδεμένη σε πολέμους και δεν έχει ασκέρια να στείλη κατά πάνου μας. Ας ωφεληθούμε από την περίσταση... Μια ώρα πρέποντας είναι να ξεσπάση αυτό το μαράζι, δημού μας τώραγε την καρδιά.

Στα άρματα, αδέρφια. 'Η να ξεκλα-βιθούμε ή όλοι να πεθάνωμε. Και βέβαια καλύτερο θάνατο δεν μπορεί να προτεί - μήση κάθε Χριστιανός' Έλληνας.

Εγώ, καθώς το γνωρίζετε καλύτατα, αγαπημένοι μου Γαλαξειδιώτες, γύπορων να ζήσουμε βασιλικά με πλούτα, τιμές και

βόές. Οι Τούρκοι, διτ και αν ζητήσω μου το δίνουνε παρακαλώντας, γιατί το σπαθί του Οδυσσέα δεν χωρατεύει... Μα σας λέγω την πάσαν αλήθεια, αδέρφια, δε θέλω εγώ μονάχα να καλοπερνήω και το γένος μου να βογγάη στη σκλαβιά. Μου καίσται η καρδιά μου, σα βλέπω και συλλογιζόμας πως ακόμα οι Τούρκοι μας τυραγγεύουν.

Από το Μοριά μου στείλανε γράμματα, πως είναι τα πάντα έτοιμα. Εγώ είμαι στο ποδόρι με τα παληκάρια μου. Μα θέλημ πρώτα να είμαι βέβαιος το πως θα με ακολουθήσετε και εσείς. Αν εσείς κάμψετε αρχή από τη μια μεριά και τγώ από την διλλή, θα σηκωθή όλη η Ρούμελη γιατί ο κόδιος φοβάται. Μα σα δηλώνου σας, που έχετε τα καράβια και έφερετε καλύτερα τα πράγματα, το πως οπούντε το μπαράκι, όλα να ξεθαρέψη και τελειώση όχι καλύτερα το πράγμα.

Περιμένωντας με τον ίδιο που φέρνει το γράμμα μου...

Χαιρετίζοματα σε όλους τους φίλους πέρα και πέρα.

Σας χαιρετώ και σας γλυκοφιλώ

Ο αγαπητός σας
22 Μαρτίου 1821. Οδυσσέας Ανδρούτσος" 1
Ρωτούμε τώρα:

— Ο δινήρητος που έγραψε το γράμμα αυτό, μπορούσε ποτέ να γίνει, αργότερα, προδότης της Επανάστασης, όπως θέλησαν να τον παρουσιάσουν οι αδισταχτοί εχθροί του; Αν ήθελε νάναι φίλος των Τούρκων, γιατί να πάρει μέρος στην Επανάσταση και μάλιστα να παρακίνει τις άλλους να κάμουν το ίδιο; Αν ήθελε να οβύσουν οι Τούρκοι την Επανάστασή μας, γιατί δεν τους άφησε να κατέβουν από τη Ρούμελη προς την Αττική κι από

κιν στο Μοριά, αλλά τους έφερε το δρόμο στο αθάνατο χώρι της Γραβιάς;

Ολοφάνερη είναι η αντίθεση ανάμεσα στις πατριωτικές προθέσεις του Οδυσσέα και στις εγκληματικές προθέσεις των εχτρών του. Άλλα, ποτέ ήταν οι εχτροί του; Και γιατί τον μισούσαν τόσο, ώστε να μη διστάσουν, τελικά, να φέρουν μις το έγκλημα;

Για να δοθεί σωστή απάντηση στα ερωτήματα αυτά, δεν έχουμε παρά να θυμηθούμε τα δύο έγγνων στον τόπο μας, στη διάρκεια του δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου. Όπως ξέρουμε, το Μάιο του 1941, η διμορφή χώρα μας κατακλύστηκε από Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους φασιστές. Ακαλούθησαν δεινά απερίγραφα. Πείνα, βασανιστήρια, εξευτελημόνιο, εκτελέσεις, στην κρεμάλα ή στο εκτελεστικό απόστασμα. Ανυπόφορη η σκλαβιά. Αδύνατο να την αντέξει ο περιφρανός λαός μας. 'Αρπαξε τ' άρματα κι άρχισε να χτυπάει τον καταχτητή, μ' απόπορον να τον διώξει από τη χώρα μας.

Πολύ καλά. Να παλαιώσουμε και να διλύσουμε τους καταχτητές από τη χώρα μας. Σ' αυτό αιμαφωνούσαν όλοι, σχεδόν, οι Έλληνες. Μετά, όμως: Τι θα γίνονταν, μετά; θα μέναμεν, όπως είμασταν πριν από τον πόλεμο ή θα πασκίζαμε να στήσουμε ένα κράτος διαφορετικό από κελτον ή που είχαμε πριν από την υποδούλωση. Το ζήτημα αυτό έφερε δικαιοσύνη.

'Οσοι, προπολεμικά, ήταν καλά ταχτοποιημένοι, βαλεμένοι, λέγαν:

— 'Άμα διώξουμε τους ξένους, θα ξαναφέρουμε τη ζωή μας, όπως ήταν και πρώτα. Και το κράτος μας θάξει, φυσικά, την ίδια δομή.

'Οσοι, όμως, δεν ήταν ευχαριστημέ-

νοι από την πρωτοεμπορική κατάσταση ζητούσαν αλλαγή στην κρατική δομή. Δηλαδή, οι βολεμένοι βάζαν σαν σκοπό του Αγώνα όχι μόνο το διώξειμο των καταχετηών, αλλά και τη δημιουργία κράτους νέου τύπου, πλο ευνοϊκού για τις εργαζόμενες μάζες, για το φτωχό λαό.

Αναπόφευκτη συνέπεια των δύο διαφορετικών αυτών επιθυμιών ήταν η σύγκρουση, ο διάχωμος, ο εμφύλιος πόλεμος. Ήταν ότι μερίδα κι οι νικημένοι, οι μεσολ Έλληνες και παραπάνου, χαρακτηρίστηκαν όλοι προδότες.

ΤΑ ΙΔΙΑ ακορετώς ακολούθησαν αμέσως μετά την έκρηκη της Επανάστασης του 21. Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, οι υπόδουλοι Έλληνες δε βρέθην όλοι στο όρο καζάνι. Είχε Έλληνες, μεγαλοτολήκαδες και στωχανγρότες, μεγαλοκαραβοκυραίους, που είχαν ανοίξει στέρνες για να βάζουν τις χρυσές λίρες τους, τόσες πολλές είχαν, και ναύτες, που βαλασσομύγονταν για ένα κομμάτι ψαρί. Οι πρώτοι, οι καλοβολεμένοι είχαν βάλει σαν σκοπό της Επανάστασης μόνο το διώξειμο των Τούρκων. Και μάλιστη θε δέχονταν για απαλτήσεις της φυματολογίας σε βάρος τους. Οι δεύτεροι, όμως, αγρότες και λοιποί εργαζόμενοι, δεν αρκούντων στο διώξειμο των Τούρκων και μόνο. Ζητούσαν και κάτι παραπάνω. (Οι αγρότες λόγου χάρη ζητούσαν να περάσουν στα χέρια τους τα τοιφλήκια, που θάρηναν αι Τούρκοι φέγγοντας. Άλτημα, όμως, ολότελα απαραδεχτό για την αρχοντολή της εποχής, τους περιβότους κοτζαμπάσηδες. (Αποτέλεσμα:

Σύγκρουση. Δύο εμφύλιοι πόλεμοι ξε-

αποσάν, δύο κρατούσε ακόμα η Επανάσταση. Γράφει ο Τάκης Σταματόπουλος: "Από τις πρώτες κιόλας μέρες της Επανάστασης, ο αρματωμένος λαός γίνηκε αφέντης στον τόπο του. Και φυσικό ήταν, μετά απ' αυτό, να ζητείται τη δικαιομάτια του και να θέλει να πάρει στα χέρια του την εξουσία".²

Τί; Να πάρει ο λαός στα χέρια του την εξουσία; Δεν είμαστε καλά. 'Όπως γράφει ο Σπηλιάδης, κάτι τέτοιο ήταν ολότελα αδιανόητο για τους κοτζαμπάσηδες. Λέγαν: "Αν δεν κυβερνάμε εμείς

κι αν ο λαός δε λέει εμάς αφέντες κι δροχοντες, όπως συνηθίζαμε, από τότε που γεννηθήκαμε, ν' ακούμε να μας λένε, όταν δεν κουμαντάρουμε εμείς και τα πολιτικά, και τα στρατιωτικά, όταν δεν κυβερνάμε εμείς το Έθνος. Όπως θέλουμε κι όπις μας γουστάρει, αφού εμείς είμαστε το Έθνος, τότε στάχτη και καπνός να γίνουν όλα."³

Κι με πολούς πήγετε θα μπορούσε ο αρματωμένος λαός να διεκδικήσει τα δικαιώματά του; Με πολούς άλλους; Με τους στρατιωτικούς πήγετε του. Τους Κολοκοτρώνηδες, τους Καραϊσκάκηδες, τους Αντρούτσους. Δηλαδή τους χτεσινούς Κλέφτες. Η με τους Κλέφτες, ούτε στη διάρκεια τους Τουρκοκρατίας τα πήγαιναν καλά οι κοτζαμπάσηδες. Κατ' όνομα "Κλέφτες" αυτοί τους το δώσαν. Κι όνειρό τους ήταν:

Κλέφτης μη μένει στα Μοριά,
μηδέ στον κόσμον όλον.

Αλλά, είτε το θέλαν, είτε όχι, οι χτεσινοί Κλέφτες ήταν, τώρα... ήγέτες του αρματωμένου λαού και μπορούσαν, αν το θέλαν, να τους παραμερίσουν. Βάλανε, τότε, μπροστά τους οι κοτζαμπάσηδες τούτον το σκοπό: Να πάρουν με το μέρος τους τους στρατιωτικούς, να τους αναγνωρίσουν οι στρατιωτικοί σαν πήγετε του επαναστατημένου λαού, σαν ηγέτες του Έθνους. Και τα κατόφεραν. Οι περισσότεροι στρατιωτικοί έγιναν δρογανά τους. 'Άλλοι, όμως, δεν υποτάχτηκαν. Είχαν δικές τους οιλαδοζίες. 'Ένας κι απ' αυτούς ήταν κι ο Κολοκοτρώνης. Δοκίμασε να σηκωστεί κεφάλι στους κοτζαμπάσηδες, αλλά τον φιλακί-

σαν στην Ύδρα. Κι τον κρατόδιαν φιλακισμένο κι μετά την απόδοση του Ιμπράημ. Τον Βγάλανε από τη φιλακή μόνο μετά τις επίμονες διλαρματικές του λαού. Τελικά, ο Κολοκοτρώνης συμβιβάστηκε μαζί τους. Συμπεθέρωσε, μάλιστα, με τους μεγαλοπρόσυχούς του Μοριάδες Δεληγιανναίους.

Κι ο Καραϊσκάκης θέλησε να τα βάλει με τους κοτζαμπάσηδες. Τον πέρασαν από δύοκινη "ως επίβουλον της πατρίδος και προδότην" κι παρά λίγο να τον καταδικάσουν σε θάνατο. Τελικά, κι αυτός συμβιβάστηκε μαζί τους.

'Ένας μόνο από τους μεγάλους στρατηγούς πήγετε του λαού αρνήθηκε κάθε συμβιβάσμο με τους κοτζαμπάσηδες, με το τέλος. Κι αυτός ήταν ο Θουσαδός. Τον μισούσαν, λοιπόν, αλλά κι τον φοβούνταν, γιατί ο Θουσαδός ήταν και αγαπητός στο λαό και δυνατικός. Ο τρόπος τους μπροστά στον Θουσαδό έγινε πανικός, αμέσως μετά τη τρομερόδειξη μάχη στο Χάνι της Γαστιάς, που είχε σαν συνέπεια ν' ανέβει το κύρος του Θουσαδό κι όλη η Ελλάδα να μιλάει γι' αυτόν. Αποκάλεσαν, λοιπόν, όμοις κανένα δισταγμό, να φέρουν με το έγκλημα, να τον Βγάλουν από τη μέση. Μόνον έτοι βασισμένοι τα μεγάλα τους. Κι βάλησαν μπροστά τους ανθόλους σκοπούς αμέσως, από τον πρώτο κιόλας χρόνο της Επανάστασης. Εφέραν πορές δοκίμασαν να τον σκοτώσουν. Βα δύμε, κάπις λεπτομερεστάκα, τις απόπειρες αυτές.

Πρώτη απόπειρα. Αμέσως μετά τη μάχη στο Χάνι της Γαστιάς, οι προύχοντες της Λειβαδίας στείλανε, κρυψά, με άνθρηπό τους γράμμα στο Βασίλη Μπουσόν, καπετάνιο της περιοχής, κι του γρά-

μας, να φροντίσει να σχεδάξει τον Οδυσσέα. Κατάλληλη ευκαιρία, του γράφων, μπορούσε να βρει πάνω σε καιρό μάκι, που θάκει ο Οδυσσέας με τους Τούρκους. Ανυπόβαστος, καθώς θάκει αυτός, μπορούσε να τον οληύσει, κουρά, από πλάι, να ρίξει και να τον σκοτώσει. Σαν σκοτώθει ο Οδυσσέας του γράφων, εσίνα θα κάμουμε αρχιστράτηγο δόλη την Ανατολική Ρωμελή.⁴

Χρειάζονται σχόλια;

Ο Μικόγιας δεν τους άκουει και γλείφει, τότε, ο Οδυσσέας.

Δεύτερη απόπειρα. Το Νοέμβρη του 1821, είχε ληφθεί στην Ανατολική Ρωμελή, ένα διοικητικό δραγμό, με το βαρύνδιο τίτλο: "Αρεος Πάγος. Αρεοπαγίτες αυτοδιορίστηκαν οι πρόχοντες της περιοχής και λίγοι άλλοι, μη ντόπιοι. Τώρα, πλα, η εξουσία βούλουνται, και τυπικά, στα χέρια των προσχόντων, να τη σιγουρέψουν. Από πολύν κλιντύνευαν; Ήα, τόπαιμε. Από τον αδιάλλαχο αντίκαρο τους τον Οδυσσέα. Θα επιχειρούσαν, λοιπόν, δεύτερη απόπειρα ενάντια του. Και να οι λεπτομέρειες: Το Μάρτιο του 1822, ο Οδυσσέας βούλουνται στην Άγια Μαρίνα, χωρίς κάποια τρία χιλιόμετρα μακριά από τη Στυλίδα. Είχε μαζί του 3.000 στράτευμα κι ανέβατι του 18.000 Τούρκους. Έζην από κάτι μικρότερους καπεταναίους, ή ταν μαζί του κι ο Νεκταράς. Όμως οι Αρεοπαγίτες δε φύντιζαν, όμως, είχαν καθήκοντας κι υποχρέωνταν τη διετροφή του στρατέματος. Οι τακαίνιαροι στρατιώτες πολεμούσαν αδεδόνιν νησιτικού. Τρέφουνταν με υψηλό καλαμπόκι, που είχαν αρπάξει από τους Τούρκους. Το μούσκευαν στο νερό και τόπερναν. Έστελνε α-

παντά γράμματα ο Οδυσσέας στους Αρεοπαγίτες να του στείλουν τρόφιμα για το στράτευμα που πεννούσε κι ένα γλαττό για τους λαθανόντους και τους δομοκούς, που μένουν αθοήθητοι, στην τύχη τους, μα οι Αρεοπαγίτες κουφεύανε.⁵ Γράφει ο Μακρυγιάννης: "Είχαν πάθος με τον Οδυσσέα κι αποφάσιζαν ότι καλοί πατριώτες, για τη δική τους διέχόντα μ' ένα δτόρο, να χαθούν τρεις χιλιόδες στράτευμα".⁶

Κατηγορηματικός στο σημείο αυτό, είναι κι ο Κασσομούλης: "Οι Αρεοπαγίτες, για ν' αποτύχει ο Οδυσσέας, αποφάσισαν να θυσιάσουν όλο το στράτευμα".⁷

Η κατάσταση του στρατέματος στην Άγια Μαρίνα, κάθε μέρα χειροτέρευε: Οι Αρεοπαγίτες ξακολουθούσαν την εγκληματική αδιαφορία τους. Μπροστά στην κατάσταση αυτή, ο Οδυσσέας, όστερα από συνεννόηση και με το Νεκταρά και λοιπούς καπεταναίους, τροφήχτηκε από την Άγια Μαρίνα, μ' όλο το στράτευμα. Κι ετοι τώσας. Μετά απ' αυτό, οι Αρεοπαγίτες κάλεσαν τον Οδυσσέα στο καράβι που μένανε, για να μιλήσουν τάχα, πραγματικά, όμως, για να τον σκοτώσουν μ' απιστία. Όργανό τους θα χρησιμοποιούσαν τον θρακιώτη καπετάνιο του καραβιού, Βιοβίδη. Αφού του έπιανε πολλά κατά τον Οδυσσέα και τον πρεστούμασαν καλά, τέλειωσαν με τούτα τα λόγια: "Από τον Οδυσσέα κιντυνεύει το Έθνος. Τώρα που θάρθει στο καράβι σου όως το Έθνος από τον επίβουλον συντόν. Ρίξε και σκότωσε τον!"

— "Αν είν" έτοι", τους απαντάσσει ο αγαθός θρακιώτης, "εγώ θα κάμι το ποτωτικό μου καθήκον. Νάστε ήσυχος".

Σε λίγο φάνηκε μια βάρκα, που είχε

μέσα τον Οδυσσέα, να σιγάνει προς τα καράβι. Τότε, ο Αρεοπαγίτης Γρηγόρης Κωσταντάς, δεν κρατήθηκε κι δόχις να φυνάζει στους άλλους:

— Μα τον πνίξουμε! Μα τον πνίξουμε! Τέλος έφτασε στο καράβι ο Οδυσσέας. Τον φέρμασε ο Βιοβίδης κι έπιασε κουβέντα μαζί του. Από τα πρώτα λόγια, όμως, που τούπε ο Οδυσσέας, κατάλαβε ο αγαθός εκείνος θρακιώτης καπετάνιος, πώς δεν ήταν τέτολος, όπως του τον είχαν παραστήσει οι Αρεοπαγίτες. Όσο προχώρησε η κουβέντα, τόσο πλού πολύ θαύμαζε ο Βιοβίδης τον Οδυσσέα κατ' τον πατριτελισμό του. Κι αντίς να ρίξει και να τον σκοτώσει, δόχις να τον περιπολείται.

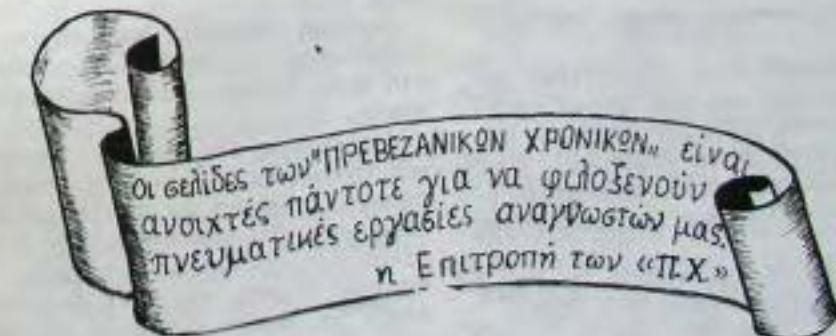
Απέτυχε, λοιπόν, κι η δεύτερη απόπειρα.

Μήπως θέλετε, τώρα, να μάθετε τι, απέγινε ο Βιοβίδης: "Υστερά από λίγες μέρες, βοήθηκε, ζεφυνικά, νεκρός".⁹ Δεν έχουμε στολχεία να υποστηρίξουμε, πώς

τον δολοφόνον, αλλά δεν το αποκλείουμε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κάρπος Παπαδόπουλος: "Οδυσσέας Αντρούτσος και Γεώργιος Βαρνακιώτης" Σελ. 27-28
2. Τάκης Σταματόπουλος: "Ο επιτεργάκος Ηγύανος, πριν και κατά την Επανάσταση" Τόμ. Α', σελ. 169
3. Νικόλας Σπηλιόδης: "Απομνημονεύματα" Τόμ. Α', σελ. 551
4. Κάστος Ιάδος: "Μεσαιωνική ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ" Σελ. 229-230
5. Διονύσης Κόκκινος: "Η Ελληνική Επανότασης" Τόμ. Δ', σελ. 231-232
6. Γιάννης Μακρυγιάννης: "Απουνηνεύματα" Σελ. 66-68
7. Νικόλας Κασσομούλης: "Ενθυμίματα Στρατιωτικά" Τόμ. Α', σελ. 241-242
8. Νικόλας Σπηλιόδης: Op. cit. Τόμ. Α' σελ. 314
9. Διονύσης Κόκκινος: Op. cit. Τόμ. Δ' σελ. 233-235

«ΖΗΤΕΙΣ ΜΑΘΕΙΝ ΑΝΩΡΩΠΕ...»

Τρό ΣΠΥΡΟΥ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΥ, δάσκαλος

ι αρχαίοι Έλληνες προτύμουσαν τα ελεύθερα υψήματα, μ' ανοιχτούς ορίζοντες, και πάνω σ' αυτά έχτιζαν νεούς, βαρούς, κάστρα, πόλεις, ακροπόλεις. Σ' όμορφους φυσικούς λόφους τοποθετούσαν την υγεία, την ασφάλεια και την προκοπή του ατόμου.

Εκεί με αδέντα έργα φρόντιζαν την άσκηση του πνεύματος, την καλλιέργεια της ψυχής, του θρησκευτικού συναισθήματος κι όλων των καλών χαρισμάτων, που πρέπει να ουνδεύουν κάθε άνθρωπο.

Αρμονία οίκατος, ψυχής, πνεύματος!

Η προτίμηση αυτή συνεχίστηκε από τους Έλληνες και στα χρόνια της εξουπλάτης του χριστιανισμού. Η ανθρωπινή ψυχή όμοια ποιητική όπως όλοτε και τάρα με όλα μέσα και υλικά στον ίδιο χώρο της ανατολικής γης.

Μάλιστα, σε πολλά μέρη, οι Χριστιανοί εχτίζουν πάνω σε αρχαία, εκκλησίες, πάνω στα υψήματα, που δεσπόζουν σε αρχαίες πολιτολόγτρες

έκαναν την εμφάνισή τους, νειότερα οικοδομήματα.

Επιδεικτικά παρουσιάζεται στο νεκρομαντείο του Αχέροντα στην Αχερονία, η Εκκλησία του Αη-Γιάννη. Θεμελιώμενη πάνω στα χαλάσματα του αρχιτεκτονικά και πνευματικά μελετημένου νεκρομαντείου.

Έτοι μετανάστησαν μέρος θρησκευτικής τελετές, στα καταχθόνια του 'Άδη, από ανθρώπους πολιάς εποχής. Ευλαβική προσευχή από απόγονους σήμερα, πάνω από τα τάρταρα του 'Άδη, μπροστά στην Ραϊά Ήλη.

Επιλογή ιδανικής τοποθεσίας για εκδηλώσεις της πίστης των ανθρώπων στη θεία δύναμη, σε διακροτικές εποχές.

Διαλεγμένη ηλιόλουστη περιοχή, μας συγκαλιάζει. Χαρούμενη πέρα ως πέρα, η φύση με τη σπάνια σύνθεση. Μελαγχολικός, αδόρυθος, ο Βαθύος Αχέροντας κρατάει από το χέρι τα απότομα Βουνά, που έχει τοιγύρικα ιφίνει το άχαρο Σούλι, προχώραει στον εύκροτο κάμπο, χαιρετάει τα καλύγραφα υψήματα, καλυπτόζεται

από τη γολάτια θάλασσα του Ιόντος.

Ανεμπόδιστα οι ηλιαχτίδες οιρυροκοπούν με τη θέρμη τους το ζάρκο ψύλιο, φτιάχνουν τα εκτάχρωμα της ίριδας, γύρω στα αεράτα βλάστηλα. Οπτικά δοκάρια, λαϊκοργα από πάνω μέχρι κάτω, ευθύγραψα οργάνουν τους αιθέρες. Τα μάτια ζεκούραστα, ανεμπόδιστα έλασανται στα κατόπιν, ανεβαίνουν άθελα, εξουσιάζουν τα κορφοβαύντα, ανταμώνυνται με το γέιτονικό ζάλογγο, την καλή συγγένιοσα λάμψη.

"....πενταχού παρών και τα πάντα πληρών..." λέει ο θεόπινευστος συντάκτης της προσευχής!

Σε αντίθεση με τη μόνιμη θέση των Ολύμπιων θεών, "Πνεύμα εστίν ο θεός" Το δίδαξε ο θεάνθρωπος με τον ερχομό του στη γη. Το δέχτηκαν οι υφώι όλων των μετέπειτα εποχών, το κήρυξαν, το διελέλησαν οι Απόστολοι μετά την ιστορική επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος. Το πήραν αλλοειδεῖς λαοί και δινεμικά προχώρησαν στην ειραρμόσιη.

Κάτω από τον ουρανό θόλο, τη στέγη του Δημητουργού, στα Βουνά, στους κάμπους, στις γραφικές ραχούλες, στις εφρυτοτοπιές, μέσα στους απότομους βράχους, στις παραδείσεις σπηλαίες, στις ερημιές, που ξεφύγονται στις ψυχές, πάνω στα αρχαία μνημεία όχι ζουν νεούς, εκκλησίες, αφερεί μένα στον πλαστή. Παντού μπορούμε να ανατέμπομε μύριες ενδόμυχες λιβανιώτες προσευχές. Φαλμοί και δεήσεις είναι ευπρόσδεκτες από ταν παντοκράτορα.

Εξαίρεση από την φιλοσοφία των αρχαίων θρησκειών, η χριστιανική Φιλοσοφία!

Το άθαλιτο, υψηλό μεγαλείο του Α και Ω μεταφέρεται στην κατακευνώντας, εκκλησιών, τόπων λατρείας, που συνδέονται στενά με την εργασία, τις συνθήκες, την υπόσταση του ανθρώπου και την πίστη του.

Στη Λάμπρη όλες οι εκκλησίες και

τα πορφυκόληστα δευτόλογα στα γύρω υψήματα. Λαοίμητοι φρουροί του εύφορου κάμπου.

Ο Απ-Δημήτρης στο Παλαιορόρο, ο Άγιος Ιωσήφ στον Όρμο, η Αγία Παρασκευή στη Σκάλα του Βαλανίτη, η Ευαγγελίστρια, όλοι οι αγίοι αγνάντια στην απέραντη πεδιάδα.

Γραφικά, όμως το λέει και το παρουσιάζει η νεοελληνική ποίηση. "Στο βουνό ψηλά εκεί είν' εκκλησιά ερημική..."

Η εκκλησά του Αη-Βαρνάβα στην ακροποταμία του Λαύρου είναι στολίδι που ταφρίζει στο όλο σύμπλεγμα των φυσικών περιβάλλοντος. Πάναιο, ιστορικό, θρησκευτικό μνημείο.

Στην Ήπειρο, εκκλησία αφερομένη στον Απόστολο Βαρνάβα, είναι κάτια που σπανίζεται.

Πρωτόπορος στην κήρυξη του Χριστιανισμού ο Απόστολος Βαρνάβας, ανάμεσα στους εκλεκτούς, μαζί με τον απόστολο Παύλο, στην Κύπρο, την εδαίτερη πατρίδα του, κατηχούν τα πλήθη στη θρησκεία του πνεύματος, της αγάπης.

Πρωτόπορος ο απόστολος Βαρνάβας και στην περιοχή της Λάμψης, εξουσιάζει όλη τη γύλικελά πεδιάδα.

Φαίνεται, ο απόστολος των εθνών στη γειτονική Νικόπολη, ανέφερε στις διδασκαλίες του, τον σταθερό, ακλόνητο συνεργάτη, άφριτο συνοδοπόρο του χριστιανισμού, απόστολο Βαρνάβα!

Από τότε εδραίωσε στη μνήμη των κατοίκων και δεν εξαδύθηκε μέσουστο διάβα των αιώνων.

Σκέπη και κραταίωσια είναι ο Βαρνάβας στην περιοχή. Προστάτης των κατοίκων του Λαύρου κι όλης της Λάμψης.

Φύλακας όλων, από κακα και βλαβερά, τις αισθηνέτες, το βάλτο.

Στη μέση από τα χιλιόδες περιχαροκόμενα χωράφια της Λάμψης κοντά στο ποτάμι, υφένται το παλιό εκκλησάκι του Αη-Βαρνάβα.

Στην πράσινη σγκαλιά, μέσα στα διεκδικούμενα στρέμματα άγρου πλατύκυρτου δάσους, με γέρικες ιτιές, θεόρατες λεύκες, λυγίες, πανύψηλους φρέσους, αφρικιτικά ψευτοκυπάρισσα, αναρριχώμενες κουρφυτενίες.

Όρα με χέρι κάνουν συντροφιά, το Βαρνάβα, νόχτα, μέρα, λυγούν τη μέση τους, γιρνάν το κεφάλι τους και προσκυνάν ευλαβικά.

Ξέμπερα από το χωρίο λουόρος, κοντά στην άλλοτε ποτάμια προβλήτα του λουόρου, τα Χάνια, μονοχός μετό εκεί προστατεύει και σήμερα τη μεγάλη ενορία του.

Μικρή Άγια-Σοφιά το εκκλησός του, λεπτό κομιστόχημα του παλαιού καιρού. Σε ελκύει η αώνια πορούσα του.

"ΖΗΤΕΙΝ ΜΑΘΕΤΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΤΙΣ ΟΝΤΕΡ
ΒΛΕΠΕΤΕ ΣΕΠΤΙΟΝ ΔΟΜΟΝ ΤΕΤΕΥΧΕΝ ΕΕ
ΑΥΤΟΝ ΒΑΦΡΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΓΙΣΤΡΟΣ
Ο ΜΑΝΙΑΚΗΣ ΕΧΩΝ ΣΥΝΕΡΓΟΝ ΤΗΝ ΓΟΝΟΝ
ΕΥΝΟΙΔΑ ΤΟΝ ΒΑΡΝΑΒΑΝ ΤΕ ΗΣ ΜΟΝΗΣ
ΤΟΝ ΠΡΟΣΤΑΤΗΝ ΕΤΟΥΣ ΝΗΣ".

Γράφει η μιά από τις δύο γραντ-τόπετρες, που είναι εντοιχισμένες στην άψη του ναού.

Συγκινητική εμφάνιση! Ανθρώπινο δημιουργήμα που σημαρκούσει μαλακά και σταθερά τη συναίσθημα, αλλοιώνει την ψυχή, την τσακίζει την κάνει θρύμαλα.

Ανάμεσα στη συμβολή του Ζερμάτικου παραπότου και του λουόρου, ο Βαρνάβας. Κοντά στα ελάδη μέρη, καταμεστίστηκε στην καρακαμπίλα. Τέσσερα μέτρα αφαιρέοντα από τούνος της εικόνας οι προσήδεις, άλλα αντέχει στα κύματα της καταστροφής, χώρη σε μια επισκευή που έγινε στα περούμενα.

Η δεύτερη πλάκα που είναι βαριά στην άλλη φανεράνει:

"ΑΝΕΚΤΙΣΘΗ ΔΕ ΝΥΝ Ο ΙΕΡΟΣ ΟΥΤΟΣ ΝΑΟΣ ΤΟ ΑΓΙΟ ΚΑΙ ΕΝΑΟΣΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
ΒΑΡΝΑΒΑ ΔΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΟΝ ΚΙΡ. ΚΟΝΣΤΑ Π. ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ ΛΟΥΡΙΟΤΟΥ ΚΕ ΥΙ-

ΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΗΣ ΜΗΜΟΣΥΝΟΝ ΛΥΤΟΝ

ΕΝ ΕΠΙ ΑιωνιΓ Αιτριλ. 1B "

Τέσσερις ακρογωνιαίοι κλοσέδες με διατάξεις ένα μέτρο επί ένα, είναι σι βάσεις στο μικρό οικοδόμημα. Στα πέντε μέτρα ύψος, το επιδέξιο χέρι του τεχνίτη έχει το ποθετήσει σε κάθε έδρα της αρθρώνιας μια διακοσμητική πέτρα στρογγυλή. Σαν αφαιρειδή πορελάνη. Μιλαρονέρες... γιαλίζουν από την πολυκαυρία, εδώ και πέρα.

Ο τρούλος κεντημένος απ' έδω με πορόλιθα, κερέται, πληθάρια, διάφορα σχέδια καφαρωτά, χλαστή, σταυρωτά, πλάγια, όρθια. Ολόκληρο ξόρπιλο έχει σκεφτεί, το αποτύπωσε ο πρωτομάστορας του Βαρνάβα.

Το πλακόστρωτο! απρές μεγάλες πλάκες μονοκόμματες από κάποιο αρχαίο μνημείο, πιθανόν από τη χώρα των Ρωμαίων, που είναι πιο κοντά.

Φέρματα, για να στολίσουν το ναό τον οίκο του Θεού. Στραμένο το δάπεδο, ανάμιλα, χαρίς σχέδιο πάνω στο χώμα, χαρίς λάσπη, πάνω στη λάσπη.

Στα κομμάτια από τις πλάκες, σε αριά διακτήματα διακρίνονται από μιά:

ΑΥΔΙΑ

ΜΙΑ ΝΗ

ΟΝ Μ.

ΙΡΕ

Στην άλλη: ΑΛΕΞΑΝ
ΕΜΑΤΡΙΝΙΟ
ΧΑΤΙΡΕ

Ένα ανέγνωμο γερό σοβάτισμα έχει σκεπάσει την τοιχογραφία του αφέντη Αγί-Βαρνάβα. Η κόγυη του λεπτούργου, που είναι πίσω από τη βαριά πελώρια χοντροκομμένη πέτρινη Άγια Τράπεζα, μένει, διατηρείται.

Μας κοιτάζουν ικετευτικά τα μάτια των αγίων, μιας μιλάν, μιας κατευθύνουν τα βήματα.

Από τις πολιές ειλικόνες του φω-

χού τέμπλου δεν έμεινε καμιά, έχουν παραδοθεί στην καταστροφή, στην αράνεια.

Όλοι πιστεύουν! Προσεύχονται στο Βαρνάβα, λουρίζεται για γελτόνοι! Ιδιαίτερα οι τοιωταναραίοι, που είναι κάθε μέρα κοντά του.

— Άγιε ιου Βαρνάβα! Έχω κι εγώ να κάμια από το πογκάρι σου! Θα πάρω δέκα φράγκα δανεικά. Θα τα πάρω και θα σου τα επιστρέψω.

Κ' αγοράσω τοιχάρες, νι ωθίω το χαρά της ψυχής με τ' αναμένο χαρμάνι, λέει ο μικρός προβατιάρης.

Εξομολογημένη διάρρηση με φλογερή πλοτή στον Άγιο.

— Πότε όμως θα επιστρέψω το δανεικό; Νίκη; Με τί τρόπο;

Ενενήντα ποκάρια μαλλί μας έδωσε το κεροφορεμένο κοπάδι. Μικρά μεγάλα, ανάλογα με το κορμί κάθε προβατίνας. Όσα τα πρόβατα, τόσα και τα ποκάρια. Άν πουλήσουμε έχαρα

ένα ποκάρι, θα μας λείψει από το μέτρο. Ο πατέρας θα μας μαλάσει...

Η λόπη Βρέθηκε. Μολύσαμε από τα μεγαλύτερα ποκάρια, το πρώτο, σε διό μικρότερα. Πήραμε τα ένα. "Ο λύκος χωρτάτος και τα πρόβατα συστά" Αυτό πουλήσαμε κρικά στον έμπορο, κονομήσαμε το δεκάρικο, δασούσε το δευτερό στον Αγί-Βαρνάβα.

Ανάψουμε και το καντηλάκι του, όπις πάντα!

Βιβλιογραφία:

1. Βίοι των Αγίων Τ. Β. Μ. Γαλανού Αθήνα 1950
2. Ιστορία Φιλοσοφίας Κ. Πεποδεξένδρου Αθήνα 1970
3. Ποιητική ανθολογία Μ. Περάνθη Αθήνα 1954
4. Σας περιμένουμε από Νεκρομαντείο Δ. Νάρη, Πρέβεζα 1980
5. Εκκλησία και κοινωνία Αθενόπης Θεολόγων 'Η 20η'

"Παρακαλούνται όσοι μας στέλνουν εργασίες για δημοσίευση, να μας στέλνουν και σχετικές με το περιεχόμενο φωτογραφίες, γκραβούφρες, σκίτσα ή άλλι, αν φυσικά τους είναι εύκολο.

Αυτό θα βοηθούσε στην καλλίτερη κατανόηση και παρουσίαση του περιεχομένου."

ΤΡΕΙΣ ΔΩΡΗΤΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ

Γράφει ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Για τους Συρρακιώτες ευεργέτες του Συρράκου και της Πρέβεζας έχουν κατά καιρούς γραφεί πολλά, όχι όμως καν για τις Συρρακιώτισσες ευεργέτιδες.

Ο χρόνος, μαζί με την απώλεια του υλικού περιεχομένου της διαράς, συνέτεινε στο να ξεχαθούν.

Δεν πούλει όμως να έχει αξία η προσφορά τους, και μάλιστα σε μια εποχή που ενώ η γυναικά δεν ήταν στο προσήνιο της καθημερινής ζωής, η ζωή ήταν δύσκολη και οι ανάγκες πολλές.

Θ' αναφερθούμε σε τρεις Συρρακιώτισσες του περασμένου αιώνα. Θα σταθούμε περισσότερο στην Αικατερίνη Κόμνα, γιατί από τα δύο κείμενα που παραθέτουμε σήμερα στην Πρέβεζα, την Ιωάννη Λαζαρίδη και την Ελένη Βασιλείου, η μεγαλύτερη είναι η παραβίαση της γυναικός στην Πρέβεζα, και το 1864 οργάνωσε την επανάσταση στο Συρράκο και πηγήθηκε ενόπλου τηματού. Γι' αυτόν όμως, θ' α-

ναφερθούμε διεξοδικά σε άλλο θησαυρό - ευρα. Σον ξανάρχοντας στην επιφάνεια ονόματα σημαντικών προσώπων της τότε κοινωνίας της Πρέβεζας.

Ιδιαίτερα συγκινεί η περίπτωση της Ευθυμίας Περβαϊνά, με την οποία και αρχίζουμε. Η Ευθυμία Περβαϊνά έζησε την Κέρκυρα, όπου πρέπει να πήγε μετά την καταστροφή του Συρράκου το 1821. Εργάσθηκε ως υπηρέτρια και το 1869 άφησε τις οικονομίες της, που ήταν (100) εκατό τάλληρα, πωδό αιμαντικό την εποχή εκείνη, στα σχολεία του Συρράκου. Τα χρήματα τοκίσθηκαν στα Γιάννενα με τόκο 8 τάλληρα το χρόνο, και οι τόκοι χρησιμεύουν για την πληρωμή μισθών των δασκάλων. Ως γνωστόν, μέχρι την απελευθέρωση, το 1912, τα σχολεία τα συντηρούσαν οι κάτοικοι του χωριού.

Η Γιαννούλα σύζυγος Ιωάννου Λαζαρίδη, ήταν κόρη της γυναικής στην Πρέβεζα του περασμένου αιώνα, Συρρακιώ-

τικής οικογένειας Σαράτων.

Η Γιαννούλα άφησε στην Πρέβεζα το 1865, 83 ελαιόδενδρα "...δια να βοηθήσει κόρη πτωχή προς υπανδρείαν." Την ιεράν ταύτην διάταξεν εκπληροί ήδη από το 1866 θρησκευτικότατα ο σύζυγος της ελεοθέτηδος, χορηγών κατά πάρον Μεγάλην Πέμπτην εις την επιλαχούσαν εν τη Ιερά Μητροπόλει την πεμπτήν νεάνιδα λέρας πέντε" όπως αναφέρεται ο Λαμπρόδης (Αγαθοεργήματα σελ. 174). Εξυποκύψεται ότι ο Λαμπρόδης - αναφέρεται στην μέση Μητροπόλεως χορηγόν, μετά το 1881, έτος ιερύσσων της.

Η Αικατερίνη σύζυγος Σπύρου Κόμνα, δώρισε την 1-6-1868, 38 ελαιόδενδρα στον Ι.Ν. του Αγ. Κων/νου. Ήταν... όπως αναφέρεται στο κείμενο που παραβέτουμε, ανδραδέλφη του Ιατρού ΕΞ/της κ. Κων/νου Κόμνα εκ Συρράκου. Το κείμενο έχει ως εξής:

"Αφιέρωμα της κ. Αικατερίνης συζύγου Σπυρίδωνος Κόμνου Ανδραδέλφης του Ιατρού ΕΞ. κ. Κων/νου Κόμνα εκ Σεράκου.

38. Τριάντα οκτώ ελαιόδενδρα ήμερα μεγάλα κείμενα έξιμεν του περικλείοντος την πόλιν Χάντακος, εις τοποθεσίαν καλουμένην Γιαλιά, συνορεύοντας κατ' Ανατολάς ελαιοστάσιον του θεοδώρου Μαγκλάρα, κατά δυσμάς ελαιόδενδρα του Γεωργίου Δημουλάδη από Κανάλι, κατ' Αρκτον το πρώτο ελαιοστάσιον του θεοδώρου Μαγκλάρα και προκύπτει ελαιόδενδρα του Αλεξίου Τζάλημου, και κατά Μεσημέριαν κενού δημόσιου τόπου και το κληρονομικόν ελαιοστάσιον της θυγατρός Νακαρ. Σπυρ. Καραμάνη, ηγέρασε η κ. Αικατερίνη σύζυγος Σπυρ. Κόμνου, Ανδραδέλφη του Ιατρού κ. Κων/νου Κόμν-

ου παρά του Γεωργίου Π. Ανδρέου Πανέτου, κατά Θεορουάριον του 1868 με Χονζέτειον εις το Μεχκεμέ του Χακήι εφένδη Καδή της Πόλεως ταύτης.

'Ινα μετά τον θάνατον της μείνων αφιέρωμα εις την εκκλησία των Ιωαννού Θεοσέπτων Μ. Βασιλέων Κων/νου καλ. Ελένης, και να αναγνωρισθών έκτοτε κτήμα αναφαίρετον, οδιοφλονίκητον καλ. οδιόσπιστον της εκκλησίας ταύτης, με τούτο εδήλωσε προς τε τον Ανδράδελφόν της Ιατρόν κ. Κων/νου Κόμνα και προς τον παρασταθέντα εις τον Μεχκεμέ επίτροπον της κ. Κων/νου Μουστάκη εκ Σεράκου και προς τους εμπεριεχομένους εις το Χατζέτειο μάρτυρας, Κ. Χ. Μαμάτην και Αναστάσιον Καρατζούλαν καθώς και προς τον επίτροπον της εκκλησίας, κ. Αργύρην Κ. Δημουλίτζαν.

Την 1 Μαρτίου 1868 Πρέβεζα

Οι επίτροποι

Κ. Χ. Μαμάτης

Α. Κ. Δημουλίτζας

Δια τον αγράμματον Χρήστον μαγγιάδον Μπάλκον
Δημήτριος Τριανταφύλλης."

Πρέπει να σημειώσουμε, ότι οι Συρρακιώτες της Πρέβεζας μέχρι το 1872 - που με πρωτοβουλία τους κτίστηκε ο Ι.Ν. της Παναγίας - εκκλησάζονταν στον Ι.Ν. Αγ. Κων/νου, όπου ήταν και οι τάφοι τους μέχρι που έγινε το Νεκροταφείο της πόλης - δωρεά Χρ. Ρίζου. Πρέπει ακόμα να πούμε, ότι το νεκροταφείο του Αγ. Κων/νου ήταν το πρώτο της πόλης. Αυτό επιβεβαιώνεται από τα μνημεία που υπήρχαν σ' αυτό, και από το ποσό του δικαιώματος ταφής. Σε βιβλίο της εκκλησίας είναι καταχωρισμένο.... το 1903 Απριλίου 15, απέθανε ο Ν.Κ. Α.

Εικόνα

Πάλιος, δικαίωμα ταφής επλήρωσε ο αδερφός του μετζέτια δύο γρόσα 41*

Νε την διαθήκη της, απόσπαμα της οποίας παραβέτουμε, η Αικ. Κόμνα, δημόσιες στον Ι.Ν. Αγ. Νικολάου στο Συρράκο το σπίτι της, που κληρονόμησε από τον ανδράδελφό Κ. Κόμνα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο οικόπεδο αυτού του σπιτιού, κτίσθηκε το 1925 το σημερινό σχολείο του Συρράκου.

*Αντίγραφο διατάξεως Αικατερίνης Σπ. Κόμνου.

Εν Πρεβέζη σήμερον την δεκάτην εννέτην του μηνὸς Μαρτίου του χιλιοστοῦ ογδοκοστοῦ δευτέρου ἔτους 1882 αιτηρίου ἔτους, ημέραν τῆς εβδομάδος Παρασκευήν περὶ ώραν τετάρτην τῆς πρέμας τουρκικοῦ προσεκλήθησαν οι υποφορνίενοι, Αθανάσιος Αθανασιάδης, Σμυ-

ρίδων Καρύδης, Νικόλαος Περδικάρης, Τασσόλας Κώστας Κατσάνος καὶ Αλέξιος Χαρίσης Ντότης, ἀπαντες ενήλικες κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης, κτημάταις μηδεμίαν ἔχοντες, προς αλλήλους συγγένειαν. παρὰ τῆς κυρίας Αικατερίνης Θυγατρός μεν ποτὲ Ιωάννου (δυσανάγνυτος) χήρας δε ποτὲ Σπύρου Κόμνου εκ χωρίου Συρράκου, κατοίκου προ χρόνων εἰς την πόλιν ταύτην, γνωστὴ λίαν προ πάντως ημάς, τρεχούσης τοῦ εξηκοστοῦ δεύτερον τῆς ηλικίας ἔτος καὶ παραχρήμα ἀπαντες επορεύθησεν προς αυτὴν εἰς την οικίαν οθωμανοῦ τινὸς Χασαεν κατά την ουγκείαν του Ναού αγίου Αθανασίου, οποίαν εύρομεν αιθενή επὶ κλίνης κατακειμένην, ἔχουσαν τας φρένας οὐλεῖς καὶ την λαλιάν καθαράν καὶ αφοῦ μας εἶδεν εδώσαμεν προς αυτὴν τους φιλικούς χαριτισμούς ερωτήσαμεν πολ-

Το κυδωνοστάσιο του Αγ. Νικολάου, στο οποίο υψώσαν την επαναστατική σημαίαν τον Δεκέμβρο 1853.

ος ο ακοπός τῆς προσκλήσεως μας, μας απήντησεν ότι επειδή αιθενή καὶ φοβείται μάλιστα ἐνέκα τῆς προβεβηκυίας ηλικίας τῶν θάνατον μας παρακαλεῖ να μας απαγγείλῃ την διαθήκην καὶ στερεάν θέλησιν τῆς. Όθεν κατά συνενόησιν πάντων ανατέθη το βάρος τῆς ουγγραφῆς τῆς διαθήκης καὶ τῆς υστέρας θελήσεως τῆς καὶ κατά παράκλησιν τῆς διαθέτιδος προς τὸν κ. Αθανάσιον Αθανασιάδην, επομένως η κυρία αυτῆ Αικατερίνη Χήρα Σπύρου Κόμνου εξέφρασεν ενώπιον πάντων ημών τα ακόλουθα, οποία αυτολεξί με τη διαθήτης απόγγειλε καταγράφοντας ὡς:

Α. Υπὸ του Κυρίου Αθανασίου Αθανασίου οθίνη την συγχώρησιν μου πρὸς

όλους τους αδελφούς μου χριστιανούς καὶ παρακαλῶ αυτούς να με συγχωρήσουν αν ποτὲ κανένα τούτων επίκρανα καθ' δλὸν το διάσπορια τῆς ζωῆς μου.

Β. Μίαν οικέλων μου οποίαν εκληρούμενα από τον ανδράδελφό μου μακαρίτην Κων/νον Κόμνον, τοποθεσία αυτῆς καὶ περὶ αυτὴν οικόπεδον κέλενην εἰς την πατρίδα μου Συράκον κατά την ουγκείαν του εκεί Ναού του Αγίου Νικολάου, αφετέρη προς τὸν λερόν τούτον Ναὸν του αγίου Νικολάου εἰς την πατρίδα μου, ἵνα διαχειρίζονται ταῦτην οι κατά καρδίν επίτροποι του λερού εκείνου Ναού προς διελος αυτού καὶ μνημονεύεται δια παντός το δόναμα εμού των νονέων μου, συζύγου μου καὶ του μακαρίτου Κων/νον Κόμνου κατά τας λεράς λειτουργίας κατά την τάξιν τῆς ορθοδόξου εκκλησίας.

Γ. Με χρεωστούν δια τοκτικῶν ουαλόγων ἡ ουναλλογήματων ο μεν Κύρ. Νικόλαος Κατσάνος (;) εικοσιδράματα τεσσαράκοντα 40, ο δε Ευαγγέλη Νάσης λίρας τουρκικάς τριάκοντα 30, ο δε Μήτρα Νικος λίρας τουρκικάς πεντήκοντα 50, καθὼς ἔχω καὶ ομόλογα τρία του εθνικοῦ της Ελλάδος ταμείου εκ δραχμῶν τριακοσίων ανά ἔκαστον."

Τα χρηματικά ποσά που αναφέρει, τα οποία στην φυχθυγατέρα τῆς καὶ σε άλλους.

ΙΣΤΟΡΙΑ, ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑ

ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ - ΖΑΛΟΓΓΟ

του κ. ΣΠΥΡΟΥ ΝΤΟΥΣΙΑ

Β' ΜΕΡΟΣ

Το Σούλι λοιπόν ἔπεσε. Η συνθήκη για την παράδοσή του - γνωστή-ανάμεσα στους Σουλιώτες και στον Αλή, μέσω του Βελή υπογράφηκε.

.....θεδς, ειρήνη, συγχίρηση: Εγύ ο Πασάς του Δελβίνου Βελής Μουχτάρ Ζαλής, Τεπελενλής, εις τον Αλή Τεπελενλή Γαζή, Ιωάννινα Βαλεσή, Τοπάρχου Θεσσαλίας, διορθωτή Πασάς, μέλους του Υψηλού Συμβουλίου του Δουβλετίου τους Βασιλέως των Βασιλέων, του περισσότερου Σουλιάν Σελίμ, διαμοιραστού των στεμμάτων των Κράληδων, των Βασιλευόντων δι αδείας εις τους θρόνους του κόσμου, δίδι προς τους χριστιανούς του Σουλίου την παρούσαν συνθήκην....Α.Β.Γ.Δ. (οι δροι)...Λν Βιάσει ή ανοι μητ' εγύ, μήτε οι δικοί μου. Οι γυναικες μας να μας χωρίσουν και αρκιζόντων τρες ψαρές των μέγαν δροκον, να μας κηρύξουν ξένους και τους δεσμούς του

Εις ένδειλν πλοτεως, έσον της παρούσας συνθήκης, θέλει δοθεί εις τους Σουλιώτες. Και ο θεδς να με καίσει με τη φωτιά, πν δε τη φυλάξω....".

Αναπαράσταση από την ανατίναξη του Κουγκίου.

με κάποια μικρή αφορμή; Μόνο όσοι δε γνώρισαν τις καταχθόνιες δολοπλοκίες κατ τα σκοτεινά σχέδια του Αλή, πλέτεψαν σ' αυτή τη συνθήκη, που δεν ήταν "τίποτ" άλλο από ένα οκηνοθετημένο αποκορόφωμα απιστίας και δολιότητας.

Κι απόδειξη, η άμεση παραβίασή της.

Αφορμή τάχα η ανατίναξη απ' το Σαμουήλ ή από κάποιον άλλο στο Κούγκι;

Είναι πολύ αστεία η αφορμή αυτή για τον Αλή.

Άλλα ας πούμε λίγα και για τον καλόγερο Σαμουήλ και την ανατίναξη, που κι εδώ οι ιστορικοί μας υπερδείουν.

Ο καλόγερος Σαμουήλ, κατά κόσμο Σταύρος Θεμελής (Αραβαντενός, αιτόθι σ. 158) ήταν ένας περίεργος άνθρωπος. Ακολούθος των Κομά των Αιταλώδ σ' διές τις περιοδίες του κι είδε το φρεχτό τέλος του.

Γεμάτο ερωτηματικά η εγκατάστασή του στο Σούλι και γενικά η όλη του συμπεριφορά εκεί. 'Άλλοι τον λένε Ηπειρώτη, άλλοι πως ήταν απ' την 'Αντρο. Είναι ο άνθρωπος με την "τελευταία κρίση" κάτι που πλέτευε και τόνιζε συνέχεια στους Σουλιώτες και που μπορεί να πει κανένας, πως αποδυνάμως κάπως τη μαχητικότητά τους κύρια στην τελική κρίσιμη μάχη με τους Τούρκους, που έπαιξε κάποιο αρνητικό ρόλο λεγοντάς τους συνέχεια "να μη νιάζονται, γιατί οι άπιστοι, θέλει πέσει οργή θεϊκή και διασκορπίσει αυτούς" και τότε εις Σουλιώτης διώκει χάλιους Τούρκους" ότι ευκολότερον αδελφοί, ο ήλιος ανατέλει από δυαράς, παρά άπιστοι να νικήσουν" και ευκολότερον να εδήτε τον ουρανό να γίνεται χάλκινος, παρά το Σούλι μας Τούρκετκο".

"Ταύτη είναι, αδελφοί η τελευταία κρίση, τούτο είναι το παίδεμα του θεού και η δοκιμασία του θεού κι δοσι έχουν μέσα τους πίστη, αυτοί κερδίζουν ελευθερία μετ παράδεισο". (Η. Περάνθη "Σουλιώτες" σ. 367 και 417).

Ας αναφέρουμε τώρα τι λένε για την ανατίναξη στο Κούγκι.

ΜΝΗΜΕΙΟ ΗΡΩΩΝ ΣΤΟ ΣΟΥΛΙ

Ο Χατζηερέτης ο Αλβανός λαϊκός ποιητής (των προαναφέραμε) α' ένα μοίρα του που γράψει στην Αλπισσούλα του, παρουσιάζει το Φότο Τζαβέλλα, πως ανέλαβε ν' ανατίναξε το Καύγκι, ώστε' από ενεολή του Αλή Παοά.

"....Αλή Παοάς εγύρισε και τούπε:

Αν θέλεις τη γυναικά σου μαρέ φύτη να γλυτώσεις
απόφε τον καλόγερο να μου τον κάψεις ντότε,
αν είστε σεις αληθινοί και υποτεμένοι φύλοι,
στο Καύγκι στο τεμπεχανέ (μπαρουταμοθήνε) να βάλεις το φυτίλι.
Την προσταγή που σούδικα να πος να τη μπετίσεις.

Κι ο φύτης επροδόδισε και βάνει το φυτίλι.

Τους γύριστοι ο τεμπεχανές, στη μαύρη γης ευπήκαν
οσ' ήταν στον καλόγερο, καθόλου δε φανήκαν.

Αυτό δημιούργησε είναι μεγάλο φέμα - πολύ συνηθισμένος ο ίδιος στα

ματα - γιατί ήταν ανατινάχτηκε το Καύγκι, ο ώντος ήταν στην Πάργα.

Ο Κουτσονίκας, ο Λάμπρος Κουτσονίκας αγωνιστής και λατοριογράφος του Σουλιού, της Αλβανίας και γενικά της Ελληνικής Επανάστασης, γιος πολεμιστή κι απ' τους γεναλότατους που κατατάχτηκε στο στρατό στον καρό του 'Οθωνα κι αποστρατεύτηκε επί Γεωργίου (Μ.Ε.Εγκ. Τ. ΙΕ. σ. 96), στην λατορία του γράφει, πως πήρε ξαφνικά φωτιά, άγνωστο για ποιά αιτία, και τίναξε στον αέρα το Σαμουήλ, δυό Σουλιώτες και τρεις Τούρκους.

Σχεδόν τα ίδια αναφέρει κι ο Αραβαντινός, πως πήρε ξαφνικά φωτιά το μπαρούτι την ώρα που το ζύγιζαν και κατέγραφαν διτε είχε μέσα η αποθήκη γιατί "τι δικαιολογία σπουδαία θάχε η αυτοθυσία του, (Σαμουήλ), αφού είναι χωρίς αμφισβήτηση, διτε τη στιγμή της έκρηξης μόναχα τρεις Τούρκου, αλλά και πέντε Σουλιώτες βρίσκονταν μέσα στο Κάστρο".

Ο Σάθος ("Ιστορικαὶ διατριβαὶ" σ. 128) γράφει: "Ο καλόγερος Σαμουήλ δεν έβαλε με το ίδιο του το χέρι τη φυτιά, που τον στεφάνωσε με το φυτοστέφανο του μαρτυρίου, παρά σιδερικό χέρι".

Ο Περραϊθός εκφράζει πιθανή γνώμη, αν κι δημιά λέει, τοις μέρες μετά την ανατίναξη, είδε ένα μισοκαμένο Σουλιώτη που γλύτωσε, γιατί κάθονταν στην πόρτα της αποθήκης, καθώς κι δυό συγγενεῖς του Σαμουήλ, που βεβαίωσαν διτε, ώστερ απ' τις φοβέρες των Τούρκων, ανέβηκε (ο Σαμουήλ) πάνω σ' ένα κιβώτιο με τ' αναμένο κερί κι απαντώντας στους Τούρκους (γνωστός ο διάλογος) έφριξε την ίδια στιγμή το φυτίλι του κεριού στο πάτωμα, πού ταν το ακόρτιο μπαρούτι κι έγινε η ανατίναξη.

Κι ο Παπαρρηγόπουλος γράφει... "καὶ κενώσας (ο Σαμουήλ) το ὄπλο του επὶ τῆς πυρταποθήκης, έθαψε υπὸ τα ερείπια του τελευταίου εκείνου προμαχάνος εαυτὸν τε καὶ τους συναγενιστάς καὶ τους Τούρκους (αυτόθι σ. 680).

Μ' αυτή την άποψη συμφωνάνε οι περισσότεροι ιστορικοί και γράφει ο Χατζηλός - χρέτης:

"Τραντάχτηκ" δλος ο ντουνιάς, βουνά ξεριζωθήκαν
καὶ τα χωράρια αυτά της γης, κι εκείνα μαραθήκαν".

Τύρα γιατί τό 'κανε, αν τό 'κανε ο ίδιος; Συνέπεια του διαλόγου με τους Τούρκους κι ώστερ απ' τις φοβέρες τους για να κάνει ζημιά στον εχθρό ή για να δώσει προσωπική λύση στο δράμα της στιγμής;

Πάντυς ο Σαμουήλ πέρασε στην Αθανασία κι διτε δεν έκανε σαν πολεμιστής, υπορεί να τό 'κανε σαν ιερολόγος και νίκησε.

Το ναχιγέ (διαμέρισμα) του Σουλιού, όπις τό 'λεγαν οι Τούρκοι έπαιξε νά 'ναι λεύτερο. Το μπαρόκι του διπλώθηκε και υπήκε στο σεντούκι. Δάρο της Αυτοκράτειρας της Ρωσίας, σύζεται μ' άλλα κειμήλια στα χέρια του στρατηγού Δημ. Τ. Ν. Ηπότοιχη (Μ. Περάνθη αυτόθι σ. 475, σημειώσεις).

Ένα σχύρο της ελευθερίας έπαιξε να υπάρχει.

Το Σουλή, πιο πάνω απ' την έννοια του οριαμένου τόπου, όστερ απ' όλη τη διαδρομή του στην Ιστορία, είχε αποχθήσει για όλους τους Έλληνες και μια άλλη έννοια. Την έννοια του αυμβόλου της ιθικής και φυσικής ανεξαρτησίας, που καταέννοια. Την έννοια του αυτού μόνο με αγώνες, με την πάλη και στην έσαστη ανάγκη με την υπέρτατη θυσία, με το θάνατο "που θάνατος δεν είναι".

Ο Η. Μηότσαρης, γράφει με λίγες λέξεις το πέσιμο του Σουλιού, σ' ένα ιερό γράφο σημείωμα, που βρέθηκε το 1909 σ' ένα μηναλί της εκκλησίας (Δ. Οικονόμου Σουλή κ.λ.π., σελ. 82).

"1803 νοεμβρίου 3 κάνυ θύμισε τό καιρό σπου μπλκε
το ασκερι μεσα στο Σουλή και κάμαν απο το ευγα του
Σεπτεμβριου...εσσ...θρίου και ο θεός να κάμη
τα δικά του όλετε εσταυριθηκα σε χριστιανού απο τη
μπλκε και ο θεός να τους θγαλ σε σελιαμέτι".
μαρκο μποτζαρης.

Αυτά συνοπτικά για τα γεγονότα του Σουλιού. Τους Σουλιώτες της διασποράς τώρα ότι τους συναντάμε σ' όλη τη συνέχεια της προσπάθειάς μας. Κι άλλα πολλά μπούδαν να γραφούν, όμικς ακοπός μας δεν είναι αυτός. Τό "καναν αυτό πάρα πολλοί" Ιστορικοί, απομνημονευματογράφοι, πατριδογράφοι, χρονογράφοι κ.ά. Κι όλοι πλευτεύμε, ότι διαθέση τους ήταν, να γράψουν ότι έγραψαν με πλήρη συναίσθηση της Ιστορικής ευθύνης των. Διστυχώς, διαβάζοντας όλους αυτούς που έγραψαν την Ιστορία της πατρίδας μας, θρίακουμε και περιπτώσεις πού "χουν τραυματίσει. Βάναυσα την Ιστορική αλήθεια. Αυτό το ξέρουν όσοι διαβάζουν Ιστορία.

Εμείς αναθέρμαντα γεγονότα, που στην πραγματικότητα σε γενικές γραμμές ανέβηκαν, για να δείξουμε τη διαφορετική άποψη και παρουσιάσουμε αυτών των γεγονότων απ' τη δική του πλευρά ο κάθε Ιστορικός απ' τους λίγους που αναφέραμε.

Και προχωράμε στη συνέχεια των γεγονότων, για να φτάσουμε στα "Ζάλογγα" και να παρακολουθήσουμε όπου τις αντιμάσουμε, τις αντιγνωμές και κάποιες Ιστορικές ανακρίβειες των Ιστορικών μας, να γνωρίσουμε με λίγα λόγια διδύμη καπεταναίους του τόπου μας απ' την "καλή" τους, τον Καπετάν Γιαννάκη, έποικο Καμαρίνας οπλορχηγό της Λάμαρης, με την αμφιλεγόμενη καπετανίστικη και διπλωματική δράση του (ας μην πούμε δόλια) όχι τον Καπετάν Κακιούζη απ' το Σέσσοβο (Πολύβρυσο) για τις περιοχές προς τη βόρεια πλευρά του Ζαλόγγου δηλαδή περίπου: "Στρογγυλής" Καυκάνια Λούρου και Κοτοανόπουλα - Μουζάκα (Σφηνωτό) και ν' αναφερθούμε σε συγκεκριμένα περιστατικά που συνέβηκαν στον τόπο μας και που δεν παράδοση κι απ' τα κατάλογα (ερεύπια, τασσωμένες κ.α.) των Σουλιώτων στο συγκεκριμένο χώρο.

Συνεχίζουμε.

Στις 15 Δεκεμβρίου 1803 έφυγαν οι Σουλιώτες απ' το Σουλή μαρτυρούμενοι σε τρία σώματα, αφήνοντας πίσω τους με δάκρυα "ένα διξαμένο μετερίζ της λευτερίας".

Το πρώτο με το Τζαβέλλα, Ζέρβα, Δαγκλή κ.ά. για την Πάρογια, που έφτασε τελικά αυτότο όστερ από μικρές περιπέτειες, γιατί κι αυτό κυνηγήθηκε απ' τον Άλι.

Το δεύτερο με τον Κίτσο Μηότσαρη κ.ά. για το Βουλγαρέλι, έδρα των Μηότσαρην, χαρισμένη απ' τον Άλι στο Γιώργο Μηότσαρη αντάλλαγμα.....των καλών υπρεσίων που του προδιαφέρει. Εδώ πάλι έχουμε ανακρίβεια. Ο Φουσιει λέει ότι το χωρίο Βουλγαρέλι "κείται εις την Τζαμπουρία!!!". Όμως υπάγεται στη δικαιοδοσία της Αρτας "εξ ώρας απέχον αυτής παρά τα Κιμέρια όρη Τζουμέρικα νυν καλούμενα".

Εκεί έμαθαν τι γίνηκε στο Ζάλογγο και στη Ρενίδα (τ' αφήνουμε τελευταία) και για να γλυτώσουν, ήξεραν τι τους περίμενε, ξεκίνησαν στις 4 Γενάρη 1804 για την Αγραφα.

Στο μοναστήρι του Σέλετου τους πρόφεσαν οι Τούρκοι. Πολέμησαν απ' τις 15 Γενάρη ως τις 15 περίπου την ίδιας χρονιάς και τελικά έκαναν την πρωτή έξοδο. Λείψανά τους έφτασαν στο Βραχύρι (Αγρίνιο), Μεσολόγγι, Ναύπακτο και τελικά στην Κέρκυρα. Πολλές γυναικείες έπεσαν στο γκρεμό κι άλλες στον Αστροπόταμο (Αχελώο) πού "ταν κι αυτός πλημμυρισμένος για να γλυτώσουν. Και γιατί δχει, να μην ταριχάζει και για κει το δημοτικό σ' αυτή την περίπτωση:

"Του Κίτσου (Μηότσαρη) η μάνα κάθονταν, στην άκρη στο ποτάμι (Αχελώο)
με το ποτάμι μάλλινε και το πετροβολαύσε.

Ποτάμι για λεγόδειψε (ήταν πλημμυρισμένο) ποτάμι στρέψε πίσω
για να περασει αντίπερα, πέρα στα κλεφτοχώρια ('Αγραφα)....

Βέβαια εδώ τον Κίτσο δεν των πλάσανε κ.λ.π. Η προσπάθεια όμως για πέρασμα του πλημμυρισμένου Αχελώου για τα κλεφτοχώρια ('Αγραφα) πολύ ταριχάζει. Κι εκεί πάλι θρέθηκαν προδότες σαν το Μπαλάκα και σαν τον οπλορχηγό Κώστα Πουλή, που παραπλάνησε τους Σουλιώτες και συμμετείχε με τον Άλι Τζίμα, το Ζάκο Μίχα και το Μπεκήρ Τζογαδούρο στο σώμα των τουρκαλβανών που τους πολέμησε. Κι ο πιο χειρότερος, ένας Γιώργης Κύργιος, συμπέθερος του Κ. Μηότσαρη μαζί με τον αδερφό του (Κ. Παντεζή "Οι Σουλιώτες" σελ. 137-138), που ο Άλις τού "χε τόξει αριστήν δέκι". Αυτός μπήκε στο μοναστήρι τάχα να πολεμήσει με τους Σουλιώτες, είχε πέσει, ζλεγε, στη δυσμένεια του Άλι και γιατίδε τό "κανε, νύχτα όμως όνος επινόησε πόστα (του μοναστηρού) έμπασε τους Αδβανίτες στο προσώπιο του κι ακόμα τους έδειξε κι ένα μυστικό μονοπάτι δύναστο στους Τούρκους ως τότε (μονοπάτι κλεδώ)

κι έτσι ολοκληρώθηκε η πολιορκία κι η καταστροφή.
Το τρίτο σώμα με τον Κουτσονίκα κ.ά. πάνω κάτι 1000 νομάτοι, κίνησε για την Λάμαρη και τις γύρω περιοχές, τόπο που τους είχε τόξει ο Άλις να μένουν. Απ' έξι απ' το λούρι πρωτοχτυπήθηκαν με τους Τούρκους. Έσπασαν στο Ζάλογγο και για λίγο παύχοσαν, άλλοι λένε για δύο μέρες, άλλοι για λίγες ώρες, και κόντευσαν

στο λίγα απίτια του χωριού "Ζάλογγο" στο εκκλησάκι των Βράχων, σίγουρα στο μοναστήρι των Ταξιαρχών στην κορυφή του Βουνού σ' ένα πλάτιμα κι δχλ φυσικά των βράχων.

Κι ο Δ. Μάνος στο βιβλίο του "Άλη πασάς ο τεπελενλής" σελ. 254 λέει: "Κονά - κεψαν στο χωριό Ζάλογγο, πούταν χτισμένα σ' ένα άγριο βράχο κι είχε πέρασμα μόνο απ' την εκκλησιά του μοναστηριού των Ταξιαρχών". Ήταν όμως χωριό Ζάλογγο καθιστό; Μπορεί χωριό Ζάλογγο να εννοούσαν τα χωριά Μαρτανιό (Μάρτανη) με λίγα απίτια στα μεζά του Βουνού δυτικά ή τα λίγα απιτάκια που ήταν απ' την άλλη πλευρά του Βουνού βρέθησαν στη θέση σήμερα "Καρυές" προς την Κρυοπηγή, που ερείπια τους σώζονται στα χρόνια μας καλ γιατίδα θα πούμε πάρα κάτια. Κι ακούντε, Αρβανίτινος αναφέρουν το χωριό Ζάλογγο σαν "χωρίδιον εκ δέκα περίπου οικιών, ανήκον τη επί του ομωνύμου όρους μονή....(σελ. 358).

Σ' ένα χάρτη της Εκδοτικής Αθηνών Α.Ε.Τ. ΙΑ' σελ. 409, απεικονίζεται το χωριό Καμαρίνα (Ζάλογγο). Όμως η αναμονή της Καμαρίνας σε Ζάλογγο έγινε το 1968 για λόγους υπερεθνικούς καλ...στιγμιαίους, γιατί αργότερα ξαναπήρε τ' όνομά της που προβολέει περήφανο σε περιόδους εθνικών αγώνων με την πρωτή παρουσία της και τη θυσία των αγωνιστών της.

Κι ο Κ. Λανταζής, στην ιστορική ποαγματεία του (ΐδιο...σελ. 133) γράφει: "τράθηξαν για το Ζάλογγο, μερικό χωριουδάκι σε βουνό που κι αυτό λέγεται Ζάλογγο.

Πάντως υπήρχε κάποιο χωριουδάκι.

Στο Ζάλογγο κυκλάθηκαν απ' τους Μπεκήδη Τζογαδούρο καὶ το Μέτσο Μπόνο με 3000 Αρβανίτες καὶ τους ζήτησαν να παραδώσουν τ' άρματα καὶ να τους πάνε στα Γιάννενα.

Αν μπορούσε ποτέ να γίνεται αυτό,

Ξεμοναχτασμένοι τόφα στο δραματικό Ζάλογγο, δίχως τη συμπαράσταση από πουθενά, εποιηστήκαν ν' αντιμετωπίσουν για πολλοστή φορά μέσα στους ιστορικούς αγώνες τους τη μοίρα τους.

Κι εδώ θα πάλευαν με το Βάνατο για να υπερασπίσουν το έρχετο αγαθό του ανθρώπου: την ελευθερία.

Πλέον ο' αυτή την πατροπαράδοτη Ελληνική Ιδεολογία δημιουργήθηκε σ' επίμετρο καὶ το ξεχωριστό ψυχολογικό κλήμα της μεγάλης εκείνης στιγμής.

Γιαυτό καὶ πολέμησαν, σήμερα να πολεμάν σι Σουλλίτες, γιατί είχαν πάρει την απόφαση "εκείβε με τους ζωντανούς, εδώθε με το χάρο".

Στις 23 Διαυγέλια 1803 πήδων την απόφαση να κάνουν έξοδο, να απάσσουν τον κλοιό βάζουν τις γυναικες στη μέση καὶ ξεκινάνε.

Οι Αρβανίτες δύνατον τους καρτερούν. Ποιός πρόδωσε την έξοδο; Άλλα καὶ πού βρέθηκε τ' αδύνατο απέμεινε της άμυνας, με πολανού βοήθεια οδηγήθηκαν σ' αυτό, τους

Ο χορός των Ζαλογγού, από τη λευκάνια Στέφανο Λαζαρίδην Πέτρο

περιόρισαν στην κορυφή και τους ανάγκαραν να πάρουν την απόφαση για ζέσοδο; κάποια σοβαρή υπόθιλα βαραίνει κάποιον που θα δώμε πάρα κάτω. Κι εδώ πρέπει νάρχουμε κάποια προδοσία.

Η αυτοί είναι, πώς σ' αυτό το μικρό κι άσπρο με τότε Βουνό, ξετυλίχτηκε μια μοναδική τραγούδια στην πολεμική λατορία της ανθρωπότητας, που συμβαίζει την πλούτες φύση του ψυχικού μεγαλείου των ανθρώπων μ' ελεύθερο φρόνημα.

Πολέμησαν πρωκτά οι Σουλιώτες στο Ζάλογγο και για την ύπαρξή τους, γιατί την ώρα που παίζεται η ζωή. Ξυπνάνε κι επιστρατεύονται μέσα στα όπαλα κάποιες αρχέγονες και τυφλές δυνάμεις που τα κάνουν ν' αγωνίζονται υπεράνθρωπα και να γράψουν πρικές σελίδες δόξας διάστοις.

Γλύτωσαν 150 λένε μεστοί. Άλλοι μελάνε για περισσότερους, άλλοι για λιγότερους. Η γνωστή σαμαρινία, για γνωστά γεγονότα. Άλλα τι αρμασία έχουν οι αριθμοί;

Η παράδοση λέει στο χωρίο μου (Κρουπηγή) πώς τόση ήταν η αγωνία, ο σπαραγμός, η απελπισία κι ο αγώνας για επιβίωση μέσα στη σκοταδερή χειμωνιάτικη νύχτα του Δεκεμβρίου, που ένας Σουλιώτης κατά την ζέσοδο είχε πάρει στο οβέρκο του, το μικρό πολδάκι του να το γλυτώσει. Τα κατάφερε και ξέψυγε το φροντικό και τρέδυντας μ' όση δύναμη του δίνε το κουράγιο που του απόμενε, κονταναδιάνοντας, με την ίνχη στο στόρα που λέμε, κόντευε να στάσει στη Φτίνα (Απόδονιά) και λαχανιάζοντας στάθηκε να πάρει μια ανάσα αρθρός. Εκεί θυμήθηκε το παλιό του και ξεχασμένος κι ανθυπόρος να συνέλθει, ωνάζε μ' απελπισία:

— Αχ παλιάκι μου, πώς σ' έχασα, πώς μου ξέψυγες και δε σε κατάλαβα ο έρμος ενώ....

— Εδώ είμαι πατέρα, απολογήθηκε το παλιάκι, τρωμαγμένο κι αυτό.

Από σαν παρένθεση, τραγικό δεέγμα, τραγικών στιγμών.

Έμειναν όμως κλεισμένες στην κορφή του Βουνού 60 γυναίκες, (θα δώμε στη συνέχεια τι γράφουν οι λατορικοί κ.ά. για τον αριθμό τους) που αφού είδαν ότι δεν είχαν τελειώσει, άλλες μεκριώνες, άλλες νιές κοπέλλες, μπροστά στη νερόπη, στην ατίμωση και στη σκλαβιά, αυτές που ποτέ δεν έμαθαν να ζούνε σκλάβες, πήδουν την τραγική απόφαση να πεθάνουν λεύτερες, αφού λεύτερες γεννήθηκαν.

Στη στεριά δε ζει το ψάρι, ούτε ανθρός στην αμμουδιά

κι οι Σουλιώτισσες δε ζούνε, δίχις την ελευθεριά....

Έκαναν το πήδημα του θανάτου κι έμειναν αθάνατες μαρμαρωμένες τύρα στην κορφή του Βουνού πιεσμένες χέρι χέρι ... συνεχίζουν το χορό.

Έτσι λακωνικό έστειλε ανόνυμος χοροτελωνός της αυλής του Αλή γράμμα για το χωρίο Σουλιού και το χαλαρό των Σουλιώτων:

— Έκανεν ο καλόγερος το Κούγκλ. Τύρα εχάλασεν ο κόμας. Εχάθησαν αδελφοί μας τες Ζάλογγον, Ρηνίσσαν και Σέλτουν. Ο Μπόταρης έδικεν εις αυτούς (τους Τούρ-

κους) νέον μάθημα εις Ζάλογγον και εις Σέλτουν, αλλά τι καταλάθαμεν; 'Επεσε το Σούλι!! Εχάθηκεν ο κόμας'.

Θα τραβούσε πολύ, αν γράψαμε περισσότερες λεπτομέρειες, για παρασκηνιακά γεγονότα, όπως προτάσεις του Μπεκήρ Τζογαδούρου στον παλιό του αδερφοπολτό τον Κουτσονίκα, να τον αφήσει να διαφῆγει κι οι τι κι πώς ενήρυπες τελικά. Ο Αραβαντενός: "ο Κουτσονίκας και οι περί αυτών προσελθόντες παρεδόθησαν την Μπεκήρ, όστις επύγανε αδελφοποιητός.....". Ο Ζερλέντης σε μελέτη του "Η εν Ζαλόγγῳ καταστροφή" μιλάει κι για το Φυγομάρα σαν θλάμη του Τζογαδούρου που "διέρυγε προς Παλαιορόδορον κι απήλθεν εις Πάργαν". Σύγχρονη μήπος κι εδώ;

Υπάρχει και σχετική αμφισβήτηση για το ακριβές σημείο που έπεσαν οι Σουλιώτες.

Οι κοντινοί πρόγονοί μας απ' τα χωριά Κρυστοπούλη, Παλασαρόδορο, Πολύδρυσο, σημένον πιας έπεσαν δχι στο σημείο που σήμερα είναι το μνημείο, αλλά απ' τη Β. πλευρά του Βουνού, κατάντικου των Βουνών του Σουλιού.

Και υποστήριζαν την άποψή τους. Εκεί, λένε, στριμώχτηκαν κι έπεσαν, σίχνοντας μια τελευταία ματιά στ' αθάνατα Βουνό της πρωκτής πατρίδας τους, για να κλείσουν παντοτενά τα μάτια τους με την εικόνα τους, στερνό χαρτετού στη γονική γη που τους έθρεψε και τους αντρείφε.

Τραγική στερνή ρομαντική στιγμή, μιανόυ τραγικού μεγαλείου μ' αρκετή δύση αληθοφάνειας...

Ο Ροδόληρος Στράους, Αυστριακός στραγγός από Γαλλίδα μητέρα στους στίχους του "χορός του Ζαλόγγου" γράφει:

.....
Προσκόνημα στο Ζάλογγο βαρός που δεν ξεχνέται
σκλές στην θαλάσση τη λειτερίας τη φυτευνή σειρά,
απ' όπου ασκλήβατος η φυχή ολόενα ξεπετέται
μ' αρθάνοιχτα φτερά.

Κι η Κυνοταντινοπολίτισσα Μικτιώτισσα (Θεώνη Δρακοπούλου) 1885-1968 γράφει:

.....
"Μόνο σα μέστιο" η καρδιά κι ωρίμασέ μου η σκέψη
κατ' απ' τον αιματόχυρο, μια μέρα, ηλιοσωρό,
που απλώνονται στο Ζάλογγο, προτύχο να βασιλέψει,
Ω: Θάρη: αρματίστηκα τον τραγικό χορό.

Η αμφισβήτηση αυτή, επιβεβαίωθηκε αργότερα κι απ' τις διχογνωμίες που προέκυψαν αναφορικά με τον προσδιορισμό του ακριβούς σημείου που έπεσε να στηθεί το μνημείο και που θάρηπε νάγια και το ακριβές σημείο απ' όπου έπεσαν.

λέγοντες τότε, το ζωόμον κεκληθείς, πώς τα τρία πόρα πάνω χωριά αντιδικούσαν με την Καμαρίνα κι ήθελαν να μη στηθεί το μνημείο εκεί που είναι σήμερα. Αν στήνονταν απ' την πλευρά τους, διέβλεπαν και κάποια πιθανή αξιοποίησή τους με τη συγκονιωνιακή εποπτή ή την μνημείο απ' την σικκή γραμμή Λαύρου-Παλαιοφοράου - Πολυβούσου - Ζαλόγγου, με τη συνεχή επίσκεψη τουριστών και άλλων επιλεκτών και λαζαρίσους για μια κάποια σχετική τουριστική αξιοποίησή τους. 'Αλλωτε γιαυτό, υποστήριζε π....αντίδικος, πώς έπεισαν απ' την πλευρά της.

Σ' αυτό βαθήθηκε κι ένας ξύλινος σταυρός που έμενε από χρόνια στημένος στο βράχο που βρέθηκεν ίσως τα πρώτα, με τη μέση που άφησαν οι εργασίες της κατασκευής του μνημείου.

'Έγινε τελικά εκεί που βράσκεται σήμερα και προσωπικά δεν αμφισθητό κάποια σκοπιμότητα για την τελική επιλογή του τόπου, μια κι εκεί που στήθηκε εξυπηρετεί την ανωδημότε και τη θεαματική πλευρά.

Πιστεύω πώς δε θα προσφέρει περισσότερο ή λιγότερη αίγλη στην πρωτόγνωρη, δη πώς είπαμεν, για τον ελεύθερο κόσμο απόφαση των πρωθυνών ελληνίδων να πέσουν λεύτερες, κάποιο κομάτι γιας ή εδώ ή παρέκει, αλλά μόνο και μόνο γιατί συνήθεια μας είναι να στήνουμε μνημεία, πάν' απ' τον τόφο των νεκρών μας, διαν σίγουρα ξέρουμε πώς εκεί τάφηκαν, ή στο ακριβέστερο που θιασαρατίστηκε το γεγονός ή και στα δυο απομείλα. Άλλ' αυτό δε λέει σχεδόν τίποτα.

Ας δούμε τώρα τι λένε οι Ιστορικοί για αυτή τη θυσία. 'Όλοι την παραδέχονται και δε φαίνεται να λένε και ψέματα. 'Αρχετα με ποιά μορφή έγινε και τόσα ακόμα που δεν αντέχουν στην κοινή λογική κρίση.

Μεγάλο ψέμα, Ιστορική ανακρίβεια και κακοποίηση στο μεγαλύτερο βαθμό της Ιστορικής αλήθειας διαν γράφει ο πολὺς Παπαρρηγόπουλος πώς: "...επαλιορκήθη (το γ' σώμα) εις το Ζάλογγον, το κείμενον επι βράχου υψηλού και απροσέτου υπέρ τον Αχέροντα μετεμφιλούμενου"...

Από πώς το 'μαθε αυτό, ή έκανε τους δικούς του υπολογισμούς απ' το γραφείο του με το δικό του συλλογισμό: Σούλι - Ζάλογγο - Αχέροντας, τά 'δεσε και τα τρία στο μιαδό του και τ' αποθανάτισε;

Τό 'μαθε απ' τον Περραϊβό στοματικά, που τόσο τον εκτιμούσε και πολύ τον συμβουλεύονταν; Γιατί ο Θαυμασμός του γιαυτών φαίνεται κι απ' τα γραφόμενά του στην Ιστορία του, του Ελληνικού 'Εθνους (Τομ. 5' σελ. 679, της έκδοσης Ελληνικών γραμμάτων):

"Τις 'Ελλην δεν ανέγνωσε μετά παλιών καρδίας τας περιπετείας του πολέμου τούτου (1800-1803) τας τοσούτων αιφελής δύο και δραματικώς υπό του Περραϊβού εκπονισθείσας";

Ο Τρύφων Ευαγγελίδης (Ιστορία Αλή Πασά) γράφει σχετικά:

"...βράχος αχανών αβύσσου (ο Ζάλογγος) φωβερός ένεκα σειτάτων πετρών ας ορμητικός χειμαρρός εν αυτή παρέσυρεν (τις Σουλιώτισσες) από του ύφους εκείνου".

Το μνημείο δε στήθηκε ακριβώς στην ευθεία σταυρού-βουνοκαρφής, αλλά πιο αριστερά, γιατί λόγω των πολλών βράχων και σε πλάτος και σε μήκος, δυσκόλευε τις εργασίες κατασκευής του, όπως η μεταφορά, η απόσταση κλπ.

"Υδος αρκετό, πέτρες φθονες τέτοιες που δταν πέσει κάποιος απ' το ύδος του πάνω τους διαλέγεται για, χειμαρρός δύνας ορμητικός που να παρασύρει πτώματα είναι φαντασίας κατασκευάσματα.

Εκτός αν παρασύρμενος κι αυτός απ' τον Παπαρρηγόπουλο, πιστεύει πώς υπάρχει κάποιος Αχέροντας στους πρόποδες του βουνού, που τον κάνει προσβήτοντας το δικό του "ορμητικό", για να μπορεί να παρασύρει τα πτώματα κι έτοι μη βρεθεί ούτε κόκαλο απ' αυτό, όπως φυσικά και δε βρέθηκε.

Και προχώραμε.

Πόσες γυναίκες έπεισαν; 'Ήταν μόνο γυναίκες και μετρά πατειά τους ή έπεισαν και δύτρες; Πόσες γλύτωσαν, αν γλύτωσε καμία ή κανένας;

Κι εδώ πολύ μας μπερδεύουν οι Ιστορικοί μας παλιοί και νιότεροι.

Ο Ούλης γράφει για 22 γυναίκες, αρκετά πατειά και 6 δύτρες ακοτιμένους, που τους βρήκαν οι Αρβανίτες. "6 δύτρες και 22 γυναίκες πηδήσανε. Από κάτιν βρέθηκαν τα πτώματα 4 πατειών. (Φύλκευ "Ιστορ. Ελλ. Έπον. - Μαν. Βατάλα σ. 46)

Σ' αυτόν αναφέρονται περίπου κι ο Τάσος Βουρνάς στο βιβλίο του "Άλλη Πασάς ο Τεπελενλής" σελ. 75) κι ο Νέκος Ζλάγκας στο βιβλίο του "Η αντίσταση των Σουλιώτων κι ο Λάμπρος Τζαβέλλας" σελ. 154.

Ο Κ. Πανταζής στην Ιστορική πραγματεία του "οι Σουλιώτες" σελ. 135 γράφει για 56 γυναίκες. Ο Αραβαντίνος για 56 γυναίκες και 13 δύτρες. Ο Τρύφων Ευαγγελίδης "Ιστορία Αλή Πασά" γράφει πώς έπεισαν 60 γυναίκες. 'Άλλος Ιστορικός για 56 γυναίκες και 16 δύτρες.

Ο Μιχαλόπουλος αναφέρει πώς ο παπάς έθαψε 150 πτώματα (βιβλίο του σελ. 154).

Πού δραγε θάντηκαν, και δεν έμεινε καμιά μαρτυρία για τον τόπο που τάφηκαν τόσα πτώματα αμαδικά; Ερωτηματικό.

Ο Κ. Ρωμαίος στην "Εγκυκλοπαίδεια" του Α² σελ. 382 γράφει κι αυτός για 60 γυναίκες: άλλος για 55 γυναίκες, 1 άντρα και πατειά. Πάντως απ' τις περισσές γυναίκες, οι περισσότερες ήταν απ' τη φάρα των Κουτσονικαίων και πολλές απ' αυτές γκαστριωμένες. ("Εθνική Επημερίς" Νοέμβριο 18 Ιουνίου 1832).

Δε θα επιεισίνουμε περισσότερο στον αριθμό αυτών που έπεισαν. Τι απροσίσια άλλυστε θα είχε ο ακριβής αριθμός αυτών που έπεισαν, εκείνος απ' τη σύγχρονη την Ιστορία, που ανάλογα με την πληροφορία που είχε ο καθένας, ελαφρώς αφοσάνετα έγραψαν όχι έγραψαν;

Να δούμε τώρα τι λένε γι' αυτούς που γλύτωσαν, αν βέβαια γλύτωσε κάποιος άλλης λέμε παραπάνω.

Ο Λαμπρίδης ("Σουλιώτισσα" σελ. 56) γράφει, πώς είχε γλύτωσε ένα μαρό κι ένα Λαμπρίδης ("Σουλιώτισσα" σελ. 56) γράφει, πώς είχε γλύτωσε ένα μαρό κι ένα

ρά στην 'Ημερο (Καμαρίνα λέμε 'μείς'). Με τον ίδιο συμφωνεί κι ο Κ. Πανταζής ('Σουλιώτες' σελ. 135) που γράφει πως απ' τις 56 γυναικες, μία πιάστηκε σ' (να δέντρο στη μέση στο γκρεμό κι έζησε κρεμασμένη, ώσπου την έφαγαν τα δρνια. Απ' τα μικρά παιδιά σώθηκαν μόνο δύο κοριτσάκια το ένα 5 και το άλλο 8 χρόνια. Τα βοήκαν την άλλη μέρα χωρικοί απ' την Καμαρίνα. Το πεντάχρονο τό 'λεγαν "Αἰκατερίνη" και παντρέψτηκε αργότερα τον Κώστα Καρρά απ' την Καμαρίνα (Αυτός προδιορίζει το χωριό). Το 8/χρονο που η παράδοση δε διέσωσε τ' όνομά του, έγινε καλόγυρια στο μοναστήρι του Ταξιάρχη. (Περίεργο να μη σωθεί τ' όνομά του γι' αυτού μία και άλλος τό 'μαθαν και το γράφουν δημις θα δούμε).

Ο π. Ζερλέντης ("Εστία" Κ.Η. 1889 σελ. 283) αναφέρει πως γλύτωσαν 5 μικρά παιδιά.

Ο Τούφων Ευαγγελίδης (Ιστορία Αλή Πασά) γράφει πως γλύτωσε μία απροσδιορί-
στον ηλικίας "Εύρον οικτρόν θάνατον εκτός μίας, πεσούσης μεν κατ ταύτης, αλλά
διασωθείσας.

Ο Ν. Ζλάγκας στο βιβλίο του (σελ. 154) γράφει: "Στο Ζάλογγο γλύτωσαν 5 πα-
διά κι ένα νήπιο η Λάμπρω. Έγινε αργότερα καλόγρια στο μοναστήρι του Ζαλόγγου".

Ο Αρχιμανδρίτης Θελάρτεος Βετάλης στο βιβλίο του τα "Ελευθέρια" σελ. 373 γράψει πως "κατά την επίπονη ἐρευνά του" το όνομα Λάμπρω αναφέρεται, παιδιούλα εφτάχρονη, πώς πένθοντας τραυματίστηκε, γιατί αγκυστρώθηκε σε κάποιο δέντρο, την πήραν στην Καμαρίνα κι αργότερα έγινε καλόγρια στο μοναστήρι του Ζαλόγγου. 'Ότι ακριβώς γράφει κι ο Ν. Ζιάγκος. Αναφέρει όμως ανόματα τριάντα που κατόρθωσε και δρήκε ερευνώντας τα Αρχεία της Μονής Ζαλόγγου που φυλάγονταν στη Μητρόπολη Πρέβεζας. Της Λάμπρως, της Βαρούμης και της Ανιγγιάτη (Ανθούλας). Γράφει για την Ανιγγιάτη:

"Σουλιώτισσα αυτή μητέρα, που έπεσε απ' τον απότομο εκείνο βράχο κάτι σταφόρδιγγι, πλησάστε τον τραγικό θάνατο, αλλά τον νίκησε στο τέλος". Όμως δεν τον νίκησε, γιατί όλοι στον τόπο μας ξέρουμε πως σκοτώθηκε, δύνας υπάρχουν κι αντίθετες απόψεις, πως δεν έπεσε ή δε σκοτώθηκε.

Τη Βαρόμιμη την αναφέρουν σαν θεά του Γ. Βλαχοκύλανη, που αφού γλύτωσε, δίπλα στη Ναύπακτο 60 τόσα χρόνια κατ τό "λεγε η ίδια πως "είναι Σουλιώτισσα και έρχεται αλότσα απ' τα Ζάλογγα" κι αυτό το λέγανε όπερα όλοι οι Σουλιώτες (Απόπτια νεοελλήνων κλασικών" Γ. Βλαχοκύλανη).

Στη Ναύπακτο εγκαταστάθηκαν 129 σουλιώτικες οικογένειες με σύνολο 446 ψυχή^{οι}
και στον Α' τόμο του βιβλίου "Μνήμη Σουλίου" σελ. 268 ο Βασίλης Κραύτης ανα-
φέρει όλα τα ανδράτα, παρέντα κι αυτά απ' το Ιστορικό Αρχείο του Γ. Βλαχονί-
τη, από επικυρωμένα έγγραφα του έπαρχου Ναυπακτίας Δ. Κριεζή, με πηρούτην
14-5-1834, κι απ' την αδημοσίευση, έτσι έλεγε όταν τη Βοΐκη, διοικητική προ-
εγκατάστασή των εκεί, που την ανακάλυψε ο Λόρος "που την αναζητούσε χρόνος
και τη Βοΐκη στη Βεβλούδη της Βουλής, τα δε χειρόγραφα "ευλαβικά" φυλάγοντα

στο Μουσείο Εθνικών Κειμηλίων, που βρίσκεται στο κέντρο της (διας ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ (Εδα πηγή αελ. 82 και 256)).

Άκομα για την εγκατάσταση τους έκει, μας λέει το έκτο ψήφισμα της "Ε' ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ" που τους έδωνε ιδιοκτησία στη Ναύπακτο "εις πλήρες τετραγωνικός οκτακοσίας" και στο Βραχίων (Αγρίνιο) "χιλίας εξακοσίας" (ίδια πηγή).

στη Ναύπακτο έμαθε απ' την παράδοση ο Γ. Βλαχογιάννης, πώς θέλει γλυτωσεί ένα μεγάρο κορίτσι που παντρέψεται αργότερα (ίσως να εννοεί την Κατερίνα που αναφέρουμε παραπάνω), τίχε σημειώσει γράψει τ' όνομα, αλλά δεν το βοήκε πρόχειρο εκεί που τα ζήτασε.

Απ' τα λεγόμενά του, Βραίνει συστητικό το αντέρραιμα, που δεν πλοτεύει πις γλύτωμας καμία (Απαντά Ελλ. Λογ. Του. 4ος σελ. 89), του ποίησε απίστευτο.

Τέλος ο Περσιανός λέει "Τινές εξ αυτών δεν απέθανον, επειδή ἐπιπτον επί τα τριφερά των τέκνα καὶ συμπλητεούν πτώματα, τα οποία ἡσαν προσπλημένα επί σ-ζέων πετρῶν....".

Για μας τους νεότερους εδώ, μας φαίνεται απίστευτο, να γλυτώσει άνθρωπος πέφτοντας απ' το ύψος του Βουνού, πάνω στα μεγάλα και μυτερά βράχια. Τα κορμιά χτυπώντας πάνω σ' αυτό, γιατί πραγματικά στο σημείο που λέγει πως έπεσαν, στα ριζά του Βουνού, είναι αδύνατο να βρεις σπιθαμή γης, αλλά βράχια και πάλι βράχια, τα κορμιά τους σίγουρα θα 'γιναν λιώμα, κι ούτε τα πτώματα θα γλύτωναν κάποιον πέφτοντας πάνω τους, σαν νά 'ταν βαμπακέρα στρωσίδια υπερβολικού πάχους και πάλι με πολλά σωματικά.

Πλησιάζουμε συνεπώς πολύ αιμάτ στο θρύλο κι ο θρύλος δεν είναι κατ τόσο κοντά στην αλήθεια.

Γλύτωσαν τόσοι φύτρες καὶ γυναικες ἀπὸ αὐτοὺς που ἔκαναν την ἔξοδο, κανένας δε θυμήθηκε κάποιο ὄνομα ἀπὸ αὐτοὺς που ἐπεσαν; Ἡ μήνις τους θεώρησαν απλές εξαφανισμένους ἢ σκοτωμένους με τους πολλοὺς στην μάχη καὶ τους ξένρωφαν ἀπὸ τα κατόπιν των Συνταγών αλλά καὶ των πεθαμένων; Ερωτηματικό.

Αναφέρει ο Βλαχογιάννης στο διήγημά του "Ζάλογγο" για μια συγκεκριμένη παιδιά που μολύνει την είδη στο Ζάλογγο κ.ά. πολλά. Την αναφέρουν με τ' όνομα Βαρόδημος άλλος ονομασία του (λέμε πλ. πάνω). Αυτή ήξερε να μολογεί τόσα και τόσα για τα γεγονότα του Ζαλόγγου, δε θυμήθηκε να πει κατ' κάνα δόναμα για να επιβεβαιωθεί και "του λόγου το ασφαλές";

Ο πατέρας μου ήταν "τεροβιδόκαλος" στην Κρουστή, όπου ήταν το γενέθλιον.

Ζάλογγο και πέθανε το 1967 σε ηλικία 84 χρόνια. Ποτέ δεν τον άκουσσα να λέει για κάποια τέτοια καλόγυρα στο μοναστήρι του Ζαλόγγου. Ο παπούς μου ήταν κι αυτός παπᾶς. Εξαρίστηκε απ' τον Αγά που δρίζε τον τόπο μας, τον Εμέν Αγά, στην Πρέβεζα για αντιτουρκική δράση και λειτούργησε για λίγα χρόνια στον Αη Λιά.

Αρρώστησε από φυματίωση κι ο Αγάς Θεωράντας τον εαυτό του υπεύθυνο γλαυτό, τού θώσε αμνηστία και τον άφησε να ξαναγυρίσει στο χωρίδ. Λειτούργησε πολλές φορές στα μοναστήρια του Ζαλόγγου, όπως όλοι σχεδόν οι παπάδες των γύρω χωριών, έστια και περιοδικού.

Τα χρόνια της ιερωδύνης του, συμπίπτουν με κάποια χρόνια που λένε, πως μονάχιζε εκεί η πιθανή καλόγυρα Λάμπρυ.

Η λαϊκή μας λέξη, πως θάπτει να την είχε γνωρίσει ή νότι 'χε ακούσει κάτιν γι' αυτήν. 'Όλες οι καλόγριες που πέφασαν απ' το μοναστήρι και σήμερα ακόμα, εκκλησιάζονται και εκκλησιάζονται οπωδήποτε έστιν ευκαρπλακά καὶ στοὺς ναούς των γύρω χωριών κλ ὄχι μόνο κατά τις τοπικές γλωττές, οι γύρουρο αυτό, αλλά κι ἄλλες φορές. Κλ οπωδήποτε θα γνωρίζονται με τους παπάδες των χωριών αυτών.

Κανένας δρυς απ' αυτούς απ' ἀξίη ξέρει κι ἔχει ακούσει, δε μίλησε για καλόγρια, αφού φυσικά δε γνώρισε καμιά σουλιώτισσα καλόγρια. Ούτε γέροι του τόπου μας, που έζησαν και πέρσαν τα 100 χρόνια, ούτε η παπαδιά γιαγιά μου, που τη γνώρισε ο ζειλος και μολδύγιε τόσο διμορφες ιστορίες για όλα τα χρόνια της τουρκοκρατίας, για δυο έζησε η ζειλος και για δύο άκουσε απ' τους προπάτορές της, είπαν ποτέ κάτι σχετικό για την καλόγρια.

Ο Ζερλόντης αναφέρει (μελέτη του "Η εν Ζαλόγγω καταστροφή") πως για την καλύτερη λύμπρω, μίλησε στους "Καμαριναίους" ο πηγούμενος του μοναστηριού των Ταξιαρχών Αναβάτην κλος που πέθανε το 1886 κι απ' αυτόν μαθεύτηκε το λατορικό της μπγάλης θυσίας. "...εκ ταύτης της γυναικός διεύθυνη εν Καμαρίνη η παράδοσις του λαμπρού έργου της Εθνικής πυών λατοριάς. (τραγούδια των Λαζαρίδη, Σταύρος Λαζαρίδης, Αθήνα 1982, σελ. 11).

Έφαξα σ' ένα εβδόμαρτι πμεροληγτού του παπού μου, του παπα Σπύρου, που γράψει με ακρεβή χρονολόγια γεγονότα που συνέβηκαν στον τόπο μας και με λεπτομερή ακολούτικότητα, απ' το 1841 κατ' δώθε, ως τον καρό που πέθανε, πουθενά δεν είδα να γράφει για κάποια καλλύτερη.

Για Αγοθάγγελο, που ήταν σύγχρονός του και αυλλειτουργός του σχεδόν, γράφει σε κάποιο απειλεί (σελ. 63). Υπάλληλοι που θέλουν να

Οι Αρθανίτες πάλι, όπως γράφουν κάποιοι ιστορικοί, παρακολούθησαν το πέσιμο και τόπον ήταν η εκπλήξη τους που ξεφύνησαν έκδυματος: "Αλλάχ, Αλλάχ, γιαζέκ (θεέ, θεέ, κρίνα) αιγούρα θα είδων καὶ τα πευμένα πτώματα, καὶ οπιαδόποτε θα πήγαν εκεί ἢ από νερλέρνετα ἢ για πλιάτσικα, γιατί εἶναι γνωστό πως οι φορεσιές των γυναικῶν τότε στολίζονταν μ' ασπιμένια στολίδια, ζώνες κ.α. πούχαν ασημαντική αξία. Δε βό 'βλεπον ζυντανά παιδιά, δε βό 'κουν κάποιο κλάμα, κάποιο πονευμένο

αναστέναμα, κι αν εύρεται κάτι το ζωντανό θα τ' αφηναν εκεί να τα βρουν από
γύτερα οι χωράτες, να τα προστατέψουν και τόσα ακόμα που γράφονται:

Γι αυτά δημιουργείται ένα μεγάλο ερωτηματικό κι εδώ. Μήπως για να επιβεβαιώνονται αριστερά γεγονότα, πρέπει να υπάρχει μια ζωντανή μαρτυρία κι θα δεν υπάρχει, να τη βρίσκουμε οι λόγοι κατ να δημιουργούμε ένθεση στα γεγονότα, για να τρέφουμε το εθνικό μας φρόντημα και τον εύταχτερο φυχισμό μας σε 'Ελληνες κι ο κάθε λαός;

Ακόμα κι η χρονολογία της Βισύας είναι αμφιλεπτήσιμη. Ο Αν. Γούδας αναφέρει "την 16 Δεκεμβρίου 1803_w"....η υπερκόμια θυσία των γυναικών στο Ζάλογγο" στις 20 του ίδιου μήνα (Δεκεμβρίου) στην Ρινέασσα στον Πύρο του Δημουλά, στις 23 Απρίλη 1804 στου Σήλτος ("Βίσιο παράλληλος" Τομ. ΣΤ' σελ. 14). Ο Ν. Γιάνκος (Βιβλίο του αναφέρει σελ. 153) γράφει: "...και στις 18 Δεκεμβρίου του 1803 έγραψαν ακέμα μια φορά με διαβεστα γράμματα, την επομένια στο Ζάλογγο". Για δε τη Ρινέασσα αναφέρει ο ίδιος: "...στις 19 Δεκεμβρίου του 1803, άλλοι λεν. 25 Δεκέμβρη (αμολογεῖ ο ίδιος σελ. 155), σε Τούρκοι υπήκοων στο χωριό κι όρχεσαν χωρίς δεικτείν να σκοτώνουν στα χιρόφιτα και στα πειρβόλια, πεδία και νησιώνατζίσιν

Ο Τρύφων Ευαγγελίδης (Ιστορία Αλή Πασά) αναφέρει ότι στις 22 Δεκέμβρη του 1803 έγιναν οι Τούρκοι στο Ζόλογγο και στις 23 έγινε η μάχη. (Μάλλον η 23-12-1803 πρέπει να είναι κι η πιο φιλική παρεργανία κατά τους πολλούς.)

Ο Βασ. Κραψίτης "Μνήμη Σουλίου" Τομ. Α' σελ. 96 αναφέρει:... "Τότε σεις 16 Δεκεμβρίου του 1803 που το βάραθρο δέχτηκε συλλαγκαλιασμένες σάρκες" και στις 19 Δεκεμβρίου (σελ. 99)... "Ταύτος ο χορός δεν έκλεισε. Τον έσυρε εις Εδεσέμβρες στις 19 Δεκεμβρίου 1803 η γυναίκα του Γιώργου Μπότζη η Δέσποινα, απ' τη γενιά των Σεργίου, με τις ειρώδε θυντήσεις και νύφες της στο χωριό Πλινθόσσα.

Κι ο Αρχεμ. Ηγούμ. Αρχελ. Επέτροπος Φιλεπιπλόδας Μελέτιος Συμμαχίας στο Βαλίο του Αρχεμ. Θλαρ. Βετάλη "Τα Ελευθέρια", στο κεφάλαιο "Γνωριμία με το Σούλι και τους Σουλιώτες γράφει: "Τούτος ο χορός νράφηκε στις 20 Δεκέμβρη του 1803. Τον επαλήθευσε η Ιστορία με το γλυπτωμά της Βαρούμης Βεζές του Γ. Βλαχογιαννη".

Πάλι ζωντανή μαρτυρία εδώ η Βαρούση!!!
— Τα δύο παιδιά της 16 και 17 του Αεκθύσουν.

Ο Αραβαντινός πάλι λέει πως η έφοδος γίνεται στις 10 με 17 ουκ ικανόμαρτι.
Ο Κ. Πανταζής ("Οι Σουλιώτες" σελ. 133) γράφει: "...Έγινε ακλόδης καὶ αιρα-
τηρὸς αγύνας δύο πιερόνυχτα, τὴν 16η καὶ 17ην Δεκεμβρίου. Τα πυρομαχικά κόντευ-
αν να τελειώσουν στους Σουλιώτες για αυτό γίνεται αυμβούλιο να δουν τι θα κά-
νουν. Ο Μικήλης Τζογαδούρος εἰδοποίησε τον Κουτσονίκα, παλιό του αδερφοποιτά δ-
τι αν πάραδίνονταν δεν είχαν τίποτε να φοβηθούν. Ο Κουτσονίκας λένει στους άλ-
λους πως ο αγύνας είναι χαμένος, ο Μικήλης είναι εβελφοποιτός καὶ για αυτό, ε-
κείνους να τους διλογίζει του θα πάνε να γλυτώσουν".

EQUATION OF STATE

πέρασαν χρόνια από τότε. Το Ζάλογγο έγινε υπέρτατο σύμβολο θηλυκής αρετής, απορροφώντας, αξιοπρέπειας κι οι Σουλιώτισσες πρώτη πελεύθερων ανθρώπων με συνείδηση του προορισμού τους.

Πάντα του στήθηκε μεγαλόπερο μνημείο και κάθε χρόνο Οχτώβρη μήνα γίνεται εθνικό προσκύνημα με συμμετοχή αρχών και λαού, με καταθέσεις στεφάνων, ομιλίες και λοιπές εκδηλώσεις.

Το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο πιο μεγάλος πνευματικός μας φάρος έκανε την πρώτη συμμετοχή του στο ιερό αυτό προσκύνημα με κατάθεση στεφάνου (Μ.Δ. Βολανάκη "Ελληνικαὶ στέλεχος" σελ. 592) μ' αυτά τα χαρακτηριστικά λόγια:

Εἰς τας ηρύδας του Ζαλόγγου καὶ τους ἡρας του Σέλτου. "Το Πανεπιστήμιον Αθηνῶν μετ' εκστάσεως καὶ θαυμασμού, αναπολούν τον πρωτισμὸν καὶ την θυσίαν των γυναικῶν του Ζαλόγγου καὶ γράφον την πρᾶξιν αυτῶν, αποτελούσαν πρωτοφανές καὶ μοναδικὸν παράδειγμα ανθρωπίνης ευψυχίας υπὲρ των ιδανικῶν του ανθρώπου, κατα-

θέτει εἰς μνήμην αυτών των στέφανον τούτον καὶ προσφέρει εἰς την εγγύς Ιεράν Μονήν Ζαλόγγου μὲν αναμνηστικόν αφέρωμα το επαργυρωμένον τούτο Ευαγγέλιον...."

"Έτοι το Ζάλογγο έγινε εθνικό σύμβολο της αδούλωτης Ελληνικής καρδιάς κι οι σουλιώτισσες αυτές οι "ανόνυμες ηρύδες" έγραψαν ιστορία, που ξεφυλλίζοντας την Εθνική μνήμη αναγαλόζει.

"Το δίλημμα του Ακτίου, ήταν ένα δίλημμα εξοικοίας. Το δίλημμά του Ζαλόγγου ήταν δίλημμα φυχῆς". (Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος "Μνήμη Σουλίου" σ. 106).

Και ώστερα απ' το 1803 έμειναν Σουλιώτισσες στην περιοχή μας και μάλιστα αρκετή δύναμη. Ο Γ. Θελήμην στο Β' τόμο σελ. 247 "Προκαταρκτικά Σουλίου" "Απ. ΕΛΛ. Λογιοτ., γράφει:

"Μετά το 1803 ήτοι μετά την φυγή της κυρίας ταύτης Σουλιώτικης ολομέλειας, τα χωριά αυτά (σουλιώτικα) περείθησαν υπό την τουρκικήν δυναστείαν νευρόμενα παρά των τούμηδων⁽¹⁾. Άρα έμειναν σουλιώτισσες που δε σταμάτησαν τους πολέμους ενάντια στον Αλή.

Η πάρα κάτω συμφωνία Αγάδων Μαργαρίτηου και Καπεταναίων Σουλιωτών το βεβαίων (Ι. Θελήμην σελ. 352).

1804 Ιουλίου 2

"Εμείς οι υποκάτωθι υπογεγραμμένοι και βεβαιωμένοι δια χειρός μας, πρώτου μεν οι ενδοξότατοι Αγάδες καὶ με τον λόγον των οτζακίων μας Μαργαρίτισσες καὶ Καπεταναίων Σουλιώτισσες, διτι ορκιστήκαμεν καὶ εγινίκαμεν αδέλφια χώρια από μας πίστη, να ήμαστε εἰς το καλό καὶ εἰς το κακό του εχθρού μας, όπου ο εχθρός μας κατά το παρόν είναι ο Αλή Βεζύρης καὶ, όποιος άλλος γένη εχτρός μας, να ήμαστε καὶ τα δύο μέρη, να τον βαρούμε." Και συνεχίζεται: "...λακόμα ξεκαθαρίζουμε, όπου ο βέρς αν μας δώσει δύναμη καὶ βγάλωμε το Σουλί απ' τον οχτρό, οι Σουλιώτισσες, ήγουν κοινάς, να έχουν τον τόπον τους καὶ απίτια τους, καὶ το Κάστρο να

μένει εἰς τα χέρια των ενδοξότατων Αγάδων, χοζάν Αγά καὶ επολοίπων, να είναι εἰς την εξουσίαν τους, ως αυθεντότερες μας, καὶ να κρατούμε το ζάπι εἰς το αναμεταξύ μας δια την παυχεν...."

Ούτως βεβαίωνομε δια χειρός μας.

(Τ.Σ.) Χασάρι τζαπάρης

(" ") Γιακούπη Αγάς

(" ") Τελή Χασάνης

(" ") Μουσά Ρούσης

(" ") Πάλιο Χούσας

(" ") Τσάνος Σπαχής

(Τ.Σ.) Ο Μερτζά Χούσης

(" ") Σενής του Μουσταφάγα

(" ") Καπετάν Δάμιος Δάκου

(" ") Καπετάν Κίτζος Βάτζαρης

(" ") Φύτος Τσαρέλλας

{) Τσάνας Ζέρβας

{) Γκόκας Δαγκλής.

(Των δύο τελευταίων Τουρκαλβανών αντί σφραγίδας εστί τόπος μελανόματος δια του άκρου δακτύλου, ως είθετο).

Αδημοσίευτη τη λέξη ο Θιλήμων τη συνθήκη αυτή καὶ τη δημοσιεύει αυτός πρώτος "Ἐνα χρησιμεύσει ποτέ, δια την πληρεστέραν πρύτην Ιστορίαν Σουλίου". Κι άλλη τέτοια επιτοπολή έστειλαν ζητώντας Βαθήτεια οι Αγάδες στο Γ. Πρόξενο της Ρωσίας:

"Εξοχότατε καθαλέρ κηνεράλ κούνοσουλο Μπενάκη
ακριβώς σε χαϊρετούμε καὶ τα μάτια σου γλυκοφιλούμε
με ανάπην πολλήν.

Λαυράτη 18 Αυγούστου 1805.

"....ότι ο χτρός μας Τούρκων καὶ Ρωμαίων Αλή Βεζύρης, μας εγίνηκε πολὺ φότου - μα, καὶ μας επλάκωκε τα τζεφλίκια μας, καὶ χαλεύει να μας πάρη τον τόπον μας δύλων κι εμάς, κι εμείς αυτόν δεν τον δεχόμαστε....κ.λ.π.

Ταύτα καὶ μένομεν δύο με την αγάπην σας.

10 υπογραφές

Σταυρούμε εδώ, για να συνεχίσουμε το Γ^ρ καὶ τελευταίο μέρος.

(1) Τοιάμης = Τουρκαλβανός εκατέρυθρην Καλαμά, θύμωις = Τοιάμης.

Δεν είναι Αλβανική φυλή, όπως γράφουν μερικοί. (Κ. Παντοζή "Οι Σουλιώτισσες" Ιστορική πραγματεία σ. 34)

Σημείωση: Τα μέσα σε παρένθεση, δικό μου.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ ΣΤΟΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟ

Τύπο ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, δάσκαλου

"Πριν εκλείψουμε κι εμείς ας συνέχειρούσαις την κληρονομία μας για να την αφίσουμε στα παιδιά μας"

Το 1885 είναι για ολόκληρη την Ελλάδα χρονιά γεμάτη περιπέτειες, ενθουσιασμούς και απογοητεύσεις. Τη χρονιά αυτή λοιπόν η τότε "εθνικοτελή" Βουλγαρία, θρήνει την ευκαιρία για να επληρώσει τους κατακτητικούς της οκτώπους και τα επεκτωτικά της όνειρα, που της είχαν γεννηθεί με τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου.

Κρίνουμε οκόπιμη την "ιστορική" αυτή προδογεκτική κατατάξιση, που αναφέρεται στον πολιτικό και κοινωνικό περίγυρο της εποχής εκείνης, για να παρακολουθήσουμε ανετέρα το ιστορικό γεγονός που επιγράφουμε και να καταλάβουμε καλύτερα το μέγεθος του εγκερίματος του Παύλου Κουντουριώτη.

Επανερχόμενοι λοιπόν στην Ιστορική αυτή αναγκαία, κατά τη γνώμη μας κα-

τατόπιση, λέμε ότι οι παράδοξες βλέψεις της τότε Βουλγαρίας και οι "εθνικοί" της οπτασιασμοί, συμπυκνώνονταν, κυρίως, σε εδαφικές απαιτήσεις στη Μακεδονία και στη Θράκη και προς το ακόπο αυτό ο "εθνικισμός" της Βουλγαρίας εργοζόταν με κάθε θεμιτό και αθέμιτο μέσο.

Έτσι λοιπόν στα 1885 η "εθνικοτελή" Βουλγαρία πραγματοποίησε τα σχέδια της προσαρτώντας (πέρα για πέρα πραξικοπηματικό) στο έδαφος της την Ανατολική Ριμουλία την πιο ανατυγμένη και πιο πλούσια περιοχή της Β. Θράκης.

Ο τούρκος έπαρχος της, ως τα τότε τουρκοκρατούμενης, ελληνικής αυτής επαρχίας διώχθηκε γρήγορα από τη θέση του και την άλλη πλέρεα ο Ηγεμόνας της Βουλγαρίας Αλέξανδρος του Βάτεμπερυ, με κουστωδία πολιτικών και στρατιωτικών στελεχών μητήκε "παγηγυρικά" κι επιδεικτικό στην πρύτεύουσα Φιλιππού-

πόλη.

Η Βάσιη αυτή και πραξικοπηματική προσάρτηση της Ανατολικής Ριμουλίας, αναστάτωσε, δημιούργησε φωτιά, και την τάτε Κυβέρνηση και τους Έλληνες!(1).

Πρωθυπουργός της Ελλάδας τότε ήταν, ύστερα από τις εκλογές της 7ης Απριλίου 1885, ο Β. Δελληπούλανης. Συνέρχεται η Βουλή. Η τότε Ανεπολίτευσον (Τολκούπης-Λουβάρδος) δήλωσε υποστήριξη στην Κυβέρνηση. Κι έτσι μια ποτινιτική μέθη και μια συναλοθευτική έκρηξη κυριαρχούσε μέσα κι έξω από τη Βουλή. Κρύσσεται επιστράτευση. Τα πλήθη αλλαλάζουν, συγκροτούν συλλαλητήρια και διαδηλώνεις με "εθνική" έσφορο. Στις πλατείες και στους δρόμους των Αθηνών, από τα μπαλκόνια, τις καρέκλες και τα τραπέζακια των καφενείων αγόρευαν διάφοροι γνωστοί και διγνωστοί ρήτορες, οι οποίοι εκρύσσονταν "υπέρ της αμέσου πολεμικής ενέγειας κατά της αμέρους επικράτειας"(2).

Από τους γραφικότερους εκείνους ρήτορες και τους υπαίθριους...δημοσθένες αξέχαστος έχει μείνει ο ευπατρίδης Αναστάσιος Γεννάδιος (αργότερα υποψήφιος Δήμαρχος, υπόφ. Βουλευτής και δημοσιογράφος).

Ο πολεμικός εκείνος συναγερμός και οι αναπόφευκτες συγκρούσεις στα σύνορα, ονομάθηκε από την κοινή γνώμη και την κοινή θυμοσοφία: Ελ-ρη-νο-πό-λε-μος. Και η μούσα του απαρδιλλου Σουρρή με το "Ριμπό" επιστράτευσε δεκάδες στίχους για....πατριωτική βοήθεια: "...Τρέχη του πολέμου έστασε η ώρα και η Πατρίς στα όπλα πάλι με καλεί εσώρουχα δεν έχει και τόσες μέρες τώρα

μου δίλλαζαν την πόσιτε ειστην μεταβολή.

Ως αυτήν την ώρα όπλο δεν επήρα τις αμυνθαλάτες μάλλους κυνηγώ αλλά τέλος πάντων για καλή μου μούρα γίνομαι ορδινάτος σ' ένα λοχαγό..."

Δε λαμβάνει ο ποιητής να καλέσειστο όπλα και τους κληροκούς:

"...Παπόδες με τα κατσιρά και με τα συχαλόγια με τα μανίκια τα φαρδιά και με τα κουπούνια πλάνης πλα τις εσείς να βγάλετε τα ράπια και διο όπι στις άγριες να κόψετε σαν πράσα. Αντέ δεσπότη γελαστό με μίτρα στο κεφάλι - βα βλέπετε το λοχαγό και τον Μαυροπάχαλό.(3)"

Αλλά ξεστρατίσαμε φίλοι αναγνώστες από το θέμα μας και ας...δημιουργήσουμε το ζωρής.

Συνεχίζουμε.

Με την επιστράτευση για τον πόλεμο ενάντια στους Τούρκους που επέτρεψαν την προσάρτηση (όλα αυτά δεν ήταν τέλος άλλο παρά προαχειδισμένες κινήσεις από τους μεγάλους στην ακατέρα της ακομητήτος), μαζεύτηκε κάπου 85.000 στρατός. Ο τότε Υπουργός των Ναυτικών Γ. Μπούμπουλης εργαζόταν με ενδιαφέρον για τη συμπλήρωση των στόμασιών του στόλου. Μάλιστα είχε προτείνει και το ελήξ τολμού και σε σύλληψη και σε εκτέλεση: Η περάσει ο στόλος μας τα διαρδανέλλεια και να χτυπήσει το τουρκικό στην Πόλη.

δυστυχώς για την Ελλάδα το Ναυτικό μας δεν χρησιμοποιήθηκε (παρόλες τις δυνατότητες που είχε), όπως έπρεπε από τη...ρομαντική εκείνη κυβέρνηση, η οποία και δεν έλαβε, δος έπρεπε, υπόθηκη της το γεγονός ότι στα 1886 υπήρχαν στο Ναυτικό μας πολλοί και γενναίοι, εμπειρούμενοι και μορφωμένοι αξιωματικοί α πάγονοι των βαλανοσούμχων και ναυμάχων του 1921.

"Ένας απ' αυτούς βρήκε την ευκαιρία να συνδέσει με το όναμά του και τη δράση του με μια προσπόθετη που ξεχωρίζει στην ιστορία της εποχής εκείνης και που μας αφορά σαν τόπο και σαν περιοχή.

"Ήταν ένας μάλις 32 χρονών αξιώματικός του Ναυτικού μας ο Παύλος Κουντούριας(4)

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ ΜΙΑΝΕΙ ΣΤΟΝ ΑΜΒΡΑΚΙΚΟ

Η διαταγή ήταν ρητή: "...Με δύο πολεμικά πλοία να εισέλθως εις τον Αμβρακικόν". Σκοπός της ενέργειας αυτής η τριμοκράτηση των τούρκων. Το έκανε με θάρρος και με εξαιρετική λκανότητα κι έτσι ήτηξε το σκοπό του. Ήτηξε δηλαδή ότι ήταν δυνατόν να γίνει. Και μόνο αυτός. Εραστής της Μεγάλης Ιδέας ζώσε όχι με το "μεταφυσικό" ρομαντισμό των συγχρόνων του. Ζώσε τη Μ.Ι. σαν πραγματικότητα. Πώς αποτυπώ, αν θέλετε, οι καθήκοντες.

Οι ειδήσεις στις εφημερίδες του 1886 δεν είναι πλούσιες σε πληροφορίες γύρω από τη δράση του Ναυτικού κυρίως. Αντεγράφουμε από τις εφημερίδες της εποχής μερικές γραμμές ξεχωριστές που αναφέρονται στον Π. Κουντούριαν και

το εγκείριμά του:(5).

".....Κατ' επίσημον ανακοίνωσιν χθες την πρώιαν αι υπό την διοίκησιν του υποπλοιάρχου Παύλου Κουντούριαντη Κανονιοφόρος Α' και Β' περιπολούσαν ανά τας ακτές της Ακαρνανίας εισήλθον δια του αβαθώς στενού της Πρεβέζης εις τον μικρόν του Αιμβρακικού κόλπου τριμοκράτησαν δια της εμφανίσεως των τας εις τα βορείους ακτάς του κόλπου τούτου ευρισκόμενα στρατιωτικά τύμπανα. Κατά τον είσπλουν αυτών αι δύο Κανονιοφόροι εβλήθησαν υπό την πυροβολείων Πρεβέζης και μιας τουρκικής φρεγάδας ευρισκομένης πλησίον αυτών. Χάρης εις την γενναίότητα του Κυθερώντος αυτών και την δεξιότητά του αι δύο Κανονιοφόροι απαντήσασαν εις τα πυρά του εχθρού εισήλθον αβλαβείς εις τον κόλπον". Ημερομηνία: 31 Μαΐου 1886.

".....Διετάχθησαν αι εις τον Αιμβρακικόν κόλπον Κανονιοφόρος Α' και Β' να καταπλεύσουν εις Ναύσταθμον".... "Κατέπλευσαν εις Πειραιά εκ του Αιμβρακικού κόλπου αι Κανονιοφόρος Α' και Β' σίτινες ήσαν αμφότεροι υπό την διοίκησην του υποπλοιάρχου Παύλου Κουντούριαντος". Ημερομην. 7 Ιουνίου 1886.

Σύμφωνα με τη "Συνθήκη περί ανεξαρτησίας της Ελλάδος" ο Αιμβρακικός Κόλπος έπρεπε να ήταν ανοχύρωτος οι Τούρκοι δώμας, που πάντα (και τότε και σήμερα) αυμφωνώντας με πολλή "δυστροπία" με τις Συνθήκες, χωρίς καμιά πίεση κατασκεύασαν λαχυρά φρούρια στο αριστερό μέρος του κόλπου, τα οποία και καθιστούσαν πολύ δύσκολο αν όχι αδύνατο τον είσπλου στον Αιμβρακικό, πράγμα που καταλαβαίνουμε και σήμερα

από τα απομεινάρια των τειχών που βλέπουμε.

Τόρα λίγα λόγια για τους Κανονιοφόρους Α' και Β'. Από το 1878 μέχρι και το 1882 έγινε με δραστηριότητα πολεμική ναυτική προπαρασκευή της Ελλάδας. Εκείνη λοιπόν την εποχή παραγγελθήκαν η Κανονιοφόρος Α' και η ατμοβάριδες "ΥΔΡΑ" και "ΣΠΕΤΣΑΙ" που κατόπιν μετονομάστηκαν "ΑΚΤΙΩΝ" και "ΑΙΓΑΙΑ". Κύριο χαρακτηριστικό αυτών των πλοίων ήταν το ότι είχαν κατασκευασθεί με μικρό βύθισμα για να υπορύψουν εισπλέουν στον Αιμβρακικό Κόλπο από τα αβαθή του στενού της Πρέβεζας, διότι ο απμερινός δύσαλος είναι πολύ μεταγενέστερος. Έτσι λοιπόν οι Ατμοβάριδες(6) αυτές ήταν τα πλωτά φρούρια της Ελλάδας τότε για τον Αιμβρακικό Κόλπο, όπου υπήρχε φόβος οι Τούρκοι να μεταφέρουν στρατό από την Ήπειρο στα ελληνικά παράλια.

Και όλες παραγγελίες είχαν γίνει τότε, ώστε να μην είναι η Ελλάδα διπλή στη Θάλασσα. Κατά το 1886 ο ελληνικός στόλος αποτελούνταν, εκτός από τα πλοία που αναφέραμε και από άλλα μικρά πολεμικά σκάφη.

'Ένα από αυτά ήταν και η Κανονιοφόρος Β', που τότε αγοράσθηκε από το Κράτος, οι ατμοβριδώμενες "ΑΛΦΕΙΟΣ", "ΠΗΝΕΙΟΣ", "ΑΧΕΛΟΟΣ" και άλλα.

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ:

Το ναυτικό εκείνο τόλμημα του Παύλου Κουντούριαντη στον Αιμβρακικό, δύο και ασήμαντο για τη σημερινή εποχή, ήταν για την εποχή εκείνη μια αξέιδη πράξη πρόξει του ναυτικού της μικρής

τότε Ελλάδας, της οποίας όμως τον ευθυνισμό έσθισε η φυχή και κυνηγετική επέμβαση των τότε λαχαρών της Ευρώπης που δεν είδαν με καλό μάτι (άλλωστε και πάτε είδαν την Ελλάδα με καλό μάτι) την ελληνική εκείνη εξέγερση, όπου από τα Ρωμαϊκά κατά κάποιαν με τους στάλους τους αποκλεισμό α' δύλια τα ελληνικά παράλια. Άλλα αυτά είναι άλλη ιστορία με ποθούλικο πλέον ενδιαφέρον, πράγμα που ξεφεύγει από τους στόχους των "ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ".

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ:

(1).- Β. ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗ: "ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ" Τόμος Α' σελ. 145-148.

(2).- Β. ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗ: "ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ".

(3).- Το όναμα του διοικητή του Ιουντάγματος.

(4).- Β. ΔΗΜ. ΛΑΜΠΙΚΗ: "Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΑΝΤΗ (1855-1935)":

Ο πιο φημισμένος ναύαρχος της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Χρημάτισε υπουργός, αντιβασιλέας και Πρόεδρος της Δημοκρατίας, την οποίαν και υπήρξε με πόθος και συνέπεια σε όλη του τη ζωή. Η παρουσία του στην πολιτιδραχή εποχή του και μάλιστα στο πολτικούνιαντο προσκήνιο υπήρξε υπόδειγμα ιδεολόγου και φλογερού πατριώτη.

Γεννήθηκε στην Υόρα στις 8 Απρίλη 1855, γιος του Θεόδωρου και έγγονας του Γεώργιου (του νεότερου) αδελφού του Αδάμα Κουντούριαντη. Οι Κουντούριαντες κατόγονται από Σουλιώτικη φύτρα και έτσι κληρονόμησαν τις καταβολές πρωτο - σμριών και αυτοβιβασιάς. Κάποιος Σουλιώτης

της "διασποράς" με το όνομα Ζέρβας είναι ο γενάρχης των Κουνεούριων.

(Β.Α. και Δ. ΛΑΜΠΙΚΗ: "ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΝ" σελ. 16-17).

(5) Β.Α. Εφημερίδες της εποχής.

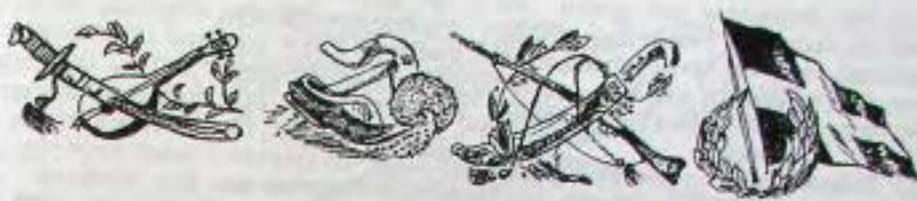
(6) Αποκαίνητο αβαθές πλοϊό που έφερε μεγάλο πυροβόλο.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Με έκπληξη είδα στα "ΠΡΕΒΕΖΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ" τ. 5 σημείωση του συνδέλφου κ. Δόσιο. Μητέου που με αφορά Συγκεκριμένα σε ακροτελεύτια παραθηροσή του στην εργασία του "ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ ΚΑΙ Η ΠΡΕΒΕΖΑ" θεωρεί εσ-σα λαμένα όσα σχετικά έγραψα με τη "ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΣΠΛΑΝΤΖΑΣ" στο τ. 3 του περιοδικού και με παραπέμ-πει να διαβάσω το δικό του έργο και κάποια δικά του κείμενα στην εφημερίδα ΠΡΕΒΕΖΑ, σχετικά με το θέμα.

Σπεύδω να τη διεβάσω και το έργο του κ. Μητέου όχι διαβάσω και τις εργασίες του στην συγκεκριμένη εφημερίδα. Επί-

σης να δηλώω ότι τιμώ το συνάδελφο και το μόχθο του στις προσπάθειες που καταβάλλει ολάκερη ζωή στον τομέα της Ιστορικής έρευνας του τόπου μας. Άι-σθάνομαι όμως, παρόλα τα παραπάνυ, αισθήματα, ειλικρινά, λόπης. Κατ' αυτή δε βρίσκεται στην "διαφωνία" αλλά στο λεκτικό τρόπο με τον οποίο κατεκφάσσεται. Γιατί άλλο "διαφωνία" ή "δε συμφωνία" και άλλο "θεωρώ εσφαλμένα τα όσα έγραψε..." που πάλι να πει ότι οι δικές του "θέσεις" και τα δικά του γραφόμενα είναι τα μόνα αληθινά και εξακριβωμένα. Κατ' εκείνο το "παραπέμπω", ας με συγχωρέσει αλλά μου θυμίζει αγόρευη εισαγγελέα. Θεωρώντας τις παραπάνυ εκφράσεις του κ. Μητέου, το λιγότερο ανεπιτυχείς, κι επειδή δεν έχω αντιληφθεί που "σφάλλομαι", χάρη του διαλόγου θα περιμένω συγκεκριμένοποίηση του "λάθους μου" για να.... απολογηθώ.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

του ΧΡ. Α. ΚΑΤΣΑΝΟΥ

ΚΟΛΟΥΘΕΙ η "Συνθήκη των επιτρόπων της Πάργας μετά Αλή Πασά".

"Δια του παρόντος, διγλωπούεται, ότι ημείς οι εγκατοίκοι της Πάργας, αφ' ου επληρωροθήμεν, ότι εξερήνηγμεν ο δια Έηράς και θαλάσσης πόλεμος και έγινεν η απόφασις κατά την Φραντζέζιν να διωχτούν από τον ιεράντεν, ευθύς όπου επλησίωνεν ο βασιλικός στόλος εις ταύτα τα νερά μας μας εδιώκαμεν τους Φραντζέζινος από την περιοχήν μας και εμελέναμεν ελεύθεροι. Επειτα αφ' ου επληρωροθήμεν ότι το Υψηλόν και Ιωατιαίον Διοικέτη του Αλή Οσμάν με προσκυνητόν φερμάνι μας προσκαλεί εις την υποταγήν και προστασίαν του, και διώρισε δι' αυτό τούτον τον υψηλότατον Αλή Πασά Βαλήν των Ιωαννίνων, σερασκέρην εις τα δια Ήηράς στρατεύματα, επήγαμε και επροσκυνήσαμεν την υψηλότητά του εις Γρέβεζαν, ως άνθρωπον βασιλικόν και δινόμενο του παρόντος μας εντογράφου γράμματος υποτάττομεν τον ταυτόν μας αντάμα με το Κάστρον και όμιν την περιοχήν του τόπου μας εις τους πόδας και προστασίαν του Υψη-

λού Διοικέτου με τα κατωτέρω πρόνυμα, απού η Υιηλότης του Αλή Πασά, ως επίτροπος πληρεξούσιος του Υψηλού Διοικέτου, μας εισυμίρισε και με την ίδιαν του υπογραφήν και σφραγίδας μας εμεβαίνων"...

"Α.) Ο τόπος μας η Πάργα, να διδει κατ' έτος εις το Υψηλόν Διοικέτη δια κάθε λογης δόσιμον φλωρία πολιτικα (Ζέρο) διακόσια, ήτοι 200, και όχι άλλο τίποτες περιουσίερον, ήτοι να είναι ελεύθερος από κάθε άλλο Βάρος, τα οποία να διδούνται εις κάθε τρεις χρόνους και έχοντας εγγράφως απόδειξην από τον τόπον οι κάτοικοι της Πάργας να μην ενοχώνται εις κανένα μέρος της Επικρατείας του Υψηλού Διοικέτου από χαρατζίδες και καλτζίδες"

"Β.) Πιντιέρων να έχει ο τόπος εις τα καίκια την Τουρκικήν και ή, του τόπου αντάμα, και εις τας σπάλαις, απού πηγαίνουν οι πραγματεύονται Νερυγινοί, να μην έχουν να διδουν, έξα από το βασιλικόν γιου-μπρούκι (τελωνείον) τοία μόνον τα εκατόν, και όχι άλλο τίποτε περισσότερον και να κάνουν το αλποθερίο (τας δοσοληψίας) ανενόχλητα και σερπέσικα (ελευθέρους).

Γ.) Την διοίκηση του τόπου να έχουν οι προστούς επάνω εις τους εντοπίους, και οι ίδιοι κάτοικοι να έχουν και τα όφελά της την εξουσίαν τους δια την αύλαξιν του τόπου.

Δ.) Τούρκοι μέσα εις την Πάργαν να μην ημπορούν να κατοικήσουν, μήτε να εμβούν μέσα αρματωμένοι να ενοχλούν το τόπον, αλλά να έχουν δουλιάν τους, να περνούν ως μουσαϊδέριδες (ως ξένοι).

Ε.) Το σύνορον της Πάργας να σταθῇ καθές ήτον και εις τον καρόν του Βενετζιάνου, και ο καθένας από τους κατοίκους να εξουσιάζει τα λιδικά του κτήματα.

ΣΤ.) Ο Παιώνιος του Δελβίνου με πρόφυτην σπουδή να γίνει η Πάργα εις το Σαντζάκι του (υπό την πολιτικήν δικαιοδοσίαν του) να μην έχει να τους ενοχλεί με κανέναν τρόπον, αλλά να γίνει η Πάργα υπό την προστασίαν και διαρκέντεισκον του υψηλοτάτου Γάιντα Βαλερή Αλή Παιώνιος, δια να τους διαφρεντέψει από την ενόχλησην των γειτόνων εις κάθε όλην περίστασιν.

Ζ.) Υπόσχονται οι Παργινοί δια να φιλάξουν και εις ταν αιώνα τον έσπειραν άκρων πίστεν και υποταγήν εις το Υψηλόν Δοθλέτι, και παρακαλούν το έλεος της Κραταλάς Βασιλείας δια να τους επικυρώσει τα ανωτέρω προνόμια με ἔγγραφον βασιλικόν προσκυνητῶν ορισμόν με την υπογραφήν και αρραγύδα του ο υπόλοτας Αλή Παιώνιος Βιρέντης μας ως από μέρους του υψηλού Δοθλετίου πληρεξόδιος, και πηείς οι Βεκίλιδες της Πάργας, όπου με τον Πανερέστα-

τον Μητροπολίτην Ἀρτῆς, αξέλοπτον εγγυητήν των ανωτέρω, ήλθομεν από την τόπου μας την Πάργαν πληρεξόδιο δι' αυτό ταύτο, και εβεβαιώσαμεν τα ίδια κεφάλαια με τα τελευταία μας δια διηγεκή ένδει. Ήταν και αναδίλεισαν. Ήρος τούτοις υποσχόμενα τόρα και δια πάντοτε νεγκρίζαμεν τους εχθρούς του υψηλού Δοθλετίου δι' εχθρούς ιδικούς μας (υπονοοει τους Σουλιώτες) και με την δύναμιν όπου έχει ο τόπος μας, να τους κυνηγούμεν και με κανέναν τρόπον να μη τους ζυγίλυμεν εις το σύνορα μας, ούτε να τους δίδουμε βοήθειαν.

Πρέβεζα 30 Οκτωβρίου 1798.

Τ.Σ. Αλή Παιώνιος

Ιγνάτιος ο Μητροπολίτης της Ἀρτῆς Βεβαιώ (ως διορισμένος και από τη δύο μέρη δια τον συμβιβασμόν των ανωτέρω.

Νικόλαος Πετζάλης βεβαιώ τα άνωθεν, Πανταζής Βασιλάς βεβαιώ τα άνωθεν, Δημάκης Δεσήλος Μάστροκας βεβαιώ τα άνωθεν, Αθανάσιος Δεσήλος Πάντζας βεβαιώ τα άνωθεν,

Μετά την υπογραφήν της συνθήκης οι συντηρούσαντο της Πάργας επέστρεψαν εις την πατρίδα τους.

Ο Αλής, τώρα, περιμένων εις μάτιν απάντηση πάς και οι λοιποί προύχοντες της Πάργας θα επικυρώσουν την επιβληθείσα απ' αυτόν συνθήκη, και μη λαβήν τοιαύτην, γράψει προς τους εν Πάργα τέσσερας επιτρόπους την εξής επιστολήν, που δημοσιεύσαμε στο επόμενο χριστανιό.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

του ΟΔΥΣΣΕΑ ΜΠΕΤΣΟΥ, δάσκαλου

A. ΕΙΣΑΓΟΓΗ.

Μας είναι γνωστό ότι στη χερσώνησο Σκωριδάκι Πρέβεζας λειτούργησαν στο παρελθόν δύο μοναστήρια, που τελέντων στο όνομα το μεν πρώτο των ΑΓΙΩΝ ΑΙΓΑΙΟΝ το δε δεύτερο της ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΑΣ. Το ένα βοσκόταν κοντά στο όλλο. Σύζονται σήμερα οι νοοί τους και ερείπια μικρών οπλιτών τους. Δε γνωρίζουμε από πότε άφοισαν να λειτουργούν. Το μόνο που ξέρουμε είναι ότι από την ίδρυση των οικισμών Αγίου Θωμά και Αγίας Τριάδας - Νεοχωρίου υπήρξαν οι νοοί τους και ενοριακοί(1) τούτων. Και η ίδρυση αυτών (των οικισμών) συμπίπτει μάλλον με τη διορέα των Ενετών το 1727 στους Κονεμένους μέρους της χερσονήσου Σκωριδάκι σ' ανταποιηθή της πολεμικής προσφοράς τους, για την επανεγκατάσταση τούτων στην Πρέβεζα. Υπήρχε, λέγο πιο πάνω απ' εκεί που είναι χτισμένη από τους Κονεμένους η εκκλησιά του Αη - Γιώργη - Σκωριδακίου, χωριό, που λεγόταν "Τεμπρόφα", όπως μου είλαν κάτοικοι του Αγίου Θωμά, το οποίο, επειδή έπεφτε μέσα στο χτήμα των Κονεμένων, αναγκάστηκε να φύγει, και άλλοι μεν κάτοικοι του κατοίκησαν σε μοναστηριώσους χώρους του ενός μοναστηριού και άλλοι στους τέτοιους του όλου.

Τα μοναστήρια, πάντως, αυτά θεωρούνται ανέκαθεν ως τέτοια της Πρέβεζας. Για τούτο και οι οικισμοί που δημιουργήθηκαν, όπως παραπάνω είπαμε, κοντά ή μέσα στα κτήματά τους, υπάρχουνται (και υπάνονται μέχρι σήμερα) στη χριστιανική κοινότητα της Πρέβεζας. Όλα τα μοναστήρια των υπόδουλων στους Τούρκους περιοχών διοικούνται από Ηγουμενούς μονιμούλλα. Το σύστημα όμως τούτο άλλαξε με την έκδοση από το Σουλτάνο, ύστερ από υπόδειξη των φίλων του Αγγλών και Γάλλων (κατά τον Κρηταϊκό πόλεμο), του διατάγματος Χέττη-Χουμαγιούν. Τούτο υποχρέωσε την Εκκλησία, σε γενικές γραμμές, να διοικούνται και τα μοναστήρια της όπως οι ενοριακές εκκλησίες, από επιτροπές λαϊκα μοναστήρια της όπως οι ενοριακές εκκλησίες.

κών, στις οποίες θα μετείχε μόνο ο Ηγούμενός τους ως Πρόεδρος. και τα πλεονάζοντα εισοδήματά τους θα διατίθενται για φιλανθρωπικούς σκοπούς στις γύρω χριστιανικές κοινότητες, κατά την γνώμη των Επιτροπών του. Βέβαια οι Επιτροπές αυτές έπρεπε να ήταν αιρετές και να υπόκεινται σε πράξεις τους στην εποπτεία και τον έλεγχο μέσω άλλης επαρχιακής επιτροπής, αιρετής κι αυτής, που λεγόταν Δημογε- ροντία, στην οποία μετείχε ένας κληρικός ο εκδότος Μητροπολίτης της επαρχίας ως Πρόεδρος.

Αλλ' ενώ ο Σουλτάνος με τη μεταρρύθμιση αυτή στη διόίκηση της Εκκλησίας πίστευε ότι οι λαϊκές επιτροπές θα σπαστολήσουν τα εισοδήματα των μοναστηριών σε επουσιάδη φιλανθρωπικά έργα κι έτσι θα αποδύναμωσε οικονομικά την Εκκλησία, συνέβηκε το αντίθετο. Οι Επιτροπές των μοναστηριών και οι Δημογεροντίες, με την ορθή καθοδήγηση των Ηγουμένων και κύρια των Μητροπολιτών τους, υπήγαγαν στην πρώτη σειρά των φιλανθρωπικών έργων τη διάδοση της Παιδείας και τη, μέσω αυτής, καύλιέργεια του εθνικού και θρησκευτικού φρονήματος. Και με την ενίσχυση της Παιδείας με τους μοναστηριακούς πόρους είχαν θεωρηθεί αποτελέσματα. Βρθανών σε σημείο, μάλιστα, πολλές επαρχίες, μεταξύ των οποίων και δύο του Νομού μας {Πρέβεζας και πρωπαντός Φιλαππάδας} να δημιουργήσουν τέτοια εκπαίδευση, που θα τη ζήλευαν και οι πιο πλούσιες επωαχίες της τότε ελεύθερης Ελλάδας. Και τούτο δεν είναι υπερβολή. Θα έχουμε την ευκαιρία σ' όλα, αργότερα, δημοσιεύματά μας να το αποδείξουμε. Συγκεκριμένα οι Μοναστηριακές Επιτροπές που εξέλεχαν οι ενορίες της Πρέβεζας για τα παραπάνω Μοναστήρια με την έγκριση της Δημογεροντίας της Πρέβεζας μόλις το διάταγμα του Σουλτάνου Χάττι Χουσαΐγιουν μπήκε σ' ειφαρμογή, κράτησαν σ' αυτά μόνο των Ηγουμένων τους με ετήσιο μισθό, ανέλαβαν δε αυτές και τη συντήρηση των οικοδομημάτων τους και τη μισθοδοσία του υπρετικού τους προσωπικού, και όλα τα περιστεύματα των εισοδημάτων τους έδωσαν στην Βιφρεία του κλεισμένου από τρετίας Ιαρθενογάληγιου της Πρέβεζας για την επανολειτουργία του. Και το επέτυχαν με πολύ καλύτερους όρους.

Της πρώτης εκείνης Μον. Επιτροπής των Αγίων Αποστόλων, που ήταν πολύ πλουσιότερο από το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας, διετέλεσε Τα-μίος ο πολύ δραυτήριος και εγγράμμωτος Παναγιώτης Μαζιάτης, γι' αυ-τό και πολλά έγγραφά της σάθικαν στα κατάλοιπά του, που τυχαία βρί-σκονται σήμερα στα χέρια μας. Κι έτοι είμαστε σε θέση να παρακαλου-θήσουμε μέσα απ' αυτά όχι μόνο το τί πρόσφεραν στην εκπαίδευση των θηλέων της Πρέβεζας, τα χρόνια εκείνα τα παραπάνω μοναστήρια της, αλλά και μερικά άλλα βέντα, που υχειτίζονται με το κοινωνικό έργο τους, τα περιουσιακά τους στοιχεία και τις τελευταίες ημέρες της ζωής τους, που θυσιώθηκε, όπως από τα έγγραφα συμπεριλήνεται, στον λερό Βασιλίου της εκπαίδευσης των κοριτσιών της πόλης μας." "Αναλύμαστης παιδείας των θηλέων" της Πρέβεζας.

Β' ΕΠΤΑΓΛΩΣΣΟΥ ΤΟΥ ΠΙΘΕΙΖΕΣΟΥ.

α) Όσα έχουν σχέση με τα πριν του 1856 περιστατικά ή προβλήματα
Εγκαίρως πούτο

Λόγος διαφορών δύο χριστιανών, με τη μεσολόγηση του Ιησούς και την απόδοση της Αγίας Εκκλησίας στην προβλεπόμενη περίοδο προτάσεων.

Αγ. Αποστόλεν. Τηρούμε, όσο μπορούμε, την ορθογραφία τους, εκτός α-
πό τα πνεύματα και τον τονισμό τους.
— 1828, Απριλίου 3 Πρέβεζα

Την σήμεραν ευμάρτυρσαν τα παρόντα μέρη, από το ένα μέρος ο ενδιημότας ηγούμενος, Πλαγκράτιος από αγίους αποστόλους, και από τό αλλο μέρος η Ταϊσούλαι ποτέ Φραντζέσκου, επειδή και να είχε η γυνή μίαν διωροφάνι με τον ποτέ νικολόν πλεκκόνεν, τίν σήμερον εξεστάσθη (;) με τον άνοθεν πηγούμενον και κράξε (;) τους πληρωμένη και ευχαριστημένη, και καμίαν άλιν διωροφάνι πλέον δεν έχει από του νυν και εις το εξής από τον ποτέ νικαλόν, και ηγούμενον δαι κάθιε απιόλετον, βεβαιωμένον από έτερον, μην ηεεύροντας να γράψει δαι όνομά της και εις μαρτυρίας.

νηκολάς καρακαντάς Βεβεόνια δηκέωμα της μητρός μο^ν
τρανουός παναγιότες (), μαρτυρό
Σπύρος Καλαμπόκης έγραψε το παρόν και μαρτυρώ^ν.

Ἐγγράφο δεύτερο.

ΝΟΚΛΟΩΤΗΡΟ ΜΥΛΟΥ, ΠΟΥ ΑΝΙΚΕ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ

"Δια του παρόντος γράμματος επιμεμνίσον τα παρόντα μέρη, το ένα μέρος οι κύριοι προσύμμενοι ανανίας λγίων αποστόλων, και θεόκλητος αγίας Πελαγίας και συντροφίαν, και το άλλο ο Γεώργιος σιλαμαντάς από παντάναφαν ως κάτωθε: Τον μύλον ληθιάς⁽¹⁾, οπού εξουσιάζουν οι ηγέθεντες προσύμμενοι και λοιπή συντροφία, τον έδωσαν του Γ: να τον επιστατήσῃ και δουλεύσῃ τα δύο μάτια του μύλου, δια χρόνον ἔναν, νουμ. Ι., και από όσον βγάλουν τα δύο μάτια του μύλου τόσον γρούσα καθές και γένημα να γίνουν τρίτα μερίδια, τα δύο να πάρουν οι προσύμμενοι και συντροφία, και το ένει να πέρνη ο Γεώργιος μύλονάς. Κει υπόσχεται ο ηγεθείς Γεώργιος, όσα ἔξοδα χρησιμεύσουν εις ὅλον το διάστημα του χρόνου τόσουν δια κάνουλαις, καθές δια λιθάρη, είτε δια αυλάκια, ή δέση, και δια το τζιατέ⁽²⁾ σκεπτίς, και ότι ἄλλον ἔξοδον, όλλα αυτά να είναι εις βάρος του Γεωργή μύλονά, χωρὶς να ενέχονται ούτε εις λεπτόν οι προσύμμενοι και συντροφία τελείως, υπόσχετε ο γεώργιος να δῆμη κάθε μήνα προς τον κυρ Ανανίαν καθαρόν λογαριασμόν με βάρος συνειδήσεως του. Και ότι παρόπονον κάμουν οι αλεοματαρέος ή διά ἐλειψιν, ή ἄλλον τι, να αποκρίνεται ο μύλονάς χωρὶς παραμήκραν ζημείαν του μύλου, και εάν φανεροθῇ ο μύλονάς ότι ἔκαψεν καμέλαν αδικίαν εις την συντροφίαν, να ήθελε αποκρίνεται εις ότι ευρεθή εύλογον από δύο τιμέσιν ανθρώπων. Και ακόμη αν ο μύλος χαρομερήσῃ από ἐλειψιν του μύλονά και γίνη ζημείαν να αποκρίνεται ο μύλονάς, και δια όλαι ούτι υπεσχέθη ο γεώργιος, αν κάμη καμίαν ἐλειψιν υπόσχεται και εγγυητής να αποκρίνεται ο Γιαννάκης ζαμπέτης, ξεκαθαρίζειν ότι αν η κυρία αγγελκή⁽²⁾ δεν μένη ευχαριστημένη εις την παρούσαν συμφωνίαν το μερίδιόν της ως το οικονομήση όπις αυτή θελει και ούτως έγινων δύο παρόμοια βεβαιωμένα πάρα τεν ιδίων και υπό μαρτυρίας.

ΔΙΟ ΕΝΘΕΛΕΙΝ ΚΑΙ ΕΠΟΡΘΕΙΝ

1852 Οκτωβρίου: 20: πρέβεζα

ο γηόργης μυλονές υπόσχομε τα δνούθεν και βεβεού

γιαννάκης ζωπέτις εγγρούματα ος άνοθεν

Χαράλαμπος λαΐνας μαστηρόν

Γεώργιος Παπακόσταμου ἑγρούματα και μαρτυρίου".

(Φέρεται στα νότα του επιγραφή: "Το κοντράτο της ληθιάς, αριθ. 19". Λούδια στην αρχή επάνω την επιγραφή: "Ἐις ἔλειψιν βασιλεικού χαρ - τοσίου", που σημαίνει ότι δεν είχαν να κολλήσουν τουρκικό (βασι - λικό) χαρτόσημο).

Με αφορμή την έκρηξη το 1853 του Ριζοτουρκικού ή Κρηταϊκού πολέμου, στις υπόδουλες ακόμα στους Τούρκους περιοχές της Ήπειρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας ξέσπασαν επαναπτώσεις. Τότε ο ηγούμενος των Αγίων Αποστόλων Ανανίας Λεκατούς κάλεσε τον Πρόξενο της Αγκίστης Σάνδερς και του παράδωσε το αρχείο, τα πράγματα και τα οικήματα του μοναστηρίου κι εκείνος, αφού τα κατάγραψε, ἐκλεισε μέσα στα τελευταία όλα και σφράγισε με τη σφραγίδα του τις κλειδαργύλες τους. Αυτό ήταν αρκετό για να μη τα λεηλατήσουν οι Τούρκοι, που είχαν συνήθεια να πλιατσικολογούν τις εκκλησίες και τα μοναστήρια των Χριστιανών σε έκρυμμα καταστάσεις. Δεν ξέρουμε αν τούτο ο Σάνδερς έκανε ανιδιοτελής ή με αμοιβή. Ήπέντος μας είναι γνωστά τα φιλελληνικά του αισθήματα από άλλες του ενέργειες, που άλλη φορά θα δημοσιεύσουμε. Στο μεταξύ πέθανε (το 1856) ο Ανανίας και ηγούμενος των Αγίων Αποστόλων έγινε ο αδερφός του μοναχός Κύριλλος, ο οποίος, δύτικον τον Απρίλιο του 1856, ηρέμησεν τα πράγματα στην περιοχή μας, πήγε με την Επιτροπή του Μοναστηρίου της Πρέβεζας και παρέλαβε όσα ο αδερφός του είχε παραδώσει για σφράγιση στον παρεπόμενο Σάνδερς με πριτοκόλλο, που σώθηκε στο αρχείο του Π. Μαμμάτη.

β) 'Οσα έγγραφα έχουν σχέση με την ύστερη' από το 1856 λειτουργία του μοναστηρίου Αγίων Αποστόλων.

'Έγγραφο τρίτο:

"Καταστιχον των κειμηλίων τε και εγγράμμων της εν Σκαιρίδοκιώ Ιερούς Νοτίς των Αγίων Αποστόλων, ὅτενα κατ' αυτάς προχειρισθείς Ηγουμένος της Ιερούς αυτῆς Μονής Κύριλλος Λεκατούς παρέλαβεν εις διαχείρισιν του παρά του εντούθια Βρεττανικού Προξενείου, και εκείνων των κινητών και ασεινήτων αυτής κτημάτων, όσα ευρέθησαν εις αυτήν ανήκοντα.

Γράμμα, χρονολογούμενον την 12 Σεπτ. 1842 των οδεύμάρων Ιδρίδη και Μουχτάρη Παιδίων του Αζήτ αγά Γκιζουτάρη (:) "δια τον μώλον της Αιθιας, αριθμούμενον, υπ' αριθμ. I.

Συμφωνητικόν της 14 Σεπτ. 1851 δια οκτώ μελίσσια.

Αντίγραφον διαθήκης της γυναικός Βασίλικας, συζύγου Σπόλην Λευκαδίου και θυγατρός Αναστασίου 17υκή, χρονολογούμενός την 1ην Μαΐου 1834, υπ' αριθμ. 3.

Αποβετικόν της Αγία Μαύρα της 17 Μαΐου 1832, ότε ο ποτέ Ανανίας Λεκατούς ἐλάφε τάλληρα 50 από την γυναικά Παρασκευήν Ιαν.

Έγγραφον της πρώτης Νοεμβρίου 1810, δια του οποίου ο Μουχαμέτ αγάς του Μοναστηρίου επώλησε τον τόπον του μόλου εις τα μοναστήρια Πελαγίας και των Αγίων Αποστόλων και Καπετάν Γιαννάκη Γε-

Γράμμα της 3 Οκτωβρ. 1853 περί αγελαδίων του μοναστηρίου των Αν. Αποκτόλων, υπ' αριθμ. 6.

Εν δευτέρῃ περί εξόδων, υπ' αριθμ. 7.

Γράμμα του Μουχαρέμη του Χαυτέρ αγά την 17 Μαρτίου 1842,

δια τον εν Λιθιά μώλον του Μοναστηρίου, υπ' αριθμ. 8. Υποσχετικόν του Γεωργίου Κοντογιάννη της 7 Αυγούστου 1853 δια τον μπότζον του ασπτίου του, απέναντι τοποθεσίας του Μοναστηρίου, υπ' αριθμ. 9.

Τουρκικόν πληλητηρίου δια τους ελαιώνας του Σερδενέ, αριθμ. 10.

Ο μολογία του Γιάννη Μαργαρένη δια γράσια 150 την 31 Μαρτίου 1825, υπ' αριθμ. 11.

Ο μολογία του Σπύρου Λευκαδίου δια γράσια 290, μηνόλιο - γνωμένη την 1ην Οκτ. 1833, αριθμ. 12.

Ο μολογία του Μαρομάτη Γεροβράκου την διην Μαΐου 1832, δια κολονάτα 12, υπ' αριθμ. 13.

Αντίγραφον συμβολαιογραφικού πληλητηρίου την διην Μαΐου 1840 δια 10 στρεμμάτων χωράφι, αγορασθέν από Νικόλαον Ζαλογκίτην, υπ' αριθμ. 14.

Αντίγραφον Συμβ/κού πληλητηρίου της 9 Απριλ. 1829, διεν οικόπεδον, πληθέν υπό του ποτέ N. Ζαλογγίτη, υπ' αριθμ. 16.

Αντίγραφον Συμβ/κού Πιλότηριον της 2 Μαρτίου 1839, δια τον ελαιώνα Δημ. Σερδενέ, αριθμ. 17.

Εν συμφωνητικόν της 1ης Ιαν. 1854, δια 25 συγλάδια του Μοναστηρίου, αριθμ. 20.

Ιδιωτικόν έγγραφον της 10 Μαρτίου 1836, δια χωράφι του Μοναστηρίου, αριθμ. 21.

Αντίγραφον Συμβ/κού πληλητηρίου της 30 Απρ. 1848, διεν χωράφι του Μοναστηρίου, υπ' αριθμ. 22.

Αντίγραφον Συμβ/κού εγγράφου της 3 Ιανουαρίου 1828, διεν αγοράριν ενός ασπτίου του Μοναστηρίου, αριθμ. 23.

Τουρκικόν πληλητηρίου, δια το εργαστήρι, αριθμ. 24.

Αντίγραφον διαθήκης της 23 Δεκ. 1830 της Ελένης χήρας Γερέως Ιαΐννου, θυγατρός Ιεράστου Τσομάκα, αριθμ. 25.

Αντίγραφον συμβ/κού εγγράφου της 24 Νοεμβρ. 1792, αριθμ. 27.

Αντίγραφον συμβ/κού εγγράφου της 7 Δεκ. 1791, αριθμ. 28. "

" " " 17 Αυγ. 1803, αριθμ. 29.

Αντίγραφον Διαθήκης Ηγουμένου Παγκρατίου της 18 Ιαν. 1832, υπ' αριθμ. 30.

Ο μολογία Γεωργίου Σταμουλάκη της 4 Ιουνίου 1853, δια κολονάτα 11, αριθμ. 31.

Ο μολογία του Χρίστου Γιώτη δια γράσια 340 της 15/27 Οκτ. 1848, αρ. 32.

Ο μολογία του Βασιλείου Κιτσίλη, δια γράσια 230, Φεβρ. 1844, αριθμ. 33.

Ο μολογία του Κότση Μόντου, δια κολονάτα 6, της 25 Μαΐου 1844, υπ' αριθμ. 34.

Ο μολογία του Δημήτρη Βαρδούλα δια γρόσια 60 της 9 Μαΐου 1842, αριθμ. 35.

Ο μολογία του Κεν. Λιόντου δια γρόσια 80 της 10 Ιαν. 1852, αριθμ. 36.

Ο μολογία του Αχμέτ Καραμπέτου⁽³⁾ δια γρόσια 330, της 15 Ιουλίου 1853, αριθμ. 37.

Ο μολογία Αϊκ. Λάμπρου δια γρόσια 200 της 30 Μαΐου 1844, υπ' αριθμ. 38.

Έγγραφον λατινιστική περί του Ιερού Μοναστηρίου Αγ. Αποστόλων, υπ' αριθμ. 39.

Δικαστική πράξης της 28 Ιανουαρίου 1791 Ιταλιστί, υπ' αριθμ. 40.

Άντι γραφον Συμβ/κόν της 2 Ιουνίου 1827 δια ένα ελαιώνα του Μ/ρίου, αριθμ. 41.

Άντι γραφον Συμβ/κόν της 8 Οκτ. 1827 δια ένα ελαιώνα αριθμ. 42.

Έγγραφα δύο το μεν Ιταλιστί της 10 Ιανουαρ. 1796, το δε Ελληνιστί της 1ης Οκτ. 1795, αριθμ. 43.

Έγγραφον λατινικόν της 4 Ιουλίου 1759, αριθμ. 45.

Διαθήκη Χριστοφόρου Ιερομονάχου, της 4 Ιουλίου 1754, αριθμ. 46.

Έγγραφον δια τον μόλον του Μον/ρίου της 23 Σεπτ. 1790, αριθμ. 47.

Έγγραφον ιδιωτικόν της 11 Αυγούστου 1797, περί χωραρίων του Μοναστηρίου, αριθμ. 48.

Έγγραφον Ιταλικόν του 1722, αριθμ. 49.

Γράμμα του ποτέ Ανανίου Ιερομονάχου της 28 Απριλ. 1806, αριθμ. 50.

Γράμμα του Κολού Ρούμπου της 28 Σεπτεμβρ. 1787, δια τον μόλον του Μον/ρίου, αριθμ. 51.

Έγγραφον πέρι του Ι. Μον/ρίου του Κάστα Καρύδη, την 1ην Απριλίου, αριθμ. 52.

Έγγραφον Ιταλικόν της 31 Ιουλίου 1793, αριθμ. 53.

Έγγραφον ιδιωτικόν της 10 Μαΐου 1805, αριθμ. 54.

Γράμμα Γεωργίου Κονεμένου, σγνώστου χρονολογίας, υπ' αριθμ. 55.

Άντι γραφον Συμβ/κόν της 9 Οκτ. 1824, δια ελαιώνα Μον/ρίου, αρ. 56.

Άντι γραφον Συμβ/κόν της 16ης Ιανουαρίου 1854, περί αλλαγής ελαιώνος με τον κύρον Σπυρίδωνα Κονεμένου, αριθμ. 57.

Τουρκικόν χοτζέτι, περί του αυτού αντικειμένου, αριθμ. 58.

Έγγραφον της 3 Σεπτ. 1793, δια μόλον του Μον/ρίου του ποτέ Ιερομονάχου Ανανίου, αριθ. 60.

Έγγραφον Ιταλικόν περί του Μοναστηρίου της 8 Ιουνίου 1740, αριθμ. 61.

Εξ οιραλητικόν της Ταυτίας ποτέ Φραγκίσκου της 3 Απριλ., 1828, με τον ποτέ πνιγμένον Παναγίτιον, αριθ. 62 [Τούτο αθηκε στο αρχείο Π. Μαζαράτη, είναι το πρώτο έγγραφο που δημοσιεύεται].

Έγγραφον ακτερίστεως χωραρίων της 5 Οκτ. 1793, αριθ. 63. νος, αριθ. 64.

Έγγραφον ιδιωτικόν της 6 Μαρτίου 1792, περί του Μον/ρίου της 10 Οκτ. 1794, αριθ. 67.

Άλλο έγγραφον της 21 Φεβρ. 1806, αριθ. 68.

Έγγραφον περί του μόλον του Μον/ρίου της 4 Νοεμβρ. 1810, αριθμ. 70.

Εν κανδίλι ασιμένιον, ένας σταυρός χρυσούς, εν θυμετόν ασημένιον, εν σαμουντάνι ασημένιον, εν θυκάριον μαχαίρου αργυρούν, εν φέρον λάπτης (;) αργυρούν, αήμη διάφορον λιτρών τριέν και ουγγιών, εν ωφάριον, τέσσαρας ποδίας μεταξιτάς, μέσαν ποδίαν σταυρό - νήν, μία άλλη ποδία, μία καθιέρωσις, εν σινδόνι δια φελόνι μεταξιτάν, εξ πήχεις, τέσσαρα κυριακοδρόμια του Θεοτόκη, εν τετραπλήγε - λον, εν βιβλίον θεωρία Θρόδοδος Θεολογική, μία εικόνα θεοτόκου, εν ωρολόγιον τοίχου, δύο φορέματα το εν μεταξιτάν, το δε φουστάνι, εν σινδόνι παμάδη (,), εν υμπρίκι, εν μαγκάλι, μία καυπονέλα, δύο στατέρια το εν μικρόν και το άλλον μεγάλον, εν λεγένι, εν στρώμα νεμάτον με μαλλιά, εν προσκέφαλον, δύο ταλάρους, δύο μικρά κλούπια, εν κυλίμι, τέσσερα χεράμια, τρία προσκέφαλα, επτά σοσκία, μίαν κασσόλαν εσφραγισμένην παρά του λιγγικού Προξενείου και εμπερέχουσαν τα άγια λεύψανα της Μονής, εν ποσόν βιβλίων εκκλησιαστικών, ενδό - ματα ιερατικά όλα παλαιά και σευκαπομένα, συντατόμενα εις τρία φε - λόνια, τρία στιχάρια, τρία πετραχίλια και μίαν ζώνην χρυσοκέντητον μερικά έγγραφα τζελεπιών, υμόρων, εξόδων ελαιών, σπαντά εξαρτήσιμα - να, και δύο ομόλογα, το εν Βασιλείου Καρατσούνη 15 Φεβρ. του 1845 δια γρόσια 120, το δε άλλο Στάθη θανατούντη από Φλάμπουρα Ιουλίου 28 του 1839 δια γρόσια 75. Εις μπάκιος, περιέχον μερικά εκκλησια - στικά βιβλία και μερικά πλάτα, εν αμπάρι δια γέννημα, πέντε τεύχα μικρά και μεγάλα, εν κακάβι μεγάλον, δύο ταβάδια, τέσσερα κομμάτια χολικιμάτων παλαιών, τέσσαρες τέντζερες, εν μικρόν κακάβι, εν τυγά - νι, εν τακιέρικον κωνόκοντων χωρίσιν, ες πιάτα, φανάρια και άλλα. Πρόβατα μεγάλα το καθημερινήν χρήσιν, ες πιάτα, φανάρια και άλλα. Πρόβατα μεγάλα το δύον 63, εξ αυτών γαλάρια 58 και αρνιά 36. Γίδια οκτώ, έλαιατ εις το σύνορον του Κοσπετίνη ρίζαι 101. Όμοιατ εις το Αχούρι, ρίζαι 176, εις τα κανελάκια ρίζαι 178. Εις τα κουκουρίκια ελαιατ ρίζαι 176, εις τα κανελάκια ρίζαι 108. Σύνολον 669. Ένδεκα αγελάδες, 106, εις το Μοναστηρίον ομοιατ 108. Σύνολον 669. Ένδεκα αγελάδες, 106, εις το Μοναστηρίον ομοιατ 108. Σύνολον 669. Κύριλλος Ιερομόναχος λεκατός θιακήσιος".

Στο παραπάνω Κατάστιχο των εγγράφων και περιουσιακών στοιχείων της Μονής συμπλήρωσε ο επίτροπος Παν. Μαζαράτης τα εξής:

"1857, 8/βρίου 10, ελαίαι ρίζαι εις αυλάκια αφιερωθείσας παρό
Γεωργίου Χάτζου με συμβόλαιον εις πρόξεις Χρ. Α. Γερογιάννη κλπ.
1858. Μαρτίου 1, Φοράδα 1, από κ. Σπυράκην Κονεμένον αγορασθείσα.
1858. Οκτ. 1. Πύδια 4. ηγορασμένα. - 1860, 8/βρίου 25, γίδια 48,
αγορασθείσα. Σύνολον 42".

Σχολιάζοντες το παραπάνω έγγραφο μεταξύ άλλων μαθαίνουμε και δυο άλλα ονόματα πηγουμένων της Μονής Αγ. Ιωστόλων. Ο προ του Κυρίλλου λεγόταν Ανανίας Λεκατός (αδελφός του) και ότι κράτησε το μοναστήρι σε πολύ καλή κατάσταση από το 1832 μέχρι του ξαρνικού του θανάτου, που συνέβηκε στις 21 Νοέμβρη του 1855, μετά τη συμμετοχή του στη γιορτή του Αγ. Κων/νου Πρέβεζας. Προ του Ανανία ηγούμενος υπήρξε ο Παγκράτιος άγνωστο από πότε. Δε γνωρίζουμε αν τ' άλλα ονόματα αναφερόμενων το ένγραφο αυτό λερομονάδων είναι ονόματα πηγουμένων της. Τον Ανανία διαδέχθηκε ο αδελφός του Κύριλλος, που και άλλογράψματος και σπάτολος και απείθαρχος στις εντολές της Δημογεροντίας και της Μ.Ε. του μοναστηριού ήταν. Τον εξανέγκασαν να παρατηθεί το Σεπτ. του 1862 από την πηγουμενία και να φύγει, χωρίς να δώσει σχεδόν τίποτε απ' όσα έπρεπε να δίνει το Μοναστήρι του για το Παρθενεγγενελό της Πρέβεζας.

Αλλά οι δούμε τι γράφουν δοα σχετικά έγγραφα σώθηκαν στο ίδιο παραπάνω αρχείο. Όταν ο π. Ανανίας πέθανε σε σπίτι του μοναστηριού στην Ηρέβεζα, η Μ.Ε. πήγε και, ακρού καταμέτρησε τα πράγματα που ε-
κεί θρήκε, αφρόγυλος το σπίτι κι ύστερα έκανε το ίδιο και στο μονα-
στήριο, στις 2-6-1855. Σύνταξε και κατάστιχο. Είναι σχεδόν παρόμοιο
μ' όσα περιέχονται στο παραπάνω κατάστιχο έγγραφοι και τιμαλφή, που
φέρουν το Προξενείο της Αγγλίας και γι' αυτό είναι περιττό να το ε-
παναφέρουμε. Είναι, όλωστε, τούτο και ανυπόγραφο. Την καταγραφή έ-
κανε ο Αθανασιάδης.

Ας δούμε πρώτα το διεριστήριο του Κύριλλου ως ηγούμενου της γράφει:

Ἐπειδὴ χρεῖνται η εντάσθι κατά το Σκαφιδόξι Ιερά Μονή των Αγίων Αποστόλων ἐνεκαὶ του θανάτου του Ηγουμένου αυτῆς οσιωτάτου Αναγιου Λεκοτού, συμβάντος εἰς την πόλιν τούτην την 21ην Μαΐου τελευταίου, καὶ ἐπειδὴ πρὸς ὄρθην διαχείρεσιν των κτημάτων της Ιεράς αυτῆς Μονῆς καὶ Θεοτρεπτή Κυβέρνησην αυτῆς κατά τους Ιερούς Κανόνας των θεοφόρων της Ανατολικής Ορθοδόξου του Χριστού Εκκλησίας πατέρων αποτελεῖται να διορισθῇ εἰς διάδοχος αυτού τερψιμένος σῆμερον εν τα Αρχετυποτάκη τούτῳ καταστῆματι τη γνάμη καὶ συνεναίσει των προκόπων πολλάτων Πρεβέζης ενεκρίθῃ καὶ εὑπέρισθη παρά του Σεβ/του Μητρ/του Ἀρτης Κυρίου Συμφρανίου ως πυούμενος της Ιεράς αυτῆς Μονῆς ο δούλος Ιερομάναχος Κύριλλος Λεκοτούς, προχειρισθεὶς εἰς το υπέρτιμον της Ιεροσύνης αἵλιμα παρό της ιδίας αυτού Σεβ/τος, ως διαμένων εἰς την πόλιν τούτην¹ ούτος λοιπόν αναλαμψάντι την διαχείρεσιν καὶ κυβέρνησην της Ιεράς Αυτῆς Μονῆς, ως ανωτέρω, παραδέχεται να πρήσῃ οπαρασκευαστούς καὶ αμετακλήτους μηνίν² ἀντεμβάνεις την

Αν. Ο Ιερομόναχος Κύριλλος υπόσχεται να καλλιεργήσει τα κτίματα της

Ιεράς ταύτης Μονής, συγκείμενα εις ελαιόδενδρα καὶ λοιπά κατά τοι-
διαίτερον περὶ τούτου κτηματολόγιον αναλόγως του εισοδήματος της
Ιεράς Μονής.

Βον. 'Όταν τα κτήματα τούτα αναλαμβάνουν ο Γερομόναχος Κ. υπό την διαχείρισή του, υπόσχεται για τηρίση δια παντός ανέπομπα και ανεπιδυτικα-
στα εκ της Ιεράς Μονής. ιηδέν των ακινήτων κτημάτων δυνάμενος πώ-
λητε επί συδεμία προκύψει να πωλήσῃ ή υποχρεώσῃ δι' υποθήκης ή άλλου
τοιούτου δεσμού συμμάχως και με τον Κλον (24ον) κανόνα της Δης
ΟΙΚ/κής Συνόδου, διακελεύοντα "τα έσται καθηρευθέντα Μοναστήρια κα-
τά γνώμην επισκόπου, μένουν εἰς το διττοκές Μοναστήρια, και τα α-
νίκοντα αυτοῖς πρέγυμοτα ιριδέστεροι, και μηκέτι γίνεσθαι ταῦτα κο-
μικά κατοικία, τους δε συγχωρούντας τούτο γενέσθαι, υπόκεινται
τοῖς των κανόνων επιτιμίοις".

Μάλιστα ο Ιερομόναχος Κύριλλος υποχρεούται να επαυξάνῃ ταῦτα δια τῆς κοδικεργείας, των κόπων και ἰδρύτων του, ως ολοσχερώς αἱρέτω μένος τη Ιερά αυτή Μονή. Ταν δε κτημάτων της μεν γονήν (;) θέλει πο λεί εἰς απάντησιν των αναστορεύκτων αναγκών της Μονής, τα δε κερά λατα αυτών υπόσχεται να τηρή δια παντός ακέραια και ανέπονα δια νέ αν εξ αυτών επησίως γενομένων, και δύον το δυνατόν κατ' ἔτος νι ε παυξάνη αυτά, εννοούμενος απῆλθαμένος πάσης ευθύνης, ότε εκ τίνος φυτικής αιρομήτις ήθελεν το πλείστον ή το όλον αυτών δυστυχίας αιρεν οθεί και εκλείψει.

Γον. Όλα τα περί των διάφορων κτημάτων της Ι. Μονής έγγραφα, ως απεγράψησαν παρά του Βρεττανικού τούτο Προξενέου, μετά τον Βόνιτον του ηγουμένου Ανανίου, έλαβεν ο Γερουχος Κύριλλος, οποία υπόσχεται να διαιρυθήτῃ οιφολίας ως κόρην οιφολιού, ως κατά πάντα ανεγκαία προς την Ιεράν Μονήν, νομιζόμενος υπεύθυνος δια πάσαν απώλειαν ή οιαδήποτε φθοράν αυτών, εκτός μιας ακατεμαράσσου περιστάσεως. Δον. Ο Ιερομόναχος Κύριλλος υπόσχεται να δίδη εκ την εκσοδημάτων της Ιεράς Μονής κατ' έτος, προκαταβολικώς, καθ' εξαμηνίαν, προς τους επιτρόπους του συσταθέντος σχολείου των κορασίων γρόσια τουρκικά χίλια πεντακόσια, ήτοι 1500, ὀνει συδεμιώς προφάσεως, ως χρήσιμα εἰς την κατά θεόν αναστροφήν του γυναικείου φύλ(λ)ου των ορθοδόξων της πόλεως ταύτης, υπέρ του οποίου καὶ οἱ ἄλλοι ενταῦθα Ιεροὶ Ναοὶ ευαφέστως συνεισέμερον. Ωσαύτως υπόσχεται να δίδη εἰς τα επίστριτα δικαιώματα του Αρχιερέως γρόσια τετρακόσια, αριθμ. 400, καὶ οὐτιδήποτε ὄλλο ἔκτακτον τυχόν ήθελεν ποτε υποχρεωθῆναι παρά του Αρχιερέως ή υπό της Μεγάλης Εκκλησίας εἰς τα λοιπά Μοναστήρια της επαρχίας ταύτης. Ήθελεν παραδέχεσθαι καὶ από τός ὀνει ανθυπατάσεως καὶ αντιλογίας υπέρκυν καὶ υποτασσόμενος υπό τος κατά κανόνας κυριαρχικός αυτού διοικέτεις απαριστούλεύτης καὶ απαριλάκτος, καθές πάντες οι Ηγούμενοι της επαρχίας ταύτης.

Στον. Ο Ιερομ/χος Κύριλλος ουδέποτε καὶ επί ουδεμιά προφάσει θέλει χαρίζει τι πρός τινα των συγγενών αυτού ή φίλων είτε εκ των κτημάτων, είτε εκ των εισοδημάτων της Ιεράς Μονής, καθόσον μάλιστα, κατά τον ΙΒον Κανόνα της Ζης ΟΙΚ. Συνόδου ουδέ τοις Επισκόποις συγκεχώρηται ταύτα. Συμφόμις λοιπόν καὶ με τον Ιερόν τούτον Κανόνα ουδέποτε ο Ηγούμενος θέλει απεμπολεί ή χαρίζει ουδέν των κτημάτων της Ιεράς αυτής Μονής, ως το θεύ απάντων αἰρερεμένων επί έργοις σαγαναίοις.

Ζον. Ουδέποτε θέλουν κατοικεί εἰς τὴν Ἰ. Μονὴν γυναικες εκτός μάσ
γραίας προς υπηρεσίαν, καθόσον τούτο οὐχί μόνον απαγορεύει ο Θεό-
πνευστος του Κυρίου Απόστολος καὶ αυτός ο ΙΗΣ Κανών της Σης ΟΙΚ.
Συνδέου, διὰ το ανεπίληπτον του χαρακτήρος των Ηγουμένων καὶ Μονα-
χών, ἀλλά δύνεται να προξενήσῃ καὶ σκάνδαλα η κατοικία νέων γυναι-
κών, οποίων η αποφυγή είναι τα μέγιστα δικαία καὶ ἐμφράν ποσ τε
το πνιγμέρον της Ιεράς Μονῆς καὶ την ανέπαιαν του ηγουμένου.

τοι ουρανού της γερασάντης πόλεως την οποίαν ο θεός την έκανε να είναι η μεγαλύτερη πόλη στην Ερήμη. Ήταν οι ονόματα της Μονής και της Ιεράς Μητρόπολης της Αγίας Τριάδας της Καραβούνης.

θον. Ο Ιερού/χος Κύριλλος δύναται να έχῃ την γραίαν μητέρα του, ε-
άν ευχαριστείται να μένη μετ' αυτού και τινα των συγγενών του ως
υπρέπην επί μισθώ συμπεφυλημένων και τον οποίον οφείλει απαραίτη-
τας να εξοφλεί κατ' έτος, ώφεις να έχουν οι μηθέντες, η τε μητρη
αυτού και ο συγγενής του ουδεμίαν απαίτησεν εκ της Ι. Μ: εις αιώνα
τον ἀπαντα, καὶ εν ουδεμιᾷ αὐτίᾳ καὶ προφάσει ἡ περιστάσει εκδου-
λεύσεων δῆθεν καὶ λοιπόν.

Ιον. Οὐέποτε ο ριθεῖς Ηγουμένος ἡθελε παυθή εκ της Ηγουμενείας της Ι. αυτῆς Μονής των Αγίων Αποστόλων υπό του κατά καιρόν Αρχιερέως της επαρχίας ταύτης Αγίου Λαρτίου, συνεπεία της μη διατηρήσεως των καλήκοντων του, ως εν τοις προεκτεθείσοις Κεφαλαίοις σημειωύνται τότε ούτος οφείλει να απομακρυνθῇ εκ της Ι. αυτῆς Μονής, ουδόλως ἔχει δικαίωμα του να απαιτή λογοφρασμούς και αποζημιώσεις κι ἄλλα τοιαύτα.

ΙΔΟΥ. Ὄταν ο λογοφριασμός του Ιερού τούτου καταγωγής ήθελε παρουσιάστει περίσσευμα κρημάτων εκ του ειασδήματος του εν τη λήξει εκάστου έτους, τότε υποχρεούται ο Ήγούμενος να αγοράζῃ δι' αυτών εν συνδήποτε κτήμα, όπερ και θέλει απογράφεονται επί συνόματι της Ι.Μ. αιδείστε δε εις ὄνομα συγγενούς του ηγουμένου ή ἄλλων αποιουσδήποτε προσώπου ή απόμονο.

ΙΒαν. δεν δύναται ο ηγούμενος να δανεισθῇ χρήματα δι' ανάγκας διή-
βεν του Ιερού τούτου καταγγίγου, καὶ εκδίδῃ ομόλογα επ' ονόματι αὐ-
τοῦ, εἰ μη αὐτοῦ αφού προτιγουμένως καθυποβάλλῃ υπ' ὄψιν του Αρχιε-
ρέως καὶ των προκρίτων της πόλεως ταύτης την τοιαύτην ανάγκην καὶ
επιβεβαιωθῇ το οικλαγον αυτό παρά του Αρχιερέως. Άλλως δε θέλει
θεωρήσθαι ὁκυρός η τοιαύτη ομολογία δια τε τον δανειστήν καὶ τον

χρέωστην, ουδόλικ υποχρεουμένου του Ιερού Καταγγίου εἰς τὴν εξό-
αλησιν αυτῆς.
ΙΓον. Διατηρού δε κατά γράμμα τα προεκτεθέντα κειμήλια ο Ιερομόνα-
χος Κύριλλος και ζων εν αμέμπτω πολύτελα και σύμμακα με τον οποίον
φέρει ιερατικόν χαρακτήρα, θέλει μένει ισοβίως εν τη Ιερᾷ ταύτῃ Νο-
νῇ, χωρὶς να ενοχλήται παρ' ουδενός, και χαίρη την προστίκουσαν εἰς
τον χαρακτήρα του υπόληκιν, τιμήν και σεβασμὸν ὅλην εν γένει των
ενταῦθα χριστιανῶν.

Υπό τους ορους ποιήσεων υπόσχεται ο Ιερουμ/χος Κύριελλος να διαχειρίση και κυβερνήσῃ την Ι. Μονή των Αγίων Αποστόλων ἀνεύ τενός προφάστεως και αντιλογίας οιωνοθήποτε. Όθεν και εγένετο το παρόν ἐγγραφον, το οποίον υπογράψεται παρί του Αρχιερέως, του Ηγουμένου και των παρευρεθέντων.

Τη 28η Μαρτίου 1856, Πρέβεζα
 Κύριλλος Ιερομάναχος Λεκατός Αθην., Ι. Λυγερίνος
 Βασιλείος Ιερεύς Δεβάρης Οικονόμος Ιωάννης Αθανασιάδης
 Σπυρίδην Καραϊκάνης Σπυρίδην Κονεμένος
 Αθην., Αθανασιάδης (Ο τέλευταίος μάλλον είναι
 Κώστας Κακαμπίνης και εκείνος, που έγραψε το
 Παναγιώτης Χου Μουμάτης πρόσω Σωτήρης)

Σημείωση. Στην αρχή επόνω υπάρχει η επιβεβαίωση του Μήτρο - πολίτη Σαρδούνιου με σφραγίδα και υπογραφή.
Υστέρα η Μ.Ε. πήγε στο Μοναστήρι και παρέδωκε στον Ηγούμενο Κύριλλο όλα δοκιμάστηκαν παραστώντας και στο κατώτερο που αναφέρεται. Σύνταξε μάλιστα και τα παρακάτω πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής ο εκπρόσωπος αυτής Περικλής Λουράπούλος, που έκαμε την επί τόπου παράδοση. Ταύτο γράψει τα εξής:

"Κατά διαταγήν του Σεβί/του ημών Γέροντος Κυρίου Σωφρονίου μεταβάσις ο υποψαυτόνομενος, μετά του νεοδιορισθέντος Ηγουμένου των Αγ. Αποστόλων Κυρίου Κυρίλλου, εις την αυτήν Μονήν, ίνα καταγράψωμεν τα ευρισκόμενα εις την Μ. πράγματα, εύρομεν ως οκολούθις:
Εις το κελίον το οποίον εκοιμάτο ο απόθετός Ανανίας⁽⁴⁾, ευρέθησαν ένα τεψί, οκτώ σαγάνια, δύο καπάκια, ένα τζουκάλι, 4 Κυριακοδόμια του Θεοτόκη, εν Τετρακόνταγελον, εν βιβλίον Θεωρία της Ορθοδόξου Θεολογικής, μία εικόνα της Θεοτόκου, ένα ψρολόγιον του τοίχου, δύο φορέματα το ένα μεταξύ το δε φουστάνι, ένα σινδόνι νταμαδόν, ένα εμπρίκι, ένα μαργαρίτι, μία καπιτανέλα, δύο στατήρια ένα μικρόν, το άλλο μεγάλον, ένα λεγνίνι και ένα στρόμα γιοιώματον με μαλλιά. Ένα προσκέφαλον. Εις δε τον Γυναικικόν την εύρομεν δύο ταλάρια, δύο μεκρά κιουτία, ένα κιλίμ, τέσσερα χιράμια, τρία προσκέφαλα. Επτά σακίδια.

Εντός δε του Αγίου Βήματος εύρομεν μάλιστα και σέλινο ευφρατούμενην από του Αγγήλου Προξενείου, έχουσα δε την οφραγίδα απαραβίαστον την οποίαν ανοίζαντες εύρομεν εις αυτήν τα ὄγκα λείψανα της Νομής, ένοι ποσόν βιβλίων εκκλησιαστικών και ενδίμωτα ιερατικά, όλα πελάσια και σερπετούμενα, συντοτόμενα εκ τριών φρεονίων, ως είπομεν πολλών.

τριών στιχαρίων και τριών πετραχύλων, μία τούνι χουσκεκτημένη εύρουμεν δε εντός του αυτού κεφαλίου μερικά έγγραφα από πληρωμήν τζελεπίνων.⁽⁵⁾ από ήμορι, από έξοδα ελαιών, συν αυτών δύο ομόλογα, το ένα εις βάρος Βασ. Καρατζούλη από γρ. 120, υπό χρονολογίαν 1845 Φεβρ. 15, το άλλο του θεναρούντη από Θλάμπουρα, εκ Γρασίων 75, υπό χρονολογίαν 1839 Ιουλίου 28, εντός δε της εκκλησίας ευρέθη ένας μπόκος, περιέχοντος μερικά εκκλησιαστικά βιβλία και μερικά πλάτα. Μεταβάντες δε εις το προς νότον κείμενον κελίον εύρουμεν εις αυτό ένα αυπάρι δια γέννημα, πέντε τεψά μικρού και μεγάλα, ένα κακόβι μεγάλων, δύο ταβάδια, τέσσερα κομάτια καλοσμένα πολιτιά, τέσσερες τέντερες, ένα μικρό κακόβι, ένα τηγάνι και ένα ντουμέρι μονόκονον χορού, δύο ταβάδια, τέσσερα κομάτια καλοσμένα πολιτιά, τέσσερες τέντερες, ένα μικρό κακόβι, ένα τηγάνι και ένα ντουμέρι μονόκονον χορούς ταμπούζια και πολλά άλιγα είδη προς χρήσιν καθημερινήν ως πιάτα, φανάρι και άλλα.

Μεταβάντες δε εις το μέρος όπου ευρίσκοντο τα πρόβλητα της Μονής και μετρήσαντες αυτά εύρουμεν ότι υπάρχουν μεγάλα το όλον 63, εξ αυτών είναι γαλάρια 58, αρνιά δε 36, ωστάς δε μετέβημεν εις τον υπόν του κατεβάτη και εύρουμεν ότι έχει εις χείρας του Μον/ρίου γίδιο οκτώ.

Ταύτα πόντα μετ' επιτοπίας εξετάσαντες εύρουμεν και υποφαίνομεθα.

1856, την 3 Απριλίου, Μονή των Αγίων Αποστόλων

Κύριλλος Τερομόναχος, προύμενος των Αγίων Αποστόλων
Περικλής Λουρόπουλος, ο επικροτούσθείς την καταγραφήν".

Ο Κύριλλος, όπως γράμμα, στις αρχές τήρησε τα οριζόμενα από το συμφωνητικό. Έκαψε δανεισμούς ίστερ' από άδειας της Μ.Ε. και επιβεβαίωση του Μητροπολίτη. Το ίδιο έκαψε και στις ενοικιάσιες κτημάτων και ζώων της Μονής. Μετά τον πρώτο χρόνο της ηγουμενίας του άρχισε να συγνεί τους πάντες. Να δανείζεται και δανείζεται και ενοικιάζει κτήματα και ζώα της Μονής χωρίς να αυτάριει κανένα και να μη δύνει τίποτε για το Παρθενογάγειο της Πρέβεζας, ούτε ναιφέρνει τους λογαριασμούς του στη Μ.Ε. για έλεγχο των εσόδων - εξόδων του Μονα - στροφού.

Στα κατόντατα του Παν. Μαμάτη υπάρχουν μερικά εκείνου έγγραφα που αποδεικνύουν τις παραπάνω διαπιστώσεις μας:

Έγγραφο έκτο.

(Για δάνειο χοράματων)

"Ο Άρτης Σωφρόνιος επιβεβαίοι (υπογραφή του Μητροπολίτη)

Πρέβεζα την 6 Απριλίου 1856

Ο υποφαίνομενος Κύριλλος, προύμενος του Ιερού Μον/ρίου των Αγίων Αποστόλων εδονείσθην σήμερον δια αναποφεύκτους ανάγκας της Ι. Μονής από τους επιτρόπους του εντάθη Σχολείου των κορασίων γρόσια τουροκύκα δύο χιλιάδες, αριθμ. 2000, οποία υπόσχομαι να πληρώω προς αυτούς ομού με τον τόκον των, ανά οκτώ τοις εκατόν κατ' έτος κατά πάπορ, εμού δανεισθέντων γροσίων δύο χιλιάδων και εις πιστωσῶν υπογράφωμα.

Κύριλλος Τερομόναχος Λεκατούς Ηγούμενος βεβαιώ^ν Τα παραπάνω 2000

*Εμείνων απλήκυτα μέχρι το 1864, όποτε πάνω α' αυτό γράφτηκαν τα εξής:

"Το ανωτέρω κεφάλαιον γρ. 2000, 1862, Φεβρ. 24. Τόκος αυτὸν ένας 6 Απριλ., 1862, έτη 6, προς 8% ετησίως 960 (γρόσια). Σύνολον γρ. 2.960. Την σήμερον γενομένη εγγραφή εν τα βιβλίων της Ι. Μονής, υπογραφείσα παρά του Ηγούμενου, του Αρχ/κου Επιτρόπου και των Προκρίτων.

Το ανωτέρω ποσόν, γρ. 2960..., ανεβασμένα προς τριάκοντα το τάλαντο, μας εμετρήθησαν σήμερον παρά των Επιτρόπων της Ι.Μ. Κυρίων Παν. φάληθη.

Ἐν Πρεβέζῃ την 11ην Μαρτίου 1864

Ο Ταμίας

Γ. Αν. Γερογιάννης

(ο και γράμμας)

Από πού πάρθηκαν τα χρήματα για να εξαρτήσῃ το παραπόνω χρέος θα δούμε παρακάτω.

Έγγραφο έβδομο.

"Ο Άρτης Σωφρόνιος επιβεβαίοι (υπογραφή)

Πρέβεζα την 18ην Μαΐου 1856

Ο υποφαίνομενος Κύριλλος, ηγούμενος του Ι.Μ. των Αγίων Αποστόλων - λεν εδανείσθην σήμερον δια αναποφεύκτους ανάγκας της Ι.Μ. από τους Επιτρόπους του εντάθη σχολείου των κορασίων γρόσια τουρκικά 500, τα οποία υπόσχομαι να πληρώσω προς αυτούς ομού με τον τόκον των ανά οκτώ τοις εκατόν κατ' έτος κατά πάπορ, εμού δανεισθέντων γροσίων 500 και εις πιστωσῶν υπογράφομαι.

Ηγούμενος Αποστολής Κύριλλος λεκατούς βεβαιώ^ν.

Στο τέλος του εγγράφου αυτού γράφτηκαν τα παρακάτω:

"Το ανωτέρω κεφάλαιον γρ. 500

1862, Φεβρ. 24. Τόκος αυτὸν από 18 Μαΐου 56 έως 18 Μαΐου 1862, έτη 6, προς 8% γρ. 240,

(Σύνολον) γρ. 740. Σήμερα γενομένη εγγραφή εν τα βιβλίων της Ι. Μονής, υπογραφείσα παρά του Ηγούμενου, του Αρχιερατικού Επιτρόπου και των Προκρίτων. Το ανωτέρω ποσόν γρ. 740 ανεβασμένα προς 30 το τόλμηρον μας εμετρήθησαν σήμερον παρά των κυρίων Επιτρόπων της Ι.Μ. Ληγού, Χ. Μαμάτη, Σπυρ. Α. Μιχάλη και Σωτήρη Καλαντζάκη και αυτό εξαρτήθη.

Ἐν Πρεβέζῃ την 11ην Μαρτίου 1864

Ο Ταμίας

Γ. Α. Γερογιάννης

Οι Επίτροποι Παρθενογάγειοι

Σπυρίδων Καραϊάντης

Αθανασιάδης

Στα έγγραφα υπάρχει και η παρακάτω εντολή του Μητροπολίτη 'Άρτος αποδεικνύοντας ο πρεβέζανος δικές του γελάδες, που βρίσκονται στο κοπάδι του Μοναχηρού. Γράψει τα εξής:

Έγγραφο δύδος.

'Πανασιώτατε Ηγούμενε της Ιεράς των αγίων Αποστόλων-Μονής
κύριλλε. Επειδή ως ο Κύριος Βεσίλεος Μάλκου εμφύτευσεν ε-

πισήμας ότι πραγματικές είχε δύο γελάδας μετά των Μοναστηριακών· δια τούτο παραπήροντες και πιεις την οποίαν εγκρίνομεν-να παραδοθείν αι διαληφθείσαι αγελάδαις ως ιδιοκτησία του. Ούτω λοιπόν ποιεῖσθαι και υγίαλνε εν κυρίῳ.

1856 Τουλίου 30 Ἀρτα

Ἐν Χριστῷ εὐχέτης

Ο „Αρτης Σωματούλος“, (Υπόγραψη)

Στη συνέχεια υπάρχουν και ομολογίες και ενοικιαστήριο του κυριλλού που δέδειται της Μ.Ε. και την επιβεβαίωση του Μητροπολίτη.

'Ενδοθέα ένωση.

Ἐγγένερο τούτου.
Ἐν τῇ Τερά Μονῇ των ἁγίων Ἀποστόλων οὐ υποφεύγομένος Κύριλλος Ἰ-
εραρχόνδρος λεκτούς, Ιθακηίος, ἐλαθὼν διὰ χρείαν τῆς Μονῆς ταῦτης
γρόσια 1000 παρὸ τῆς κουμπάρος μου, γυνής του ποτὲ Ιωάννου Μαραΐτη,
δι' ἐν ἑτοῖς καὶ τῆς ἔδοσο τον τόκον αυτῶν εἰς τοὺς χείρος τῆς νρ.
100, τα ὡραία εἰχαμεν συμπρόνθησεν καὶ υπογράψαμεν.

Αυγούστου 1, 1859.

Κύριλλος Τερψίχορδος Λεκατσάς Ηγούμενος της Ι. Μονής των Αγ. Αποστόλων".

Στη συνέχεια γράφει η Μ.Ε., που ανέλαβε την εξόφλιση του παραπάνω:

"Tn 9 8/Bptov 1862

Όσα έλαβεν η ειρημένη γυνή από τους επιτρόπους της μονής Κουκ Π. Ναυπάτην, Στ. Μιχάλην και Σ. Καλαντζάκην γρ. 1000, δσα- ομοίως
Σει τους τόκους ετών δύο γρ. 200. Σύνολον 1200. ΕΕώνταν 1200.

Για την συράμψη του Γυναικά του ποτέ Ιωάννου Μαράτου Γ. Ζ. Τσατέογλου".

Και στη συνέχεια και δεύτερος δοιανεμός χρημάτων από τον ηγούμενο χωρίς άδεια.

Ευγενέσπο θέλκαστο.

"ΔΙ ΣΑΛΙΠΛΥ ΒΟΟΛΑΙΚΟΥ χωποσίμου

Прѣвѣза 1861. Октябрь 7.

Ο υποφαινόμενος Ηγιέυς Αποστόλων Κύριλλος Λεκατούς εδανείσθη δια χρήσιν μου παρά του Βασιλείου Κόρδα γρόσια τουρκ. ανεβασμένα διασώστια εξήντα v. 260 και εσυμπόνισα με αυτόν δια τον τόκον με αυτά να του δίδω γρόσια τρεία τον μίνα υπόσχομε εις κάθε του αναζήτησιν να πληρόνι τόσον το κεφάλεον καθές και το διάφορον χορίς λόγων προφάσεος καλ υπορένομαι.

Ο Ήγουμένος Αγίων Αποστόλων

Кірсанов Левктріс".

Το πλήρωμα τη Μ.Ε. το 1862 μαζί με τους τόκους του γρ. 574.
Και στη συνέχεια και ώλος αυθαίρετος δανεισμός του Κύριλλου
Έγγρου 11.

"Πρέβεζα τη 7 Ιουλίου 1861, εξήκοντα ένα
δηλοποιώ ο υποκαλυψμένος πγώμενος των Αγίων Αποστόλων από σκαιρι -
δάκι ότι σήμερον εδανεύστηκα δια χοίσιν του Μοναστηρίου από τον Κύ -
ριον Αθανασίου Λθανατιάνην τα ακίλουθα νομίσματα 3 τρία Νοτολεόντια
χρυσά, 2 δύο και μισή λίρες αγκλίας, φάριντα εν και μισό αριθ. 1 1/2
και γρόσια τρεχούμενα σαράντα ενέα και μισό αριθ. 49 1/2, τα οποία
υπόσχομαι να τα επιστρέψω εις τον ίδιον ή εις την διατονία του πην
δι

εδίαν μονέδων μετά παρέλευσης χρόνου εώς από σήμερον, ομού με τον συμπτειχυνημένον τόκον με 13% των χρόνων διό και εις έγδεξην αλπιθείας υποφαίνομαι ιδία χειρὶ ενόπλων των κάτωθεν καρπούων.

οριας Ηγουμενος Αγιου Αποστολην Λεκοτοας Βεβαιων
λενης Τζούτζουρας ιαρτοριο
λης Θεοχαρηλωστος ιαρτοιο!

Το ομόλογο αυτό φέρει επίνεια θεώρηση στην τουρκική γλώσσα, που γεγνωρίζουμε την ερμηνεία της.

Πίσω του έγραψε η Μ.Ε. την εξόρθιση, που έκανε τον Οκτ. του 1862 στον Ιωάννη Αθανασιάδη σε γραύτα 1184.

Ας δούμε τώρα και ένα αυθαίρετο ενοικιαστήριο του Κύριλλου, που έδωσε τα γελάδια της Μονής μισθιστό;

Σημειώσεις:

1. Τα $\frac{2}{3}$ του μόλου της Ληθιάς είχαν το 1810 αγοράσει τα μοναστήρια των Αγίων Αποστόλων και Αγίας Πελαγίας Καστροδουκλάς από Τσιρκούς. Το $\frac{1}{3}$ έμενε στην κυριότητα της κ. Αγγελικής Ιδρίζ, κόρης κάποιου Κονεμένου. Της είχε δοθεί ως προίκα μαζί με το λιβάδι των Κονεμένων στο Κανάλι Πρέβεζας, έκτασης 6000 στρεμμάτων περίπου, όπου οι Κονεμένοι, κατά τη συνήθειά τους, είχαν χτίσει και εκκλησιά του Αγίου Γεωργίου, πράγμα που είχαν κάνει και στο κτήμα τους στο Σκαφιδάκι, τιμώντας έτσι το όνομα του γενάρχη τους Τιώφρου ή Λιώλιου Κονεμένου. Ο Ιδρίζ ήταν Ιταλοεβραϊκός κόμης, μεγαλοκτηματίας και τραπεζίτης. Το απίτι του βρισκόταν εκεί όπου σήμερα είναι οι αποθήκες στο στρατόπεδο της Βάσης, προς την παραλία. Το απαλλοτριώμας προπολεμικά ο Στρατός. Τη θέση του μόλου της Ληθιάς στην περιοχή του Καναλιού δε γνωρίζουμε.

2. Το αγοραστήριο έγγραφο των 2/3 του μόλου της Αθηνάς το 1810 για το μοναστήρι της Αγίας Πελαγίας υπογράφει ο αρματωλός λούρου Γιαννάκη Γεωργίτσας, που το είχε στην προστασία του. Τούτο φαίνεται στο επόμενο έγκυρο που έμετα.

3. Το σπίτι των αρνησιθρησκών Καραμπέτασου στην Πρέβεζα ούζεται ακόμα. Είναι το μεγάλο σπίτι που κατεδαφίζεται, πλάι στο σπίτι του παλαιάτρου μας Κυπριώτελη.

4. Οι μοναχοί Λεκατσά ήταν απόγονοι πολλαίς οικογένειας του Νομού μας, της οποίας το επώνυμο φέρει ως όνομα το άλλοτε μοναστήρι των Ριζών Λεκατσά. Πρόγονός της υπήρξε κτήτοράς του ή μεγάλος διωρητής του. Στο παρελθόν υπήρξε και νοτάριος (αυμβολαογράφος) της Πρέβεζας με το επώνυμο Λεκατσάς. Οι κτήτορες ή μεγάλοι διωρητές μοναστηρίων συνήθιζαν τότε να ζητούν να γίνεται πηγούμενος στο μοναστήρι μοναχός από την οικογένειά τους ή συγγενείς τους. Ισως γι' αυτό κατ τα αναφερόμενα δυο αδέλφια έγιναν μοναχοί. Μόνο που δεν πήγαν να πηγουμενεύουν στο μ. Λεκατσά. Η οικογένεια των Λεκατσά μετανόστεψε στην Ιεάκη μάλλον στα Ορλωφικά. Πληροφορίες δίνει ο Σεραφείμ 'Αρτας στην Ιστορία των "Δοκίμιων κληπ".

5. Τζελέπι είναι ο σε χρήμα επίσημος φόρος των γαλακτοπαραγωγών, που παραγόμενα από την καλλιέργεια της γης. Δαπανώνταν για τις ανάγκες του παπαδικίου της περιοχής.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΠΕΙΛΗ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

«Δεν υπάρχουν διαφορές μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Υπάρχουν μόνο τουρκικές βλέψεις σε βάρος της Ελλάδας».

Σημείωση από την εκδοση της Ε.Σ.Η.Ε.Α

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗ

Η Τουρκία δε θελεί να σταθεί στο Αιγαίο, νόμιμα δικαιώματά της, γιατί απλούστατα, δεν έχει τέτοια δικαιώματα. Ούτε ενδιαφέρεται ακριβώς για την υφαλοκρηπίδα. Αν επρόκειτο μόνο γι' αυτό δε θα υπήρχε πρόβλημα. Το θέμα δε δημιουργείται από την πρακτική. Θα εφαρμόζονταν όμως ισχύουν διεθνής και έχουν καθετική αριθμητική από την πρακτική. Θα οριοθετήθει η υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου, και το σχήμα θα έληγε. Αυτό συνέβη σε δεκάδες παρθυρούς περιπτώσεις μεταξύ διαφόρων χωρών. Συνέβη και στην περίπτωση της Ελλάδας και της Ιταλίας. Οριοθέτησαν την υφαλοκρηπίδα στη Βάλιδα που τις χωρίζει, χωρίς να αντιστοιχεί-

σουν. Και υπόγραψαν και σχετική συμφωνία. Το γεγονός πέρασε σχεδόν απαρατήρητο.

Η Τουρκία, αντίθετα, χρησιμοποίησε το θέμα της υφαλοκρηπίδας σαν πρόσχημα για αφετηρία για να προωθήσει τις διεκδικήσεις της σε βάρος του ελληνικού χώρου. Ενώ αρχικά είχε δεχτεί ότι το πρόβλημα δημιουργείται σε πολιτικό, το μετέτρεψε κατόπιν σε πολιτικό. Αξίωσε να παραμεριστούν τα διεθνή ισχύοντα για την υφαλοκρηπίδα. Να εγκαταλειφθεί η διεθνής πρακτική. Να αγνοηθεί ότι τα νησιά έχουν υφαλοκρηπίδα και να αντιμετωπιστεί εξυπαρχής το θέμα σαν ελληνοτουρκική διαφορά γύρω από μια περιοχή, που κατά τη γνώμη της 'Άγκυρας

δεν ήταν δύκαλο ν' ανήκει αλόκληρη στην Ελλάδα. 'Εμπειρε να τη μοιραστεί μαζί της.

Δηλαδή, ούτε λίγο ούτε πολύ ζητούσε διανομή του Αιγαίου. Άλλα, επειδή δεν μπορούσε να το θέσει αυτό απροκάλυπτα, πρότεινε τη διχοτόμηση της υφαλοκρηπίδας του πελάγους, χωρίς να ληφθεί υπόψη η υφαλοκρηπίδα των ελληνικών νησιών. Και στη συνέχεια, κλιμακώνογες την απαλτητικότητά της εξαπόλυτα εκστρατεία υπονομευστής της ελληνικής κυριαρχίας στα διδεκάνησα και αξίωσε αγκυραρχία στον εναέριο χώρο του Αιγαίου και αποστρατιωτικοποίηση των ελληνικών νησιών που βρίσκονται κοντά στις πιεριτικές ακτές της.

Αν δημιούργησε οι αξιώσεις γίνονταν δεκτές, τα ελληνικά νησιά, θα εγκλωβίζονταν στην τουρκική υφαλοκρηπίδα. Θα μετατρέπονταν σε εύκολη λεία. Και σε κάποια μεταγενέστερη φάση, ανοχύρωτα και ευάλωτα καθώς θα ήταν, θα καταλαμβάνονταν από τουρκικές δυνάμεις. Μ' αυτή την προσπεική άλλωστε η Τουρκία συγκρότησε τον Απρίλη του 1975 μια νέα στρατιά, τη λεγόμενη "Στρατιά του Αιγαίου" με έδρα τη Σμύρνη και την παρέταξε στα παρόλια της, απέναντι στα ελληνικά νησιά. Ας θυμηθούμε επίσης την απελή του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών στις 22.1.75, δηλαδή 5 μήνες μετά την επιδρομή στην Κύπρο ότι: "η Κύπρος αποτελεί το πρώτο βήμα προς το Αιγαίο".

Η τουρκική πολιτική αποτελεί άρνηση της διεθνούς νομιμότητας. Δεν μπορούσε να συμβαίνει διαφορετικό αφού διεκδικεί ξένη εδάφη και όχι νόμιμα δι-

κατέματα. Και φυλκά ανάλογες είναι οι θέσεις και τα επιχειρήματα που προβάλλεται για να θεωρήσει τις αξιώσεις της.

Αρνείται να δεχτεί ότι τα ελληνικά νησιά που βρίσκονται κοντά στις ακτές της έχουν δική τους υφαλοκρηπίδα, δημιουργημένη από τη Σύνθηση της Γενεύης του 1958 για την υφαλοκρηπίδα και τη Συνθήκη για το δικαίο της θάλασσας, απλώς και μόνο γιατί δεν τις υπόγραψε. Και οι δύο διμις αντανακλούν παγιωμένα από μακροχρόνια δικαιηματική θέματα και έθυμα.

Αρνείται να δεχτεί σαν τρόπο οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας την αρχή της μέσης γραμμής που ισχύει στην περίπτωση ακτών, οι οποίες βρίσκονται η μια απέναντι στην άλλη, με βάση μέτρησης τις ακτές της Μ. Ασίας και των ελληνικών νησιών του Αιγαίου. Επιλέγει να ...αγνοηθούν τα νησιά και να ισχύει η αρχή της μέσης γραμμής με βάση μέτρησης τις πιεριτικές ακτές Ελλάδας και Τουρκίας (διχοτόμηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου).

Ισχυρίζεται ότι η διαφορά της με την Ελλάδα δεν είναι νομική και τεχνική φύσης, αλλά πολιτικής. Το 1974 δημοσιεύθηκε ο τότε Τούρκος πρωθυπουργός Η. Ετοεβίτ, είχε χαρακτηρίσει επανελλιπόνετα τη διαφορά σαν τεχνική και οικονομική.

Επικαλείται τη γενικοφορολογία του θυρεού του Αιγαίου και ισχυρίζεται ότι η υφαλοκρηπίδα του πελάγους αποτελεί υπαλλήλια πρόσκτωση της χερσανήσου της Ανατολίας.

Ενώ αρχικά είχε δεχτεί την προσφυγή στο Δικαστήριο της Χάντς, τώρα την απορρίπτει.

Προτείνει με επιμονή τη συνεκμετάλλευση των "αμφιθέτομενών" περιοχών. Δηλαδή, των ελληνικών περιοχών.

Επιδιώκεται τη σύναψη συμφωνίας για την αριθμητική της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου, κατά παρέκκλιση από τα διεθνή Ιαχύοντα και τη διεθνή πρακτική.

Υποστηρίζει, τέλος, ότι οι σταματηγραφικές της έρευνες στο Αιγαίο, έξω από τα χωρικά της ύδατα, δεν παραβάζουν ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα, με το επιχείρημα ότι αφού δεν έχει γίνει αριθμητική της υφαλοκρηπίδας, δεν υπάρχει θέμα. Το ίδιο ιαχυρίζεται και για την εκχώρηση αδειών στην Τουρκική Επιχείρηση Πετρελαίουν.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Δεν είναι δύσκολο να αποδειχθεί ότι οι θέσεις και τα επιχειρήματα της Τουρκίας δεν μόνο δεν έχουν καμιά νομική θεμελίωση αλλά σύτε αντέχουν στην πιο πρόκειται κριτική.

Η Ελλάδα έχει υπογράψει και έχει κυρώσει τη σύμβαση της Γενεύης του 1985 "περί υφαλοκρηπίδας". Σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή τα νησιά μας έχουν κλειστά υφαλοκρηπίδα. Το άρθρο 1 ορίζει ότι ο όρος "υφαλοκρηπής" χρησιμοποιείται για να δηλώσει:

"α) τον βιθόν της θαλάσσης και το υπέδαφος των υποθαλασσών περιοχών των παρακείμενών εις τας ακτάς, αλλ' ευρισκομένων εκτός της αιγιαλίτιδος ζώνης, μέχρι βάθους 200 μ. ή και πέρα του σημείου τούτου, μέχρι του σημείου ένθα το βάθος των υπερκείμενων υδάτων

επιτρέπει την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των εν λόγῳ περιοχών.

β) τον βιθόν της θαλάσσης και το υπέδαφος των αντιστοίχων υποθαλασσών περιοχών, σύτε συνέχονται προς τας ακτάς των νήσων".

Ας σημειωθεί ότι τα παραπάνω Ιαχύουν και για χώρες που δεν υπόδειχναν τη Συνθήκη της Γενεύης και τις αποφάσεις της Διάσκεψης για το Δίκαιο της θάλασσας, δεδομένου ότι αποτελούν κυριακόποληση εθνικών κανόνων του Διεθνούς Δικαίου.

Η υφαλοκρηπίδα της Ελλάδας αποτελεί στο μεγαλύτερο μέρος της μια αδιάσπαστη ενότητα.

Γιατί το Αιγαίο Πέλαγος και πέρα από τα χωρικά μας ύδατα δεν έχει μεγάλο βάθος. Κυμαίνεται από 50 έως 500 μέτρα. Επομένως ο θαλάσσιος βιθός είναι εκμεταλλεύσιμος με τα απερίτινα τεχνολογικά μέσα σε όλη την έκτασή του. Έτοιμη η υφαλοκρηπίδα της Ελλάδας αποτελεί σχεδόν μια αδιάσπαστη συνέχεια.

Η τουρκική υφαλοκρηπίδα πάντες εκεί που αρχίζει η υφαλοκρηπίδα των ελληνικών νησών, δεν υπάρχει τουρκική υφαλοκρηπίδα δυτικά των ελληνικών νησών. Η Σύμβαση της Γενεύης (άρθρο 6) ορίζει ξεκάθαρα:

"Εις πν περίπτωσιν η αυτή υφαλοκρηπής παράκεται εις τα εδάφη δύο ή περισσοτέρων Κρατών των οποίων αι ακταί ευρίσκονται έναντι αλλήλων, τα άρα της υφαλοκρηπίδας μεταξύ των Κρατών τούτων καθορίζονται δια συμφωνίας μεταξύ των εν λόγῳ Κρατών. Εν ελλειπού των εν λόγῳ Κρατών. Εν ελλειπει συμφωνίας και εφ' ούδεν ειδικαίη περιστάσεις δεν δικαιολογούνται διάφορον κο-

θορισμόν των αρίων, τούτα καθορίζονται υπό της μέσης γραμμής, παν σημείον της οποίας ευρίσκεται εις λόγον απόστασην από των εγγυτέρων σημείων των γραμμών βάσεως, αφ' ού μετράται το πλάτος της αιγιαλίτιδος ζώνης εκάστου των Κρατών τούτων".

Αυτό σημαίνει ότι η τουρκική υφαλοκρηπίδα υπάρχει ως το μέσο της απόστασης που κωρίζει τις τουρκικές ακτές από τις ακτές των ελληνικών νησών.

Αλλά, και η γεωμαρφολογία του βιθού του Αιγαίου δεν ευνοεί καθόλου τις τουρκικές αξιώσεις. Η υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου δεν αποτελεί υποθαλάσσια συνέχεια του εδάφους της Μεσαράς - όπως ιαχυρίζεται η Άγκυρα - αλλά των θηρευτικών και νησιωτικών ακτών της Ελλάδας. Αυτό αποδείχνει η διαιρέσιμη του βιθού του Αιγαίου. Άλλωστε, η διάταξη των νησών δείχνει ότι αυτά είναι προεκτάσεις της Εύβοιας και του Αγίου Όρους.

Και αν, όμως, η υφαλοκρηπίδα του πελάγους αποτελούσε γεωλογική συνέχεια της τουρκικής ακτής δε θα δημιουργούνταν δικαιώματα υπέρ της Τουρκίας, αφού κάθε νησί έχει τη δική του υφαλοκρηπίδα, όπως αναγνωρίζεται αρτιά από τα διεθνή Ιαχύοντα.

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΞΕΡΕΥΝΗΣΗ

Κάτια από ομάδες συνθήκης, απολαδή - ποτε χώρα το επιθυμεί, υπορεί να κάνει επιστημονικές έρευνες στην επιφάνεια της ανοικτής θάλασσας που απλώνεται πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη μας, με βάση την αρχή της ανοικτής θάλασσας. Αρκεί να μη βλάπτει τα δικαιώματά μας και να έχει την αρτή συγκαταθέση μας. Επίσης, υπορεί να γίνει

παρόμοια επιστημονική έρευνα και στο βιθό από αναγνωρισμένο εθνικό έδριμα, το οποίο δημιώνει, είναι υποχρεωμένο να δημοσιεύσει τα αποτελέσματα των ερευνών του.

Η Σύμβαση της Γενεύης (άρθρο 2) λέει:

"1. Τα παράκτια Κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας προς τον ακόπον εξερευνήσεις τουτού, ως και εκμεταλλεύσεις των φυσικών αυτής πόρων.

2. Τα εν παραγόμενι 1 του παρόντος άρθρου ακοπούμενα δικαιώματα είναι αποκλειστικά υπό την έννοιαν ότι, εάν το παράκτιον Κράτος δεν εξερευνά, την υφαλοκρηπίδα ή δεν εκμεταλλεύεται τους φυσικούς αυτής πόρους, ουδεὶς δύναται να αναλάβῃ τοιαύτας δραστηριότητας, ούτε να αξιώσῃ δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας άνευ της αρτής συναίνεσσις του παρακτίου Κράτους".

Επίσης το άρθρο 5 παρ. 8 ορίζει:

"Δια πάσαν έρευναν δέον όμως παρέχεται η συναίνεση του παρακτίου Κράτους. Ουχ ήττον, το παράκτιον Κράτος δέον όπως μην αρνείται κανονικά την συναίνεσιν του, εφ' όσον η αίτηση υποβάλλεται υπό Οργανωμένου συγκεντρωτικούς τας αναγκαίας προϋποθέσεις δι' ερεύνας καθαρός επιστημονικής φύσεως αφορώντας εις τα φυσική ή βιολογικά καρκητηριστικά της υφαλοκρηπίδας υπό τον άρον ότι το παράκτιον Κράτος θα δύναται, εφ' όσον επιθυμή τούτο, να μετάσηη των εν λόγῳ ερευνών ή να ανεπροστησειται εις αυτής και ότι, εν πάση περιπτώσει, τα αποτελέσματα τούτων θέλουνται δημοσιευθή".

Έρευνες, λοιπόν, της Τουρκίας στην

υφαλοκρηπίδα μας - πηγεριτική και νησιωτική - δεν μπορούν να γίνουν χωρίς ρητή συγκατάθεσή μας και η συγκατάθεση αυτή, τη στιγμή που η Τουρκία έχει προβάλει Βλέψις σε Βάρος του ελληνικού χώρου και θα χρησιμοποιήσει επομένως κάθε παραχώρηση που θα της γίνεται εναντίον μας, δεν είναι δυνατόν σήμερα να δοθεί.

Για τους ίδιους λόγους αποκρύπτεται κατηγορηματικά από την Ελλάδα κάθε τουρκική πρόσση για "αυνεκμετάλλευτη" της ελληνικής υφαλοκρηπίδας.

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ

Ο ισχυρισμός της Άγκυρας ότι η Σύμβαση της Γενεύης δεν τη διαμεύει αφού δεν την υπόγραψε δε στέκεται. Η σύμβαση αυτή δεν είναι απλώς μια συμφωνία μεταξύ ορισμένων κρατών, που αποφάσισαν κάποια στιγμή να αυθιμίσουν τα θέματα της υφαλοκρηπίδας, με τρόπο που τα αυμφέρει. Είναι συστατικά κωδικοποιητή διεθνώς εθνικού δικαίου και αρχών που ισχυαν ήδη και ήταν διεθνώς παραδεκτές.

Το ίδιο έγινε και κατά τη διάσκεψη για το δίκαιο της θάλασσας το 1982. Γι" αυτό και η Τουρκία δεν υπόγραψε τις αποφάσεις της, δεν τη συνέφεραν ακριβώς γιατί επικύρωναν συστατικά τη Σύμβαση της Γενεύης σχετικά με την υφαλοκρηπίδα των νησιών. Αυτό δείχνει

ότι αρνείται να σεβαστεί τη διεθνή νομιμότητα. Ότι έχει βλέψις που δε θεμελιώνοytai στο διεθνές δίκαιο.

Υπάρχουν, δημος, πάντοι κανόνες διεθνούς συμπεριφοράς, τους οποίους καμιά χώρα δε δικαίουται να παραβιάσει με τον Ισχυρισμό ότι δεν τους αποδέχεται ή δεν έχει υπογράψει τις διεθνείς συμφωνίες που τους επιβάλλειν. Επειδή δε δέχεται η Τουρκία τη Συνθήκη της Γενεύης και το Δίκαιο της θάλασσας, πιστεύει ότι αυτό της δίνει το δικαίωμα να ισχυρίζεται ότι το θέμα

της υφαλοκρηπίδας είναι πολιτικό και όχι νομικό ή τεχνικό, όπως αρχικά είχε παραδεχτεί. Όμως και το διεθνές δικαστήριο της Χάγης χαρακτήρισε επίσης το θέμα νομικό με την παράγραφο 31 της απόφασής του της 19-12-78 για την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου.

Για τον ίδιο λόγο η Τουρκία δίνει δικές της αυθαίρετες ερμηνείες στο θέμα ή διατυπώνει δικές της πρωτότυπες θεωρίες για την υφαλοκρηπίδα. Κι αυτός, τέλος, είναι ο λόγος που μας καλεί ν' αφίσουμε κατά μέρος τα διεθνώς ισχύοντα και να διατραγματευτούμε μια εξαιρετική διαμόρφωση του καθεστώτος του Αιγαίου. Δηλαδή να μοιράσουμε μαζί της τα υπάρχοντά μας, αλλά όχι βέβαια και τα δικά της.

Ο ΟΡΥΚΤΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΡΑΝΤΟΥΛΑΚΟΥ, Προϊσταμένου ΙΓΜΕ

Παραρτήματος Πρέβεζας.

Τα περήφανα βουνά της Ηπείρου, οι πρόσινες πεδιάδες και λεκάνες της, ακόμα κι η γαλανή της θάλασσα με τις μαγευτικές της παραλίες, εκτός των άλλων υπηρεσιών που έχουν προσφέρει στην Πατρίδα μας, ακόμα και σήμερα και στο μέλλον, μπορούν να προσφέρουν αυτέρευτα αγαθά όπως τον Ορυκτό τους πλούτο για την ανάπτυξη και ευημέρια του τόπου μας.

Την έρευνα για τον Ορυκτό Πλούτο της Ηπείρου και γενικά της βΔ. Ελλάδας και των Επτανήσων, την έχει αναλάβει το Ι.Γ.Μ.Ε. Παρότρημα Πρέβεζας σε συνεργασία με τις Κεντρικές Υπηρεσίες.

Το ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΕΩΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ - ΙΓΜΕ όπως συνηθίζεται να λέγεται - αποτελείται από τις Κεντρικές Υπηρεσίες που εδρεύουν στην Αθήνα και από πέντε (5) Παραρτήματα (Πρέβεζας, Θεσ/νίκης, Καζάνης, Ξάνθης, Τριπολίτης).

Το Ι.Γ.Μ.Ε. είναι κρατικός φορέας με πολλούς επιδεικνυόμενους, γενιλόγους, μεταλλειολόγους, κηλικούς, γεωμετρικούς κ.άλ. κι από τον ιδρυτικό

του Νόμο είναι ο επίσημος σύμβουλος του Κράτους για τα διάφορα Γεωπειστημονικά θέματα, όπως ο Ορυκτός Πλούτος, γνωμοτείσεις Πεταλλείν κλπ.

Ακόμα περιέχει συμβουλές της αρμοδιότητάς του και εκτελεί έργα για λογοτελούμενούς άλλων κρατικών φορέων, φοδόν Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ιδιωτών.

Άλλο πολλά έργα έχει αναλάβει και εκτελεί ή εκτελεί σ' όλη την Ελλάδα.

Μ' επίσημη εργασία και αδερφόντος πολλές φορές τους κενδύνους που αντιμετωπίζουν με τα στοιχεία της φύσης, όπως δυσμενείς καρδικές συνθήκες (χλόγνα, ζέστης και λοιπά), απόκομινες χαράδρες, πολλές φορές στο έγκατο της γης, τα συκενγέλια μας από επιληπτικές και από λοιπό βαθειτελού προστικές, εργάζονται αναζητώντας στοιχεία που βασιζούνται σε κάποια κοίτασμα (ορυκτού ή μεταλλεία).

Οι προσπάθειες μας έχουν καρποφορή-

σει και σήμερα έχουμε τέτοια στιλάδια στα χέρια μας, που μπορούμε να πούμε, ότι και η 'Ηπειρος εκτός των όλων πηγών ενέργειας, έχει και ορυκτό πλούτο, που μπορεί να προσφέρει για την πρόσδοτο και ανάπτυξη του τόπου μας, όμis φυσικό, ορυκτό αλάτι, λιγνίτη, χαλκό, γύριο, άργιλο, κλπ. Ήταν παράλειψή μου να μην αναφερθώ στο ότι πολλοί Ήπειράτες, μας έχουν βοηθήσει σ' αυτές τις προσπάθειες.

Υδρογεωλογία

Η Υπηρεσία μας αυμβάλλει και σ' αυτόν τον τομέα με τεράστια θετικά αποτελέσματα.

Νομίζω, ότι δεν χρειάζεται να αναφερθώ στην αξία του νερού τύπου γλυπτού σύρρειας, δύο και την άρδευση, γιατί λίγως τη γνωρίζετε καλύτερα κι από 'μένων.

Σήμερα στο Ι.Γ.Μ.Ε. έχουμε τελειώσει πολλές μελέτες στον τομέα αυτό, όμis απογραφή καρατειών πηγών, φρεάτων και γεωτρήσεων. Επίσης παρακολουθούνται οι διάλετες των λεκανών Ηπείρου, Αιτωλίας καθώς και οι φυλοκοχυμικές τους ειδιότητες.

Προμηθεύται η υδρογεωλογική έρευνα του παταρού λιώρου για έναρξη άρδευσης και λεκάνης Ιωαννίνων.

Ακόρια υπάρχει συνεργασία με Νομαρχίες, Δήμους και κοινότητες για λόγο προβλημάτων άρδευσης, άρδευσης και μόλυνσης υπόγειων υδάτων.

Σε πολλούς δήμους και κοινότητες (Γιάννενα, Πρέβεζα, Πάργα, Λευκάδα κλπ) η προφορά μας ήταν σημαντική για τα παραπάνω προβλήματα και έργα.

Γεωθερμία

Στην 'Ηπειρο' υπάρχουν πολλές θερμές πηγές (Γιάννενα, Πρέβεζα κλπ) και μπο-

ρούν με την αξιοποίησή τους, να αυμβάλλουν και αυτές στην οικονομία του τόπου μας.

Το Ι.Γ.Μ.Ε. ήδη, μελετάει και προγραμματίζει συστηματικές έρευνες για τις δυνατότητες αξιοποίησής των. Πολύ σύντομα θ' αρχίσουν ερευνητικές εργασίες στην περιοχή Καβάσιλα Ιωαννίνων.

3. Τεχνική Γεωλογία

Ακόρια ήδη στην αναφέρθηκε και στο τομέα της Τεχνικής Γεωλογίας, που η σημασία της είναι τεράστια για έργα τεχνικά, διανοίξεις δρόμων όπου υπάρχουν καθηγήσεις ή καταλιθοθήσεις.

'Έχουμε πολλό παραδείγματα που διατίθενται έργα χωρίς επιστράμενη εδαφοτεχνική μελέτη και εκ των υστέρων παρουσιάστηκαν προβλήματα με τεράστιες οικονομικές ζημιές.

'Εξι απ' αυτά που αναφέραμε, ακόρια δε γνωρίζουμε τι εκπλήξεις μας επιστράμενες στην 'Ηπειρος' και ειδικά η προσερό της Πένδου, στην οποία έχουμε εντοπίσει πολλές εμφανίσεις χαλκού, χρυσού κ.λ.π.

4. Μόλυνση περιβάλλοντος

Η προσφορά του Ι.Γ.Μ.Ε. είναι τεράστια στο νευραλγικό τομέα της μόλυνσης του περιβάλλοντος.

Πολλές μελέτες έχει εκτελέσει και εκτελεί προσπαθήσεις για αυμβάλλει στην αντιμετώπιση της μη μόλυνσης του περιβάλλοντος και ειδικά των υδάτων.

5. Άλλες εργασίες

Έκτος από τις εργασίες που ανέφερα, εκτελούνται και άλλες ερευνητικές εργασίες από το Παράστημα όπως χαρτογραφίες, κοινωνιολογικές αναγνωρίσεις, που νομίζω ότι δεν είναι απαραίτητο ν' αναφερθούμε με λεπτομέρεια ώστε διάφορες προσεισμές, όμis της ανθρωπιότητας μας με την οικονομία του τόπου μας, χωρίς αυτό ν' απο-

τά δεν είναι σημαντικά έργα.

Είναι η βάση της προής της έρευνας στον τομέα της εντόπισης κοινωνιών.

6. Χημείο

Το Χημείο του παραρτήματος είναι εξοπλισμένο τύπο με ειδικευμένο προσπεικό, δύο και χημικά δργανά, που η προσφορά του είναι μεγάλη.

7. Φυσφορικό

Τα φυσφορικά της Ηπείρου είναι τα μοναδικά στην Ελλάδα και τα μεγαλύτερα στην Ευρυποτικό χώρο.

Μπορούμε να αναφέρουμε, ότι το φυσφορικό της Ηπείρου είναι ο υπόλοιπος ορυκτός πλούτος της πατρίδας μας, ήταν η πρώτη της εισόδου μας στην Ευρώπη ή πατέρικη Οικονομική Κοινωνίτητα.

Τα φυσφοράτα βρίσκονται μέσα σ' ασβεστολιθικά πετρώματα και διακρίνονται σε τρεις τύπους: τα συμπαγή, τα εξαλλοιδέμενά και τα ουρανιοφυσφορούχα κοιτάσματα.

Συμπαγή είναι αυτό που βρίσκονται μέσα σε ασβεστολιθικά πετρώματα.

Έξαλλοιδέμενά είναι αυτό που προέρχονται από τα συμπαγή, μετά από αλλοιωσή τους, δηλαδή έχουν υποστεί φυσικούς εμπλουτισμούς.

Τα ουρανιοφυσφορούχα, εκτός από φυσφορικά περιέχουν και ουράνιο.

Τα συμπαγή φυσφάτα, είναι κοιτάσματα πολλών εκατοντάδων εκατομμυρίων τόνων, επεκτείνονται απ' τα Αλβανικά σύνορα καταλήγουν στην Αιτωλία/νία.

Η μεγάλη περιεκτικότητα τους σε P2O5 (φυσφορικό) - περίπου 10-12% κατά μέσο όρο αλλά και όλα τεκνικά προβλήματα, ανεβάζουν το κόστος εμπλουτισμών των και σήμερα είναι αντιοικονομική η εκμετάλλευσή τους, χωρίς αυτό ν' απο-

κλείσει μια γρήγορη εκμετάλλευσή τους, που θα εξεπειθεί από διάφορους οικονομικούς παράγοντες, όπως π.χ. αύξηση της τιμής εξαγωγής των, νέα τεχνολογική εξέλιξη κλπ.

Οι προσπάθειες για λύση του εμπλουτισμού των, συνεχίζονται και απ' άλλους φορείς εκτός από το Ι.Γ.Μ.Ε.

Έξαλλοιδέμενά φυσφάτα, όμis που προανέφερα, είναι αυτά που προέρχονται απ' τα ποσηγόμενα μ' ένα φυλκό των ευπλουτεούμενών, και περιεκτικότητά τους σε P2O5 ανέρχεται από 10-22% και είναι εμπλουτέσιμα και εκμεταλλεύσιμα. Τ' αποθέματά τους ανέρχονται σε 10-12 εκατομ., τόνους (υπάρχουν στον Αριάδνα, Ζήτα, Γαρδίκι κλπ.)

Για τα ουρανιοφυσφοράχα κοιτάσματα όπως ανέφερα, εκτός του P2O5 που ανέρχεται στο 20-25%, περιέχουν και σύριγλο σε πολύ καθή περιεκτικότητα.

Η χρησιμότητα των φυσφορικών στην ύδρα μας, που κατ' εξοχήν είναι γεωντική, είναι τεράστια.

Απ' τα φυσφορικά, παράγονται λιθόσωμα, χημικά προϊόντα και άλλα.

Επεπλέκουμε δε εξειδονήσιμη ανακάλυψη των πλέον των 8-9 εκατ. δαλλαρίων.

8. Ορυκτό Αλάτι

Η περιοχή της Ηπείρου είναι πλούσια σε κοιτάσματα ορυκτού αλατού.

Το ορυκτό αλάτι είναι κι αυτό αλάτι με τη διαφορά, ότι δεν προέρχεται με τεχνικά μέσα απ' τις αλυκές, αλλά βοσκετά μέσα στη γη και εξορύσσεται.

Μερικές φορές, δεν έχει την καθαρότητα του αλατού των αλυκών, γιατί περιέχει διάφορες προσεισμές, όμis νύρια κλπ.

Μέχρι σήμερα έχουν διαπιστωθεί περί

το 12 εκατ. τόννων ορυκτού αλατού στο

Μονοκίθι Ιωαννίνων (βρίσκεται κοντά στο δρόμο Γιάννενα - 'Αγναντα και στις δύλες του 'Αραχθου). Με την ουνεκτίζουμενή έρευνα που είχε διακοπεί το '79, πιστεύουμε ότι τα αποθέματα θα υπερβούν τα 40-50 εκατομ. τόννους. Αποθέματα λεκανά, όχι μόνο για την εσωτερική κατανάλωση, αλλά με μια μεθόδευση, μπορούμε να τα εξόντουμε.

Σήμερα εισάγουμε περίπου 70-100.000 τόννους και πληρώνουμε σε συνάλλαγμα περισσότερα από 3 εκατ. δολλάρια.

Τόσο το ΙΡΜΕ δυο και η ΕΛΕΒΜΕ, εγγένονται παράλληλα εντατικό, για την ταχύτερη αξιοποίηση του κοιτάσματος και την εκμετάλλευσή του.

Η χρησιμότητα του αλατιού είναι τεράστια. Χρησιμοποιείται εκτός της οικοκής χρήσης, στην θεωρητική βιομηχανία διυλιστήρια, για χρυσικά προϊόντα και άλλου.

9. Λιγνίτης

Η περιοχή της Ηπείρου δεν στερείται κι αυτού του αγαθού. Σήμερα έχουν διαπιστωθεί μόνο στην λεκάνη Ιωαννίνων περισσότερο από 65 εκατομ. τόννων λιγνίτη και αναμένουμε να πολλαπλασιαστούν, αν λάβουμε υπόψη ότι υπάρχουν κι άλλες λεκάνες, που ερευνούνται ήθως σρευνθεούν, όπως η λεκάνη Κατσικάδ Πασακάλαμου κι άλλού.

Ο λιγνίτης της λεκάνης Ιωαννίνων είναι πολύ καλής ποιότητας κι εφάρμιλλος με αυτόν της Μεγαλούπολης.

Ο λιγνίτης χρησιμοποιείται σαν καύση πλήθη.

Έδω θέ "Θελα γ" αναφέρου, ότι η ΔΕΗ πέρα των 50.000.000 τόννων λιγνίτη, μπορεί να εγκαταστήσει μονάδα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

10. Τύρος

Μπορούμε να πούμε ότι είναι το πρώτο στόδιο μετάβασης των φυτών σε κάρβουνο, χρησιμεύει δε στη γεωργία για τη βελτίωση των εδαφών.

Στην Κορώνη Πρέβεζας, έχουν εντοπισθεί 4.500.000 τόννοι, έχουν μελετηθεί σε συνεργασία με το Υπουργείο Γεωργίας και αναμένεται η εκμετάλλευσή τους.

11. Γύρος - 'Αργιλος

Κι α' αυτό τα ορυκτά δεν στερείται η περιοχή μας. Έχουν εντοπισθεί σε πολλές περιοχές, όχι μόνο στην Ηπείρο, αλλά και στην Άιτωλ/νίσα, αειδόγα κοιτάσματα και μελετούνται.

Πιστεύουμε ότι τα ορυκτά και ειδικά οι άργιλοι, θα ποίειν απουδαίο ρόλο στην οικονομία μας. Μπορεί να μη λάμπουν σαν χρυσός, αλλά τελικά θα αποδειχθούν χρυσός, αν λάβουμε υπόψη μας την τεράστια χρησιμότητά τους, όπως στα είδη υγιεινής κι άλλού.

12. Μάρμαρα

Για τα μάρμαρα της Ηπείρου και μάλιστα των Ιωαννίνων δεν θ' αναφερθεί για πολύ, γιατί νομίζω ότι δύος μας γνωρίζετε όχι μόνο τα είδη και τ' αποθέματα, αλλά και την τεράστια σημασία τους στην οικονομία του τόπου μας.

'Ένα μόνο θέλω να επιτημάνω, ότι αν δε γίνεται συστηματική έρευνα για την εκμετάλλευση και την αξιοποίηση τους, θα φτάσουμε σ' εποχή να μην έχουμε μάρμαρα σύτερα για τα Γιάννενα.

Πιστεύουμε ότι αν γίνεται μια συστηματική έρευνα, θα 'χωμε μάρμαρα να προμηθεύσουμε όχι μόνο την εσωτερική αγορά, αλλά να συναγενιλαθούμε σκόμη κατα μάρμαρα του εξωτερικού.

Για τους συνδρομητές των "ΠΡΕΒ. ΧΡΩΝ."

α) Εάν, για οποιοδήποτε λόγο, σας λείπει κάποιο απ' τα 2, 3 κατ 4 τεύχη 1984 κατ 5,6 τεύχη 1985 υπορείτε να τα δημιύσετε απ' τη Δημ. Βιβλιοθήκη.

β) Τα χειρόγραφα που μας δίνουν οι συνεργάτες νά 'νατ γραμμένα στη μια σελίδα του φύλλου.

Τα "ΠΡΕΒ. ΧΡΩΝ." είναι το μοναδικό περιοδικό στο Νομό μας και στοχεύει να βοηθήσει στο πνευματικό και πολιτιστικό ανέβασμα του λαού της πόλης μας αλλά κι αλάκηρου του Νομού μας.

Γι' αυτό ζητάμε:

- Να το κρίνετε ακιντά
- Να μας γνωρίζετε υπεύθυνα για αποιαδήποτε αδυναμία διαποστόντες.
- Να διαμορφώσουμε μαζί ένα σύγχρονο Περιοδικό ώστε να γίνει αυτό που όλοι μας επιθυμούμε.

Παρακαλούμε όλους τους συνδρομητές και φίλους των "Π.Χ." να μας στείλουν πληροφορίες για:

α) 'Ο, τι βιβλίο έχει κυκλοφορήσει κι αφορά αποιαδήποτε σπ. μείο του Νομού μας.

β) Οποιαδήποτε εφημερίδα, έχει κυκλοφορήσει απ' το 1912 μέχρι σήμερα σ' αλάκηρο το Νομό μας.

γ) Ο, τι δήποτε έχει γραψεί για την Πρέβεζα ή άλλο σημείο του Νομού μας κι έχει περιληφθεί σε βιβλία που γράφτηκαν από Πρεβεζάνους, Ηπειρώτες, όλους 'Ελληνες συγγραφείς ή καζένους.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελίδα 40 Διαβάζουμε απ' την αρχή της, ως το τέλος της 10ης σειράς... «της κατασκευής του μνημείου»

» 41 Συνεχίζουμε απ' την αρχή της ως το... «η απόσταση κ.λ.π.»

Στη συνέχεια απ' τη σελίδα 40 11η σειρά, κανονικά... «έγινε τελικά...» και απ' τη σελ. 41 «ύψος αρκετό... κ.λ.π.»

Σελίδα 40 9η σειρά αντί «πρώματα» το σωστό πτώματα.

Διεδύστε
τα ΠΡΕΒ. ΧΡΟΝΙΑ γιατί στηρίζονται
αποκλειστικά στους συνδρομητές και φίλους
τους.

Η αγάπη των συνδρομητών και φίλων του Περιοδικού "Π.Χ.", η εμπιστοσύνη σ' αυτό, η με οποιοδήποτε τρόπο ενίσχυση του απόλους το κουράγιο στη Συντ. Επιτροπή να συνεχίσει μ' ενθουσιασμό και πλευρή στην αποστολή του.

Βοηθείστε την προσπάθειά μας.

Απ' τη Σ.Ε.

ΕΝΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝ)ΜΩΝ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

Συνεταιριστική Οργάνωση στην υπηρεσία

του γεωργοκτηνοτρόφου

Για δυγκέντρωση-	Για επεξεργασία	Για προμήθεια
Διακίνηση		
— βαμβακιού	— σύσπορου βαμ- βακιού	— Γεωργικών εφο- δίων
— καλαμποκιού	— ξήρανση καλα- μποκιού	— Γεωργικών μηχα- νημάτων
— κριθαριού	— συσκευασία	— φαρμάκων
— σιταριού	— βρώσιμων ελιών	— ζωοτροφών
— βρωσίμων ελιών	— συσκευασία ξη- ρών φασολιών	— ειδών οικιακής χρήσης
— λαδιού		
— φασολιών		— τροφίμων

**Διαθέτει δύγχρονες εγκαταστάσεις - εργοστάσια -
SIL O - αποθήκες - ελαιοδεξαμενές και καταστήματα.**

Εξυπρετεί από τις κεντρικές υπηρεσίες στην Πρέβεζα και τα
αποκεντρωμένα παραρτήματα στο Καναλάκι, στο Λούρο και Θε-
σπρωτικό.

Συμφέρει γιατί είναι οργάνωση όλων των αγροτών

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: Λ. ΕΙΡΗΝΗΣ 13

ΤΗΛ. 22227 - 28693 - 28457

ΠΡΕΒΕΖΑ